

SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı

**9-12. YÜZYIL RESİMLİ EL YAZMALARINI İŞİĞİNDA BİZANS'TA
MOBİLYA**

Yüksek Lisans Tezi

Didem GÜZEL

Sivas
Ekim 2019

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı

**9-12. YÜZYIL RESİMLİ EL YAZMALARINI İŞİĞİNDA BİZANS'TA
MOBİLYA**

Yüksek Lisans Tezi

Didem GÜZEL

Tez Danışmanı

Dr. Öğretim Üyesi Meryem ACARA ESER

Sivas
Ekim 2019

KABUL VE ONAY

Üniversite: : Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : Sanat Tarihi
Tezin Başlığı : 9-12. Yüzyıl Resimli El Yazmaları Işığında Bizans'ta Mobilya
Savunma Tarihi : 30.09.2019
Danışmanı : Dr.Öğr.Üyesi Meryem ACARA ESER

Unvanı - Adı Soyadı

İmza

Jüri Başkanı : Prof.Dr. Nilay ÇORAĞAN

Üye : Prof.Dr. Erdal ESER

Üye : Dr.Öğr.Üyesi Meryem ACARA ESER

Oy Birliği

Oy Çokluğu

Didem GÜZEL tarafından hazırlanan 9-12. Yüzyıl Resimli El Yazmaları Işığında Bizans'ta Mobilya başlıklı tez, kabul edilmiştir./..../.....

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dâhil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

25./10./2019

Didem GÜZEL

ÖNSÖZ

Bana Anadolu'da Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Tarihi'nin dışında Bizans gibi önemli bir imparatorluğun sanatını öğreten ve sevdiren, hayatta daima bilgeliğini, iyiliğini ve merhametini örnek aldığım, tezimin ismini belirlediğim andan son cümlesine kadar her aşamasında desteğini esirgemeyen yol göstericim, danışman hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Meryem ACARA ESER sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Sayın hocam Prof. Dr. Nilay ÇORAĞAN'ın göstermiş olduğu nezaket, verdiği cesaret ve fikirlerinin tezimin şekillenmesinde büyük yardımı olmuştur. Sayın hocam Prof. Dr. Erdal ESER, verdiği dersler ve tezim konusundaki yapıcı eleştirileri ile ufkumu açmıştır. Tezimin jüri üyeliğini üstlenmelerinden onur duydum.

Her kapısını vurduğumda orada olduğunu bildiğim sadece tez çalışmamda değil her konuda maddi manevi yanımda olan kıymetli hocam sayın Dr. Öğr. Üyesi Ebru BİLGET FATAHA'ya sonsuz saygı ve şükranlarımı sunuyorum. Elindeki kaynakları büyük bir cömertlikle paylaşan ve sabırla her soruma bıkmadan cevap veren kıymetli hocam Arş. Gör. Gülseren KOYUN ESEN'e teşekkür ederim.

Bazı insanların hayali doğup büyüdüğü yerden çok daha büyüktür. Ve bazen ilk adımı atacak cesareti kendinde bulamaz. Bana hayallerim doğrultusunda ilerlemeyi, kendime güvenmemi, bazen doğru, bazen yanlış ama daima kendi kararlarımı almamı, iyi insan olmayı ve en önemlisi okulda öğretilen derslerin dışında hayatın da kendi dersleri olduğunu unutmamamı sağlayan, bana güvenip yıllarca yüzey araştırmalarına dâhil eden kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Turgay YAZAR'a ne kadar teşekkür etsem azdır.

Üniversite hayatımda, bana olan güvenlerini, vermiş oldukları maddi manevi destekleri ve hiç eksilmeyen sonsuz sevgileri için aileme teşekkür ederim. Özellikle yorulduğum yerde gücüm olan Babam'a bu yüksek lisans tezimi armağan ediyorum.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR DİZİNİ	v
RESİM LİSTESİ	vii
ÇİZİM LİSTESİ	xiii
ÖZET	xv
ABSTRACT	xvii
GİRİŞ	1
1. EL YAZMASININ KÖKENİ VE MALZEME	5
1.1. El Yazmasının Kökeni	5
1.2. Malzeme	5
1.2.1. Papirüs	6
1.2.2. Parşömen	10
2. BİZANS RESİMLİ EL YAZMALARI	17
3. ANTİK ÇAĞ'DA MOBİLYA	23
3.1. Antik Mısır'da Mobilya	23
3.2. Mezopotamya Uygarlıklarında Mobilya	25
3.3. Antik Yunan'da Mobilya	26
3.4. Antik Roma'da Mobilya	26
4. BİZANS'TA MOBİLYA	29
5. KATALOG	33
5.1. Nazianzoslu Gregorius Homilyesi	33
5.2. Vat. gr. 699 Numaralı El Yazması	52
5.3. Khludov Psalteri	56
5.4. Gospel Book (W523)	57
5.5. Gospel Book (W524)	59
5.6. Gospel Book (W527)	61
5.7. II. Basileios Menologyası	63
5.8. Leo İncili	74
5.9. Paris Psalteri	76

5.10. Gospel Book	79
5.11. Hamilton Lectionary	82
5.12. Bristol Psalteri	88
5.13. Vat.gr.463 numaralı el yazması	92
5.14. Theodore Psalteri	94
5. 15. Psalter ve İncil (Ms. 3)	97
5.16. Psalter ve Yeni Ahit(Ms. 3)	100
5.17. El yazması adı: Psalter ve Yeni Ahit	106
5. 18. Yuhanna İncili	111
5. 19. Gospel Book (no. 50-154)	113
5.20. Seymour Gospel	116
5.21. Seymour Gospel (W. 530.A)	119
5.22. Gospel Book (Bibl. Laur. Med. Palat.244)	121
5.23. Lectionary (MS M.647)	122
5.24. İmparatorluk menologyası	125
5.25. Gospel Book	126
5.26. Gospel Lectionary	132
5.27. Gospel Book (Ms. Plut,6.23)	134
5.28. Gospel Lectionary (Ms. E. D. Clarke 10)	138
5.29. Gospel Lectionary (Ms. Synod. Gr. 511)	140
5.30. Madrid Skylitzes Kroniği	142
5.31. Ms. gr. 1156	144
5.32. Gospel Book (Ms. 587)	146
5.32 / 33. Gospel Book (Ms. 2251)	147
5.34. Gospel Book (MS 5)	149
5.35. Trabzon İncili (W531)	156
5.36. Trabzon İncili (W530)	161
5.37. Trabzon İncili (W530)	163
5.38. Lectionary (MS M. 692)	165
5.39. Kokkinobaphos Homilyeleri	168
5.40. Jaharis Gospel Lectionary	174
5.41. Vat. gr. 746	179

6. DEĞERLENDİRME	183
6.1. Taht.....	183
6.2. Koltuk.....	184
6.3.Sandalye	185
6.4. Tabure.....	185
6.5. Masa	186
6.6.Dolap	187
6.7.Yatak	188
6.8. Beşik.....	189
6.9.Podest	189
6. 10. Rahle.....	190
SONUÇ.....	193
EKLER.....	207
ÖZGEÇMİŞ.....	241

KISALTMALAR DİZİNİ

Age	: adı geçen eser
cm.	: santimetre
çev.	: çeviren
fol.	: folyo
mm.	: milimetre
r.	: recto
res.	: resim
s.	: sayfa
v.	: verso
vd	: ve diğerleri
Vat.	: Vatikan
AKM	: Azize Katerina Manastırı
BML	: Biblioteca Medicea Laurenziana
CAM	: Cleveland Art Museum
MLM	: Morgon Library Museum
NGH	: Nazianzoslu Gregorius Homilyesi
BL	: British Library
BAV	:Biblioteca Apostolica Vaticana
BNF	:Paris Biblioteque Nationale
SHM	:State Historical Museum, Moscow
WAM	:Walter Art Museum
MET	:Metropolitan Museum of Art
DOAKS	:Dumbarton Oaks Research Library and Collection Museum
BNL	:Benaki Museum

BKL	:Beinecke Library
TGM	:Tretyakov Gallery, Moscow
DM	:Dinysio Manastırı
MUK	:Madrid Ulusal Kütüphanesi
BDL	:Bodleian Library
OMRH	:Odessa Museum of Regional History

RESİM LİSTESİ

Resim 1: Papirüs yaprağının elde edilme aşamaları.....	7
Resim 2: El yazmalarında kullanılan aletler.....	14
Resim 3: El yazmalarında yer alan mürekkep hokkası örneği.....	15
Resim 4: Mısır uygarlığında masa ve sandalye.....	25
Resim 5: Yunan tasvirinde sandalye, masa ve tabure.....	26
Resim 6: Roma döneminden orijinal tezgah.....	28
Resim 7: Nazianzoslular Gregorius Homilyesi, Tahtta oturan İsa Tasviri.....	34
Resim 8: Nazianzoslular Gregorius Homilyesi, fol. 3r, Meryem'e müjde.....	35
Resim 9: Nazianzoslular Gregorius Homilyesi, fol. 43v, Cenaze Töreni.....	36
Resim 10: Nazianzoslular Gregorius Homilyesi, fol.52v.....	37
Resim 11: Nazianzoslular Gregorius Homilyesi, fol. 67v, Tahtta oturan İsa ve tanımlanamayan sahne.....	38
Resim 12: Nazianzoslular Gregorius Homilyesi, fol. 69v, Yusuf'un Kardeşleri Tarafından Satılması.....	39
Resim 13: Nazianzoslular Gregorius Homilyesi, fol. 71v.....	40
Resim 14: Nazianzoslular Gregorius Homilyesi, fol.87v, İsa'nın mucizeleri.....	41
Resim 15: Nazianzoslular Gregorius Homilyesi, fol.104v.....	42
Resim 16: Nazianzoslular Gregorius Homilyesi, fol. 137v, Üç müneccimin tapınması.....	43
Resim 17: Nazianzoslular Gregorius Homilyesi, fol., 14v, İsa'nın yatalak hastayı iyileştirmesi ve diğer sahneler.....	44
Resim 18: Nazianzoslular Gregorius Homilyesi, fol. 170r, İsa'nın mucizeleri.....	45
Resim 19: Nazianzoslular Gregorius Homilyesi, fol. 196v, Lazarus'un dirilişi, İsa Martha'nın evinde ve Kudüs'e giriş.....	46
Resim 20: Nazianzoslular Gregorius Homilyesi, fol.215v, Çocukların katledilmesi ve İsa'nın mucizeleri.....	47
Resim 21: Nazianzoslular Gregorius Homilyesi, fol.301r, Boş taht.....	48
Resim 22: Nazianzoslular Gregorius Homilyesi, fol.355r, Boş Taht.....	49
Resim 24: Nazianzoslular Gregorius Homilyesi, fol.440r, Büyük Kostantin'in rüyası.....	51
Resim 26: Vat. gr. 699, fol.72v, Tahtta oturan İsa.....	54
Resim 27: Vat. gr. 699, fol.114v.....	55

Resim 28: Khludov Psalteri, fol.2r, Kutsanmış adam.	56
Resim 29: Gospel Book (W523), fol.4v, İncilci Yuhanna.	58
Resim 30: Gospel Book (W524), fol. 149r, Havari Yakup'un vaaz vermesi.	60
Resim 31: Gospel Book (W527), fol. 1v, İncilci Markos.	62
Resim 32: II. Basileios Menologyası, Vat.gr. 1613, 14.	64
Resim 34: Tanımlanamayan sahne.	66
Resim 35: Tanımlanamayan sahne.	67
Resim 36: Tanımlanamayan sahne.	68
Resim 37: Tanımlanamayan sahne.	69
Resim 38: Aziz'in ölümü sahnesi.	70
Resim 39: Aziz'in ölümü sahnesi.	71
Resim 40: Aziz'in ölümü sahnesi.	72
Resim 42: Meryem'e Leo İncili'nin takdimi.	74
Resim 43: Tanımlanamayan sahne.	75
Resim 44: Davut'un Pişmanlığı.	77
Resim 45: Ezekeil'in duası.	78
Resim 46: İncilci Matta.	80
Resim 47: İncilci Luka.	81
Resim 48: İncilci Markos.	83
Resim 49: İncilci Luka.	84
Resim 50: İncilci Markos.	85
Resim 51: Meryem'e Müjde.	86
Resim 52: Koimesis.	87
Resim 53: Davut'un Pişmanlığı.	89
Resim 54: Kral Davut ve Müzisyenler.	90
Resim 55: Son akşam yemeği.	91
Resim 56: Gregorius Nazianzenus.	93
Resim 57: Tahtta oturan Davut.	95
Resim 58: İkonakırcıların tasviri.	96
Resim 59: İncilci Luka.	98
Resim 60: İncilciMarkos.	99
Resim 61: Doğum sahnesi.	101

Resim 62: Davut peygamber.	102
Resim 63: Davut'un mezmurları yazması.	103
Resim 64: Davut'un pişmanlığı ve tövbe etmesi.	104
Resim 65: Hannah ve Samuel.	105
Resim 66: Meryem'e müjde.	107
Resim 67: Ezekeil'in yakarışı.	108
Resim 68: İncilci Matta.	109
Resim 69: İncilci Markos.	110
Resim 70: İncilci Luka ve Papalar.	112
Resim 71: İncilci Yuhanna.	114
Resim 73: İncilci Yuhanna.	117
Resim 74: İncilci Markos.	118
Resim 75: İncilci Markos.	120
Resim 76: İsa'nın İncil okuması.	121
Resim 77: İncilci Matta.	123
Resim 78: İncilci Luka.	124
Resim 79: Aziz Petrus.	125
Resim 80: İsanın havarileri kutsaması.	127
Resim 81: İncilci Matta.	128
Resim 82: İncilci Markos.	129
Resim 83: İncilci Luka.	130
Resim 84: İncilci Markos.	131
Resim 85: İncilci Matta.	133
Resim 86: İncilci Matta.	135
Resim 87: İncilci Matta.	136
Resim 88: İncilci Luka.	137
Resim 89: İncilci Matta.	139
Resim 90: İncilci Matta.	141
Resim 91: İmparator Theophilos ve Saray maiyyeti.	143
Resim 92: İncilci Matta.	145
Resim 93: İncilci Yuhanna.	146
Resim 94: İncilci Matta.	148

Resim 95: Tahtta oturan İsa.....	150
Resim 96: İncilci Matta.....	151
Resim 97: İncilci Markos.....	153
Resim 98: İncilci Luka.....	154
Resim 99: İncilci Yuhanna.....	155
Resim 100: İncilci Markos.....	157
Resim 101: Meryem'e müjde.....	158
Resim 102: İncilci Luka.....	159
Resim 103: İncilci Yuhanna.....	160
Resim 104: İncilci Markos.....	162
Resim 106: İncilci Yuhanna.....	166
Resim 107: İncilci Markos.....	167
Resim 108: Anna ve Yohakim'in buluşması.....	169
Resim 110: Tanımlanamayan sahne.....	171
Resim 111: Tanımlanamayan sahne.....	172
Resim 112: Tanımlanamayan sahne.....	173
Resim 113: İncilci Matta.....	175
Resim 114: İncilci Yuhanna.....	176
Resim 115: İncilci Luka.....	177
Resim 116: İncilci Markos.....	178
Resim 117: Altar masası ve liturjik eşyalar.....	180
Resim 118: Harunun tapınağa elbise dikmesi.....	181
Resim 119: Doğum sahnesi.....	182
Resim 120: İshak'ın Rebeka için Rab'be yalvarması ve Esav ile Yakup'un doğuşu. Fol. 95v. Oktateukh el yazması: Seraglio, 12. yy.....	194
Resim 122: 6-7. yüzyıl ait mobilya örnekleri.....	197
Resim 123: 14. yüzyıla ait mobilya örneği.....	197
Resim 124: Khora manastırı taht ve podest örneği.....	198
Resim 125: Yatalak hastanın iyileştirilme mucizesinde görülen yatak tasviri.....	198
Resim 126: Meryemin doğumu sahnesi, yatak, masa ve beşik tasviri.....	198
Resim 127: 10. Yüzyıla ait fildişi eserde yatak ve podest tasviri.....	199
Resim 128: 5-6.yüzyıl fildişi eserde taht ve podest örnekleri.....	199

Resim 129: Maden eserlerinde mobilya örnekleri.....	200
Resim 130: Maden eserde mobilya örnekleri.....	200

ÇİZİM LİSTESİ

Çizim 1: Azizin ölümü sahnesi, s. 138 (Kat. No. 32).....	70
Çizim 2: İncilci Luka, takdim sayfası. (Kat. No. 41)	81
Çizim 3: İncilci Luka, 125r. (Kat. No. 43)	84
Çizim 4: İncilci Matta, 4v.(Kat. No. 81)	136
Çizim 5: İncilci Luka, 100v. (Kat. No. 82)	137
Çizim 6: İncilci Matta, 70r (Kat. No. 86).....	145
Çizim 7: İncilci Markos, fol. W.530.Dr, (Kat. No. 98).....	162
Çizim 8: İncilci Matta, fol. W.530.Er (Kat. No. 99)	164
Çizim 9: İncilci Markos, 123v. (Kat. No. 101)	167
Çizim 10: İncilci Luka, 109r. (Kat. No. 109).....	177

ÖZET

Tezin konusu “9.-12. Yüzyıl Bizans Resimli El Yazmalarında Mobilya” dır. Bu çalışmanın amacı, 9.- 12. yüzyıllar arasında yazılmış ve resimlenmiş olan el yazmalarında yer alan mobilya türlerini belirlemek ve içlerinde tanımlanabilecek durumda olanları inceleyerek değerlendirmektir. Amacımız Bizans mobilya tür ve tiplerini belirlemek olduğu için sahnelerin konusu ve ikonografisine, mobilya dışında yer alan süslemelere değinilmemiştir. Mobilya konusunu seçmemizdeki temel sebep ise Başpiskopos Maksimianus’un fildişi katedrası (6.yy.) gibi nadir bir örnek dışında herhangi bir müzede veya sergide günümüze gelebilen Bizans mobilya örneğinin bulunmamasıdır.

Tez kapsamında ilk bölümde; el yazmasının kökeni ve malzemelerden papirüs ve parşömen hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde; Bizans sanatında el yazmalarının öneminden bahsedilmiş ve Bizans resimli el yazmalarına örnekler verilerek açıklanmıştır. Üçüncü bölümde; mobilya teriminin terminolojisine değinilmiş ve tarihte (Antik Mısır, Mezopotamya Uygarlığı, Antik Yunan ve Antik Roma) mobilya kullanımından bahsedilmiştir. Dördüncü bölümde; ise Bizans’ta mobilya kullanımına değinilmiş ve tespit edilen kitap resimlerindeki mobilyalar beşinci bölümde katalog halinde tanıtılmıştır.

Mobilya örneklerinin tespit edilmesi için müze ve kütüphanelerin dijital el yazması katalogları taranmış ve tanımlanabilecek durumda olanlar seçilmiştir. Çalışmamız sırasında, 18 müze ve kütüphanede 41 el yazması içerisinden 322 mobilya incelenmiştir. 9. yüzyıla tarihlenen 3 el yazması örneğinde; 26 podest, 12 taht, 9 yatak, 9 masa, 5 tabure ve 1 rahle olmak üzere 62 mobilya incelenmiştir. 10. yüzyılda tarihlenen 6 el yazması örneğinde; 10 podest, 6 yatak, 5 masa, 4 tabure, 2 koltuk, 2 rahle, 1 taht ve 1 dolap olmak üzere toplamda 32 mobilya incelenmiştir. 11. yüzyıla tarihlenen 16 el yazmasında; 35 podest, 17 dolap, 16 rahle, 15 tabure, 8 koltuk, 6 taht, 6 masa, 4 sandalye ve 2 yatak, 12. yüzyıla tarihlenen 16 el yazmasında; 40 podest, 23 rahle, 22 dolap, 14 tabure, 12 koltuk, 6 masa, 4 taht, 2 yatak ve 2 beşik incelenmiştir. Ancak 9. yüzyılda dolap, koltuk ve sandalye örneği ile karşılaşılmamış, rahlenin ise bir örneği tespit edilmiştir. 10. yüzyılda sandalye örneği

tespit edilmemiştir. Beşik örneğine ise 12. yüzyıldaki tasvirlerde karşımıza çıkmaktadır.

Kataloglar incelendiğinde Bizans mobilyalarında birbirinden farklı tarzda üretilen pek çok mobilya örneği olduğu anlaşılmaktadır. Balık biçimli kaideli rahleler, iki katlı podestler, üstü masa olarak kullanılan içleri raflı dolaplar, sırt dayama kısımları kavisli veya iplerle ağ olarak örülmüş koltuklar ve sandalyeler, şilte kaplı ve tırabzanlı yataklar, oymalı beşikler ve inci dizili veya renkli taş kakmalı süslü tahtlar el yazmalarında karşımıza çıkan mobilya örneklerinden bazılarıdır.

Anahtar Sözcükler: Bizans, Orta Bizans, Resimli el yazmaları, Mobilya,

ABSTRACT

The subject of the thesis is “Byzantine Furniture in the Illustrated Manuscripts in the 9th-12th Centuries.” The purpose of this study is to identify the furniture types given place to in manuscripts written and illustrated in the 9th-12th centuries and analyze and evaluate the ones which can be defined. Since our purpose is to identify Byzantine furniture kinds and types, the subject and iconography of the scenes and ornaments other than furniture were not dealt with in the study. The main reason why we chose the subject of furniture is that, there are no Byzantine furniture samples which have reached the present time to be preserved at a museum or exhibition with the exception of Archbishop Maximianus’ ivory cathedra (6th century.)

Within the scope of the thesis, information about the history of the manuscript and the papyrus and parchment paper as the materials used in the manuscripts is given in the first part. The importance of Byzantine manuscripts is explained in the second part and the illustrated Byzantine manuscripts are explained through examples. In the third part, the terminology of the term furniture and the use of furniture throughout history were given place to (Ancient Egypt, Mesopotamian Civilization, Ancient Greece and Ancient Rome). The fourth part covers the use of furniture in the Byzantium Empire and the furniture parts identified in the illustrations of the manuscripts are introduced in the form of a catalogue.

With the purpose of identifying the furniture samples, the digital manuscript catalogues of museums and libraries were scanned and the identifiable ones were selected. During our research, 322 furniture parts found in 41 manuscripts in 18 museums and libraries were analyzed. In the 3 manuscripts samples dated to the 9th century, 62 furniture parts, namely 26 pedestals, 12 thrones, 9 beds, 9 tables, 5 stools and 1 lectern were analyzed. A total of 32 furniture parts found in 6 manuscripts dated to the 10th century, namely 10 pedestals, 6 beds, 5 tables, 4 stools, 2 sofas, 2 lecterns and 1 cabinet were analyzed. In the 16 manuscripts dated to the 11th century, 35 pedestals, 17 cabinets, 16 lecterns, 15 stools, 8 sofas, 6 thrones, 6 tables, 4 chairs and 2 beds and in the 16 manuscripts dated to the 12 century, 40 pedestals, 23 lecterns, 22 cabinets, 14 stools, 12 sofas, 6 tables, 4 thrones, 2 beds and 2 cradles

were analyzed. However, sofa and chairs samples dated to the 9th century were not found and only one lectern samples was identified. Chairs samples dated to the 10th century were not identified. Samples of cradles appear in the depictions dated to the 12th century.

When the catalogues were analyzed, it was seen that there are many types of Byzantine furniture produced in various styles. Lecterns with pedestals shaped like fish, two-layered pedestals, cabinets with shelves whose top part were used as tables, sofas and chairs whose back rests are either curved or knitted like nets with thread, beds with mattresses and railings, engraved cradles and colored stone studded ornamented thrones are among some of the furniture types we came across in the manuscripts.

Key Words: Byzantine, Middle Byzantine Period, Illustrated manuscripts, Furniture.

GİRİŞ

Bizans imparatorluğunun varlığını sürdürdüğü 4. yüzyıldan siyasi varlığının son bulduğu 15. yüzyıl ortalarına kadar kitaplar yazıldı; orijinal metinlerin kopyaları sipariş edildi, kitaplar kopyalandı ve okundu, alınıp satıldı, önemli kişilerce manastırlara bağışlandı, bazen kayboldu, parçalandı hatta çalındı. Çoğunluğu başkent olması sebebiyle Kostantinopolis’de üretilen Bizans el yazmaları, pahalı bir malzeme olan parşömen üzerine bazen altın veya gümüş yaldızla işlenerek süslenmiş ve başkentin dışına, çeşitli ülkelere gönderilmiştir. Dini ihtiyaçlar doğrultusunda gelişen Bizans el yazmaları, çeşitli konuların renk renk işlendiği resimlerle bezenmiştir. İncil el yazmalarında resimler metinlere eşlik etmiş ve cümlelerin ne söylediğini ya da ne anlama geldiğini açıklamıştır. Katalogda ele alınan resimli el yazmalarının çoğu İncil’dir ve takdim sayfaları dört İncil yazarının portreleri ile süslenmiştir. Okunacak kısımdan hemen önce yer alan bu yazar tasvirleri bir nevi yeni bölüme geçildiğini işaret etmektedir.

Tezin konusu “9.-12. Yüzyıl Bizans Resimli El Yazmalarında Mobilya” dır. Bizans mobilyasından, Başpiskopos Maksimianus’un fildişi katedrası (6.yy.) gibi nadir bir örnek dışında somut bir veri kalmamıştır. Dolayısı ile Bizans mobilya örneklerine, anıtsal eserlerde, ikonalarda, maden ve fildişi eserler üzerindeki tasvirlerde rastlanır. Daha önce Bizans mobilyalarına yönelik bir çalışmanın yapılmamış olması bu konuyu seçmemizde etkili olmuştur. Tezin amacı Bizans resimli el yazmalarında 9.-12. yüzyıllar arasında üretilen resimli el yazmaları içerisinde bulunan mobilya örneklerini belirlemek ve incelemek, Bizans mobilya tür ve tiplerini belirlemek olduğu için sahnelerin konusu ve ikonografisine, mobilya dışında yer alan süslemelere değinilmemiştir.

Çalışmamız sırasında, 18 müze ve kütüphanede 41 el yazması içerisinde, 9. Yüzyıldan 62, 10. yüzyıldan 32, 11. yüzyıldan 129 ve 12. yüzyıldan 143 olmak üzere toplamda 366 mobilya incelenmiştir. Katalog hazırlanırken müze ve kütüphanelerin dijital el yazması katalogları taranmış ve tanımlanabilecek durumda olanlar seçilmiştir. Katalog hazırlama sırasında bir takım problemler ile karşılaşmıştır. Bunlardan ilki Bizans el yazmalarında bazı el yazmalarının bulunduğu müze veya

kütüphanede değişiklik olması sebebiyle aynı el yazmalarının yayınlarda farklı müze ve farklı envanter numarası ile karşımıza çıkmasıdır. Bir diğer problem müzelerin dijital el yazması katalogunda her sayfa yayınlansa dahi sahne adları veya boyutları bulunmamaktadır. Bu sebeple bazı sahneler isimlendirilememiştir.

Katalog içerisinde yer alan “sayfa boyutu” başlığı resimlerin değil, el yazmasının tamamının boyutudur. El yazmasında görülen mobilya ölçeklerini vermek ise oldukça güçtür.

Mobilya tanımlamalarında, yararlanılan yayınlarda veya internet sitelerinde renk farklılıkları olduğundan mobilyalarda kullanılan malzemenin türü (ahşap, maden, fildişi vs.), eğer ahşap ise hangi ağacın kullanıldığı (sedir, ardıç veya ceviz), veya bezemelerde net bir renk ve şekil tanımlaması yapmamızı engellemektedir.

Kiboryum içinde bulunan altar masaları kilise mobilyası olduğu için kataloga dahil edilmiştir. Taht, dini kişilerin veya hükümdarların oturduğu süslü mobilyalar olduğu için form olarak benzediği tabure, soldalye veya koltuktan ayrı bir başlık olarak incelenmiştir.

Tez içerisinde geçen “Gospel”, “Lectinary”, “New Testament” gibi terimler kullanılırken bunların Türkçeye çevirisi de yapılmıştır. Bazı müze isimleri kendi orijinal isimleri ile yazılmış aynı şekilde el yazmanın ismi de orijinal dilinde veya Türkçe kullanılmıştır. Folyo için geğerli olan “fol.” kısaltması ile birlikte sayfalarda recto-ön sayfa için “r” ve verso-arka sayfa için “v” kısaltması kullanılmıştır.

Tezin birinci bölümünde; el yazmasının kökeni incelenmiş ve malzemesi olan papirüs ve parşömen hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde Bizans sanatında el yazmalarının önemine değinilmiş ve erken dönem el yazmaları Bizans resimli el yazmalarının temelini oluşturduğu için kısaca değinilmiştir. Ancak 1204 Latin istilasından sonra üretilen el yazmalarında, farklı bir dönem, üslup ve el yazması çeşitliği olduğundan tezimize dahil edilmemiştir. Üçüncü bölümde mobilya terimi açıklanmış, Antik Mısır, Mezopotamya Uygarlığı, Antik Yunan ve Antik Roma Uygarlığında mobilya kullanımından bahsedilmiştir. Dördüncü bölümde Bizans’da mobilya kullanımına değinilmiş, beşinci bölümde ise Bizans resimli el yazmalarında görülen mobilyaların katalogu verilmiştir.

Bu topraklarda 1000 yıldan fazla yaşamış Bizans imparatorluğunun yaşam alanlarında önemli bir yeri olan mobilyalardan günümüze herhangi bir örnek kalmaması Bizans yaşamını ve mobilya sanatını anlamamızda büyük eksiklidir. Tezdeki hedefimiz Bizans'ın kullandığı mobilyaların yüzyıllar içerisinde değişimini görmek, bu mobilyaların nerelerde kullanıldıklarını, mobilya - mekan ilişkisini, kalabalık ve tekil sahnelerde mobilya dağılımını tespit ederek değerlendirmektir.

1.EL YAZMASININ KÖKENİ VE MALZEME

1.1. El Yazmasının Kökeni

İnsanlar Eskiçağ'da, yazı yazmak için ağaç kabuğu ve kilden başka (taş, kaya, mermer, hayvan kemikleri, keten bezi, ipek, çanak-çömlek, altın, gümüş, bronz, kurşun, metal levhalar, mesken duvarları, kapılar, balmumu ve tahta tabletler ve deri) malzemeler de kullanmışlardır (Serdar Dinçer 2016 b: 932). Çinliler ipek üzerine yazı yazarken Mısırlılar keten bezine yazı yazmanın öncülerindedir (Demiriş 2002: 116). Mısırlıların papirüs rulosu ile Sümerlilerin, Asurluların ve Hititlerin kullanmış olduğu kil tabletler aynı dönemde ortaya çıkmasına rağmen, çağdaş kitabın öncüsü olarak papirüs rulosu kabul edilmektedir (Serdar Dinçer 2016 b: 932). Kitap yapımında kullanıldığı bilinen en eski ve en genel ham maddenin ağaç olduğu belirtilmektedir (Demiriş 2002: 115). İnsanlar üzerine yazı yazmak için ağaç kabuklarını bitki yapraklarından daha uygun bulmuştur.

Basım tekniğinin henüz gelişmediği dönemlerde elle yazıldığı için kitap ile aynı anlama gelen "El yazması" tanımı kullanılmıştır. İlk olarak Mısırlıların yazı malzemesi olarak kullandıkları otsu bitki papirüs kabuğu ya da lifleri Yunancada kitap anlamında "byblos" olarak kullanılmıştır (Serdar Dinçer 2016 b: 932). Ayrıca Latincesi "Liber" olan kelimenin ilk anlamı "ağaç kabuğu", ikinci ve en çok kullanılan anlamı ise "kitap" tır. Bununla birlikte Çinlilerin eski çağlardan günümüze kadar kitap anlamında kullandıkları işaret, ağaç ya da bambu tabletlerini de ifade etmektedir (Demiriş 2002: 116).

Orta Çağ kitaplarının elde kopya edilmesi yoluyla çoğaltılması, bir tür seri üretime geçildiğini gösterir. Ancak el yazması bir kitabın üretilmesi ve resimlenmesi zor, pahalı malzeme ve uzun zaman alan bir iştir (Kaya Zenbilci 2018: 239).

1.2. Malzeme

Uygarlığın gelişmesinde temel unsur ve önemli bir bilgi kaynağı olan el yazmalarının, ortaya çıkışı ve gelişimi siyasi, ekonomik, kültürel ve coğrafi etkenler ile şekillenmiştir. El yazmalarında ana malzeme olarak, Papirüs, parşömen ve kağıt kullanılmaktadır. Kağıt, Geç Bizans döneminde kullanıldığı için değinilmemiş ancak

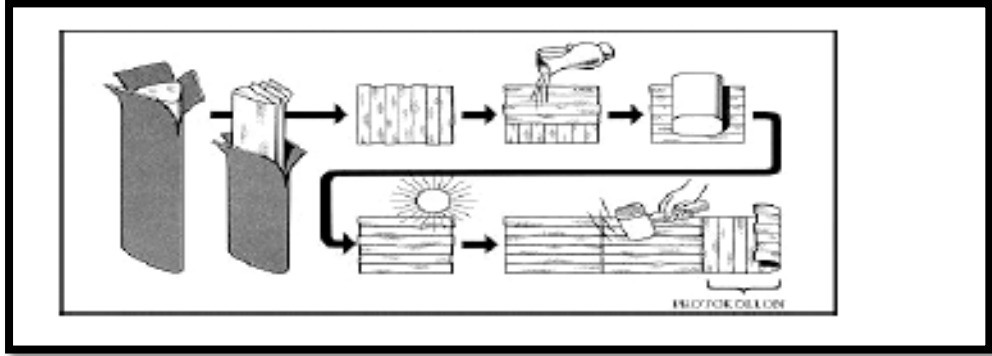
Bizans el yazmaları hakkında bilgi verilirken Erken ve Orta Bians döneminde sık kullanılan yazı gereçlerinden “papirüs” ve “parşömen” konuları ele alınmıştır.

1.2.1. Papirüs

Papirüs, Papirüsgiller familyasından olan Nil deltasının bataklıklarında ve Nil kıyılarında yetiştirilen, bir metre ve daha az derinlikte, nemli ve sıcak ortamda, hafif akıntılı sığ sularda yetişen otsu bir bitkidir (Atılğan 2006: 295; Labarre1994: 9). M.Ö. 3300’ lerden itibaren yetiştirilen papirüs, “Cyreuspapyrus” adı verilen bitki eski dünyanın ve geç antik çağın ana malzemesi olmuştur (MacCoull 1991: 1581). Yazı gereci olmadan önce papirüsün kökleri yakacak olarak kullanılmış, saplarındaki özekten yiyecek, liflerinden yelken bezi, ip, sepet, halat, lamba fitili, rahiplerin giydiği sandalet şeklindeki çarıklar, kökünden ilaç, püsküllü baş kısmından ise tanrılara taç yapılmıştır (Atılğan 2006: 295; Demiriş 2002: 117). Antik Mısır dininde, üzerinde taşıyan kişiye gençlik, güç, canlılık ve yaşam direnci verdiği inandır. Hatta tılsım etkisi için pişmiş toprak ya da çeşitli taşlara papirüs gövdesi ve tomurcuğu şekli verilmiştir. Eni yaklaşık 20, boyu yaklaşık 50 cm olarak üretilen papirüs yaprakları, ister tek tek, istenirse de birbirine dikilerek ya da yapışkanlı bir macun yardımıyla yapıştırılarak rulo şeklinde kullanılmaktadır (Serdar Dinçer 2016: 932).¹ Papirüs belli bir uzunluğa geldiği zaman toplanarak kağıt imalathanelerine götürülmektedir. Papirüste dış kabuğa yakın olanlar düşük kalitede iken en iyi kalite kağıtlar sapın merkezine yakın olan kısımdan elde edilmektedir. Bunun nedeninde merkezde bulunan dikey tabakaların en uzun olanlarının en kaliteli kağıt yapımında kullanılmasıdır (Atılğan 2006: 296). İnce şeritler halinde soyulan papirüsler eğimli bir masada önce dikey katmanlar biçiminde (90 derecelik açı ile) yan yana dizilir, tümü Nil nehrine ve kendi öz suyuna bastırılır, sıkılır, güneşte kurutulur, yaprakların birbirine kaynaşması için tokmak, taş, kemik, fildişi ya da deniz kabuğu gibi sert cisimlerle dövülerek tamamen düzleştirilmekte ve temizlenmektedir (Atılğan 2006: 296- 298, Demiriş 2002:118, Labarre 1994: 9). Hem yazı yazmasını kolaylaştırmak hemde daha pürüzsüz bir yüzey için bir kat zambak sürülerek tekrar tokmaklanır son aşama olarak tekrar güneşte kurutulur (Atılğan 2006 298; Labarre 1994: 9) (res. 1). Bütün bu işlemlerin ardından, nem, zambak ve baskı sayesinde ince tabakaların

¹ Bizans literatüründe 100 metrelik papirüslerden söz edilmektedir (Labarre 1994: 10).

birbirine kaynaşması sonucunda kağıt elde edilir (Atılğan 2006: 298). Papirüs kağıtları farklı boyutlarda elde edildiğinden kenarları düzgün olmamakta ve bir makas yardımı ile 15 ile 17cm boyunda birbirine eşit parçalar kesilmektedir (Atılğan 2006: 298; Labarre 1994: 9). Birçok işlemde geçen papirüs yaprakları beyazlığına, boyutlarına, inceliğine ve cilasına göre farklı renklerde, cinsten ve farklı kalitede olmaktadır. Papirüs yapraklarının en kaliteli olanı ise beyaz renkte olanıdır (Atılğan 2006: 300).

Resim 1: Papirüs yaprağının elde edilme aşamaları (Atılğan 2006: 298).

Papirüs yaprağının (liflerinin) yatay geldiği yüzüne “recto”, düşey geldiği liflere ise “verso” denir (Demiriş 2002: 119). Yatay olarak açılan papirüs tomaları, dikey sütunlara bölünmüş ve yalnız bir yüzünün yani papirüsün yatay lifli “recto” yüzeyi yazılmaktadır (Labarre 1994: 9). Papirüste, yazı malzemesi ince olduğundan ve arkasını gösterdiğinden “recto” yüzeye yazılır, ancak çok sık olmamakla birlikte edebi metinlerde sayfadan tasarruf etmek amacıyla “verso” tarafına dayazılmaktadır. Buna “opisthographos” denilir (Demiriş 2002:119). Orta boyda bir cilt genellikle 20 papirüs yaprağından oluşur ve “Scarpus” olarak adlandırılmaktadır (Serdar Dinçer 2016 b: 933). Papirüs yaprakları kemikten ya da tahtadan yapılan sert bir çubuk (“umbilicus veya “omphalos”) etrafına sarılarak “recto” kısmı yani bitki liflerinin yatay geldiği yüzü içeride kalacak şekilde rulo yapılarak sarılmaktadır. Bu sistemle oluşan ruloya Romalılar “volumen”, Grekler ise “byblion” veya “kylindros” adını vermektedir (Demiriş 2002:120). Rulunun adı, rulunun sonunda, kimi zaman içinde ya da ruloyu saran dış kısımdaki çemberden sarkan bir etikete yazılmaktadır (Labarre 1994: 10). Papirüs yüzeyine yazı yazmak için “calamus-canna” adı verilen verev ya da sivri kesilmiş kamyş gövdeli kamyş kalem ve daha sonra ise “penna” adı verilen

tüy ve genellikle kuş tüyünden yapılan kalemler kullanılmaktadır (Atılğan 2006: 295, Demiriş 2002:119, Labarre 1994: 9). Kamıştan yapılan bu kalem ucu zamanla körleştiğinden sünger taşı veya çakıl taşı ile tekrar açılmaktadır (Atılğan 2006: 306).Papirüs metinlerinde mürekkep, is karasından ya da üzerine su ve zambak katılmış mürekkep balığı sıvısından yapıldı; ana maddesi mineral tuzlar olan kırmızı bir mürekkepte mevcuttu (Labarre 1994: 9). Başlıklar siyah mürekkep, noktalama işareti ve paragraflar ise kırmızı mürekkep ile yazılmaktadır (Atılğan 2006: 294). Papirüs rulolarında metin sütunlar halinde düzenlenmektedir. Satır sayısını belirlemede her bir sütun için sütunun uzunluğu ve yazının ölçüsü dikkate alınmaktadır (Demiriş 2002: 119). Yazı, hiyeroglif yerine daha iyi uyarlanmış, hızlı ve kolay yazılabilen “hiyeratik” yazısı ya da “papaz” yazısıydı ki bu da yazıların tapınakların içinde yazıldığını düşündürmektedir. Daha sonraları daha basit bir yazı şekli olan “demotikos” kullanılmış; Helenistik dönem ve Roma döneminde ise genellikle Yunanca tercih edilmiştir. M.S. 3. yüzyıl da Yunan harflerinin Mısır hiyeroglif harflerine bir uyarlaması olan “Kipti” yazısı ortaya çıkmıştır (Labarre 1994: 9).

Papirüs ruloları deri kılıflara sarılab, tahta kutular veya deri kaplar içinde korunurdu. Orta İmparatorluk döneminde (M.Ö. 2065-1585) dikdörtgen sandıklar kullanılırken, Yeni İmparatorluk döneminde (M.Ö. 1580-1085) köşeleri yuvarlak ve kısa ayaklı saklama kutuları tercih edilmiştir (Atılğan 2006: 295).

Yunanistan’da edebiyatın başlamasından itibaren papirüs 1000 yıl boyunca rakipsiz bir yazı malzemesi olarak kullanılmıştır. Eski Mısır’da ise bu kullanım M.Ö. 4000’lere kadar geri gitmektedir (Serdar Dinçer 2016 b: 933). İlk defa Eski Mısır’da kullanılmış daha sonrada diğer Akdeniz ülkelerine yayılmıştır (Serdar Dinçer 2016 b: 932). Kral ve tapınak ihtiyacı için üretilen papirüs ilk zamanlar “Kral yazı malzemesi” olarak adlandırılmıştır. Seri halinde üretilerek daha sonraları her alanda kullanılmaya başlanmıştır (Atılğan 2006: 294). Çok eski çağlardan beri Eski Mısır’da kullanılan papirüs, M.Ö. 5. yüzyıl’da Mısır’dan, Fenikeliler aracılığı ile Yunanistan’a, buradanda Roma’ya geçmiştir (Demiriş 2002: 117). Yunanlılar papirüsü Byblos adlı bir Fenike limanından elde ettiği için bu yazı gereğine “byblos” adını verirken Romalılar ise “charta” olarak adlandırmışlardır (Demiriş 2002: 117). Büyük İskender’in (M.Ö. 332) Mısır’ı fethetmesi üzerine papirüs üretimi ve ihracatı Yunanlıların eline geçmiştir. M.S. 7. yüzyılda Arapların Mısır’ı fethetmesi üzerine

papirüsün önemi devam etmiş, Yunanca “khartes” kelimesinden “kirtas” adını alan papirüs sadece Bizans veya Roma değil, imparatorluğun diğer birçok bölgesine ihraç edilmiştir (Atılğan 2006: 294). 9. yüzyılda ise papirüse olan ilgi gittikçe azalmış, 10.yüzyılda üretimi sona ermesine rağmen Avrupa’da 11. yüzyıla kadar yazı gereci olarak kullanılmaya devam etmiştir. 4000 yıl Mısır’da hüküm süren papirüs, üretimin sona ermesi ile elde kalanlarla ciltçiler tarafından kitap kapağı yapımı için kullanılmıştır (Serdar Dinçer 2016 b: 932- 933).

Kolay taşınabilir olması, istenilen büyüklükte ve biçimde üretilebilmesi ve üzerine yazı yazmanın kolay olması sebebiyle papirüs, kağıda en yakın malzemedir. Bu sebeple günümüz batı dillerinde Mısırlıların bataklık bitkisinin adı kağıt anlamına gelen kelime ile aynı anlama gelmektedir (Demiriş 2002: 117). Papirüsün Eskiçağ’daki kullanım alanı oldukça geniştir (Demiriş 2002: 127). Taslak veya temiz kopyalar olarak; üzerine bilimsel yazılar (matematik, astronomi, tıp vs.) edebi eserler, özel ve resmi mektuplar, faturalar, alım-satım, kira ve evlenme sözleşmeleri, vasiyetnameler, ahlaki değerleri olan atasözleri, sihir, büyü, aşk şarkıları ve şarkılar yazılmaktaydı (Atılğan 2006: 294; Demiriş 2002: 123).Günümüze kadar gelebilen papirüsler var olandan çok küçük bir kısımdır (Labarre 1994: 9). Bunun başlıca sebebi, papirüsün çok dayanıklı bir malzeme olmaması ve nemli bir iklime sahip olan Suriye, Filistin ve İtalya gibi yerlerde kolaylıkla bozulabilmesidir (Serdar Dinçer 2016 b: 933). Bunların hemen hemen tümü, iklim koşullarında bozulmadan kalmasını kolaylaştıran Mısır’dadır (Labarre 1994: 9).

Papirüsten yapılmış rulo halindeki bir kitapta yazılı metnin istenilen bir bölümüne ulaşmak zordur. Metnin içinde istenilen bölümü bulmak için o yere kadar ruloyu sarmak gerekir ve istenilen kısım okunduktan sonra tekrar ruloyu başa sarmak gerekmektedir (Serdar Dinçer 2016 b: 933). Ayrıca iki elle tutulması gerekir ki bu da okurken not alma olanağını ortadan kaldırır (Labarre 1994: 9). Bu zorluk yazılı metinlerin daha rahat okunmasını sağlayan “kodeks” şeklini geliştirmiştir (Serdar Dinçer 2016 b: 933). İç içe konan ve kırılarak birbirini izleyen formlar oluşturan “kodeks” o dönemden beri kitap biçimini muhafaza etmektedir (Labarre 1994: 9). İlk önce papirüste uygulanan kodeks M.S. 1 yüzyıl veya daha erken bir dönemden beri kullanılmaya başlamıştır. Kodeksin yaygın bir şekilde kullanılmaya başlamasındaki ana etken kodeksin her iki yüzüne de yazı yazılması ve bunun sonucunda da yazı

malzemesinden tasarruf etmek olarak düşünölmektedir (Serdar Dinçer 2016 b: 933). Fazla dayanıklı olmayan papirüs kodeks için uygun bir malzeme değildi, bu da papirüsün yerini gitgide parşöme ne bırakmasına neden olmuştur (Labarre 1994: 9).

1.2.2. Parşömen

Parşömen en basit ifadesiyle, hayvan derisinin iki yüzünün de incelti lerek yazı ve resimleme işi için uygun esnekliğe getirilmesidir (Kaya Zenbilci 2018: 245). Sınırlı sayıda üretilen papirüs bitkisinin artan yazı yazma gereksinimini karşılayamaması insanoğlunu yeni bir yazı malzemesi bulma yoluna götürmüştür. Bu nedenle papirüsün yanında M.Ö. 2. yüzyıl'dan itibaren daha dayanıklı bir yapıya sahip olan ve hayvan derisinden yapılan parşömen kullanılmaya başlanmıştır (Serdar Dinçer 2016 b: 934). “Tomarion” denilen hayvan derilerinden, belli işlemlerden geçmesi sonucunda üretilen parşömen kağıdın Bizans döneminde kullanılmaya başlanmasına kadar geçen uzun bir süreçte en önde gelen yazı malzemesi olmuştur (Kaya Zenbilci 2018: 243).Gerek Doğu'da gerekse Yunanlılarda çeşitli hayvanların derisi kullanılmış olsa da, parşömen tamamen farklı bir kavramdır (Labarre 1994: 10). Antik dönemde; difthera, derma, somation, membrana gibi kelimeler ile tanımlanabilen parşömen, asıl ismini Pergamum (Bergama) kentinden almaktadır (Serdar Dinçer 2016 b: 934). Parşömenin asıl icat yeri olan Küçük Asya'da, üretimi elinde tutan Mısır'ın tek elinden kurtulmak isteyen Kral II. Eumenes (Bergama Kralı) tarafından oluşturulduğu düşünölmektedir. (Labarre 1994: 10). Kıllarından arındırılmış, temizlenmiş ve tabakalanmış hayvan derisinden yapılan bu malzemeyi Eski Mısırlılar, Yahudiler ve Asurlular kullanmış, Yahudiler dini metinlerini, Persler ise tarihlerini parşömen üzerine yazmıştır. Parşömenin yazı malzemesi olarak ilk önce Persler tarafından kullanıldığı daha sonra İonialılara oradan da Yunanistan'a yayıldığı düşünölmektedir (Serdar Dinçer 2016 b: 934).

Parşömen, inek, koyun, keçi, teke ya da eşek derisi, buzağı, doğmamış veya ölü doğmuş kuzu ve oğlak derisi ve hatta karaca gibi hayvanların derisinden hazırlanan başlıca yazı malzemesidir (Gamillscheg, Talbot 1991: 1587; Serdar Dinçer 2016 b: 934). En kaliteli parşömen derisi genç kuzu ve oğlak derisinden elde edilmektedir (Demiriş 2002: 125). Genelde keçi ve dana derisi tercih edilirken daha değerli ve gösterişli parşömenler yapmak için antilop gibi nadir hayvanların derisi

kullanılmıştır (Serdar Dinçer 2016 b: 934). Pahalı ve nadir olan parşömen maddesi her zaman mevcut olmayabilirdi. Verimli bir hayvan derisi ilkbaharda kuzular kesildikten sonra daha bol miktarda bulunabilmektedir (Gamillscheg, Talbot 1991: 1587). Yazı yazılabilecek duruma getirebilmek için, bir haftalık danalardan alınan deriler yıkanır, 24 saat temiz suda bekletilir, kıllar kireç, idrar ve ağaç külünden oluşan karışım ile temizlenir, içinde kalan etli kısım söndürülmüş kireçten oluşan banyoda, ısı şartlarına göre 8 ile 16 gün arasında bekletilirdi (Demiriş 2002: 125). Deri yumuşayınca bıçak yardımıyla kazınarak temizlenir, beyazlatılması ve yağlarından arındırılması için tekrar bir gün boyunca kireçli banyoda bekletilen deri, kenarlarından gerdirilerek güneşte kurutulurdu (Serdar Dinçer 2016 b: 934). Daha sonra parşömenler istenilen boyutlarda kesilirdi (Labarre 1994: 10). Bütün bu işlemler ve sıralama parşömenin ilk yapımından Orta Çağ'a kadar çok az değişiklik göstermektedir (Labarre 1994: 10).

Yapılan işlemlerden sonra elde edilen tabakaların her birine "Folya (folium)" adı verilmektedir (Serdar Dinçer 2016 b: 935). Daha dayanıklı olan tüylü yüzeyine kör bir uç ile işaretler konularak satırlar belirgin hale getirilir, enine ve boyuna yapraklar halinde kesilerek tabakalar oluşturulmaktadır (Parpulov 2015: 166). Konulan bu işaretler arka tarafada geçer, parşömente de tıpkı papirüste olduğu gibi ön sayfa "rekto" arka sayfa "verso" olarak adlandırılmaktadır. Parşömenin ikiye katlanmasına "unio", iki unioya "binio", 8 folyoya (arkalı önlü 16 sayfa) ise "fasikül" denilmektedir (Serdar Dinçer 2016 b: 936).

Folyolar genellikle önce tek sütun halinde yazılır daha sonra cilt yapılmak üzere birbirine dikilirdi. Yazımı biten parşömenler, tahta kapaklı ve deri ile kaplanmış kapakla ciltlenmektedir. İlk zamanlar tahta çubuklar etrafına sarılarak papirüs rulosu biçiminde yapılan parşömen M.S. 2-4. yüzyılda yapısına uygun olarak kodeks biçiminde kullanılmaya başlanmıştır (Serdar Dinçer 2016 b: 936). Parşömenin yaygın kullanılmasıyla birlikte, Antik dönemde ve Orta Çağ'da da kullanılan kamış kalemlerin yanı sıra "penna" adı verilen genellikle kartal, kaz, karga gibi kuş tüyünden yapılan tüy kalemlerin kullanılmaya başlandığıda bilinmektedir (Demiriş 2002: 127). Papirüsten hem daha dayanıklı hemde daha esnek olan parşömen, kazımaya vesilmeye daha dayanıklı bir maddeydi (Labarre 1994: 11). Parşömenin tekrar yapılmadığı veya yazı materyalinin yetersiz olduğu zaman, Orta

Çağ'da üzeri yazılı olan parşömen yaprakları yıkanır, çakıyla (scalprum) kazınır, üzerine tekrar yeni bir metin yazılırdı (Gamillscheg, 1991: 1565; Serdar Dinçer 2016 b: 936). Yeni metin eski metne paralel veya yatay olarak yazılır, böylece yeni yazı daha kolay okunur (Gamillscheg, 1991: 1565). Pagan metinlerinin yazılı olduğu parşömenleri Hristiyan metinler örtmüş olurdu. Parşömenin iki (veya üçüncü) defa kullanıldığı bu işleme “palimpsestos” (kodeks rescriptus) denilmektedir (Serdar Dinçer 2016 b: 936).

Hammaddesinin az olması, yapımı sırasında el emeği maliyetinin yüksek olması nedeniyle parşömenin fiyatı daima yüksek olmuştur (Labarre 1994: 11). İlk zamanlar papirüs gibi rulo biçiminde tahta çubuklara sarılarak kullanılsa da M.Ö 2-4. yüzyıllarda, yapısına daha uygun olan “Kodex” biçiminde yaygın olarak kullanılmıştır (Demiriş 2002: 127). En iyi korunmuş büyük Yunan parşömen kodeksleri 4. yüzyıla tarihlenmektedir (Gamillscheg, Talbot 1991: 1587). Bunlar İncil, Eski Ahit ve İncil okumaları (lectionary)'dır. (Gamillscheg, Talbot 1991: 1587). Kağıt giderek artan bir yazı malzemesi olarak parşömenin yerine geçse de, 13. yüzyılda parşömen zengin patronlar için üretilmeye devam etmiştir (Gamillscheg, Talbot 1991: 1587).

Bizans manastır içinde üretilecek bir el yazması için parşömen derisinin tabakalanıp deri halinde satın alındığı ancak Studios manastırı ve bazı manastırlarda parşömen üretildiğine dair bilgiler bulunur (Kaya Zenbilci 2018: 244). Studios gibi bazı manastırların kendi parşömenlerini yapmak için koyun ve keçi yetiştirdiğini, yazı yazmaya hazırlık sürecinde istenilen ölçüde parşömen kesen hatta parşömen yapımında ustalaşan keşişlerin olduğu bilinmektedir (Kaya Zenbilci 2018: 244).

Orta Çağa ait parşömen üzerine yapılmış resimli el yazmaları tekniklerine dayanarak iki gruba ayrılır: Bizans'a ait olanlar ve Batı kökenli olanlar (Kaya Zenbilci 2018: 245). Bunlar hem boyamada hem de malzemeyi oluşturmada farklı tekniklerden oluşur. Bizans parşömeni pürüzsüz ve parlak yüzeyli olması ile diğer el yazmalarından ayrılır (Kaya Zenbilci 2018: 245). Bizans parşömen imalatçıları yumurta akı ve ketentohumu kullanarak parşömende böyle parlak bir etki elde etmiştir (Kaya Zenbilci 2018: 246).

Bizans parşömenine özgü bazı özellikler kodekslerin ve minyatürlerin daha az korunmasına neden olmuştur. Bizans parşömenlerinin parlak ve pürüzsüz yüzeyli olması üstüne yazılan yazıların ve minyatürlerin daha kolay deforme olmasına yol açmıştır.(Kaya Zenbilci 2018: 245). Pürüzsüz yüzeye yazı yazmak veya resim yapmak her ne kadar kolay olsa da boya yüzeye nüfus etmez ve pul pul dökülmeye eğilim gösterir.12. yüzyılda Konstantinopolis (İstanbul) parşömen atölyelerinde üretilmiş el yazmalarında kullanılan malzemenin beyaz, homojenize ve ince dokuda olması yönünden en üst düzey kalitede olduğunun göstergesidir. Eyalet üretimi Bizans el yazmalarının ise sarıdan yeşile değişen farklı renklerde, kalın, kaba ve pürüzlü dokuda olması ayırt edici özelliklerdir. Ayırt edici bir diğer özellikleri ise bu parşömenlerin, kalitesiz ham maddeden kaynaklı dikkatsiz üretilmesi sonucunda deliklerin, yırtıkların görüldüğü mekanik kusurların olmasıdır. Parşömeni parlatmak ve satır aralıklarını belirlemek için kullanılan kesici aletlerinin izleri yüzeyde kolaylıkla görülebilir (Kaya Zenbilci 2018: 246).

Bizans kodekslerinin bir diğer özelliği sıcak ve nemli ortamda parşömenin verdiği anlık tepkidir. Ham maddesi deri olan parşömen ısı ve neme maruz kalınca doğal bir sonuç olarak kıvrılabilir veya parşömenin renginde değişiklik olabilir. Bizanslı kitap ustaları bunu önlemek için, parşömen bloklarını ahşap kapaklara bastırılmış halde tutmuş, bu amaçla cımbıza benzer bir aleti kitabın sadece sırt kısmına değil, üst ve alt kenarlara hatta sayfanın ortasına yerleştirmiştir. Parşömen kıvrılmasını önlemek için kullanılan bu aparat, minyatürlerde dört İncil yazarı tasvirlerinde masa üzerinde görülür. Zincir veya kordonla birleştirilmiş maşa benzeri bir parçadır (Kaya Zenbilci 2018: 246) (res. 2). Ancak Bizanslı yazar ve ressamların kitapları oluştururken ne tür aletler ve aygıtlar kullanıldığı kaynaklarda net olarak bilinmemektedir. En fazla bilgi İncil yazarlarının portrelerinde yazı masası üzerinde bulunan alet tasvirlerinden edinilir. Dört İncil yazarının betimlendiği el yazmalarında genellikle masa üzerinde; hokka, bıçak, kalem gibi yazı aletleri bulunurken masanın altında bulunan dolapta kitap ile ilgili başka bazı objeler de resmedilmiştir (Kaya Zenbilci 2018: 251).

Resim 2:El yazmalarında kullanılan aletler. (Kaya Zenbilci 2018: 251).²

El yazması ressamlarının kullandığı aletlerin başında ise boyalar ve çeşitli renklerdeki mürekkeplerin bozulmadan kalması için kullandıkları küçük şişeler gelir. Ressamlar pigmentleri bir palet üzerinde veya deniz kabuğu içinde karıştırır (Kaya Zenbilci 2018: 252). Kullanımı çok eski tarihlere kadar giden önemli bir el yazması aracı ise mürekkep hokkasıdır. Farklı malzemelerden ve çeşitli şekillerde üretilen mürekkep hokkası“melandokhon” olarak adlandırılır (Kaya Zenbilci 2018: 253). Farklı tipteki Bizans hokka örneklerine yine en fazla dört İncil yazarı minyatürlerinde rastlanmaktadır (res. 3).

² Resimde yer alan minyatürde yazma ve resimleme için kullanılan aletlerden; iki kalem, ahşap mürekkep hokkası, kalem bıçağı, pergel, sünger taşı ve zincirle birleştirilmiş iki maşa yer alır.

Resim 3: El yazmalarında yer alan mürekkep hokkası örneği.³

Bizans el yazmalarında “melan” denilen siyah mürekkepten ziyade ana metinlerde genellikle açıktan koyuya doğru değişen tonlarda kahverengi mürekkep kullanılmıştır. Başlıklar genellikle açık kırmızıdır. El yazmalarında kullanılan diğer renkler ise kurşini⁴ beyaz, siyah, mavi, yeşil ve sarı gibi renkler ve tonları kullanılmaktadır.⁵Bazı örneklerde ise altın yaldız veya gümüş mürekkepte kullanılabilir (Kaya Zenbilci 2018: 255). Bizans el yazmalarında altın ve gümüş mürekkep kullanımının oldukça örneği mevcuttur. Bu mürekkebin yapım aşaması ise, altın veya gümüşün ince toz haline getirilip yumurta akı, balık tutkalı, parşömen tutkalı veya sakız gibi bağlayıcı maddelerle karıştırılarak kullanılabilir hale getirilir (Kaya Zenbilci 2018: 256). Bizans parşömenleride farklı renklerde üretilebilmektedir (Serdar Dinçer 2016 b: 934). Parşömende en sık görülen imparatorluğun ve

³İncilci Luka Portresi, 4v. (13.yy.) Gospel of Luka and John, Dumbarton Oaks Manuscript Five, Digital Facsimile. Trustess for Harvard University, Washinton, (D.C. MS 4). 2015

⁴ Füme veya kül rengi de denilen gri tonu.

⁵ Kurşini beyaz, Bizans el yazmalarında kullanılan tek beyaz tonudur ve genellikle ışık-gölge etkisi için, yüz hatlarına doğal görünüm vermek için, yaşlı figürlerin saç ve sakallarında, İncil süslemelerinde kullanılır. Siyah renk, genellikle nesnelere konturlamak için, haç motiflerinde, mimaride, figürlerin saç ve sakallarında ve beyaz renk ile birlikte ışık-gölge etkisinde kullanılır. Mavi renk, en sık kullanılan renklerden birisidir. Genellikle, tezhip süslemelerinde, mimari detaylarda, giysilerde kullanılmaktadır (Kaya Zenbilci 2018: 256-258).

kutsallığın sembolü olan purpura rengidir.⁶ Roma ve Konstantinopolis'te oldukça pahalı bir madde olan purpura rengi mureksden (dikenli salyangoz) üretilmektedir. Mureksin pahalı olmasından dolayı yerine turnusol kullanarak benzer bir renk elde edilmiştir (Serdar Dinçer 2016 b: 935).

Günümüze kadar gelebilen bilinen en eski parşömen parçası, M.Ö. 2. yüzyıl başına tarihli Dura Europos kökenli Helenistik bir sözleşmedir (Serdar Dinçer 2016 b: 936). Roma imparatorluğunun ilk yıllarından itibaren parşömeni yaygın olarak kullanılmıştır. Parşömenin papirüs kullanımından daha çok yaygınlaşmasındaki en önemli etken Hıristiyan kilisesine aittir (Demiriş 2002: 126). Hıristiyanlığı devlet dini olarak kabul ettikleri zaman, parşömen üzerine yazılması şart koşulan 50 adet kutsal kitap kopyası Konstantinopolis kilisesi için sipariş verilmiştir (Demiriş 2002:126). Caesarea (Kayseri)'li Eusebius'un bahsettiğine göre İmparator'un, Kostantinopolis'te 50 İncil kodeksinin, litürjik kullanım için kopyalanması emrini verdiği bilinmektedir. Kodeks içerisindeki erişimin kolay olaydır. 5. ve 6. yüzyıllarda Kostantinopolis'te Roma hukukunun yazıldığı geniş referans kaynakların yaratılması ve hızlı bir şekilde okunup sonuçlanmasını pratik hale getirilmesi kodeksin icadını hızlandırmıştır (Gamillscheg, Macormick 1991: 473).

⁶ Erguvan renkli flamalar, tıpkı güneş ışınları gibi, bütün bunların Konstantinus'la ilgili olduğunu gösteriyordu; çünkü erguvan rengi boya oldukça ender bulunan dikenli salyangozdan elde edilebildiğinden, en pahalı ve en nadir malzeme olan bu renk giysileri kullanma hakkı Diokletianus'un buyruğu üzerine yalnızca iktidardaki aileye verilmiştir. Bk. Tamara Talbot Rice, *Bizans'ta Günlük Yaşam*, Çev. : Bilgi Altınok, Göçebe Yayınları, İstanbul, 1998. s. 14.

2. BİZANS RESİMLİ EL YAZMALARI

Resimli Hıristiyan el yazmaları için kesin bir tarihleme yapılması mümkün değildir (Koch 2007: 148). Yunan ve Roma Döneminde rulo belli aralıklarla mürekkeple yan yana yazılan kitaplardı. Bilinen en erken tarihli (5. yy. başı) örnek, sadece birkaç sayfadan oluşan Quedlinburg'da bulunduğu için aynı adı taşıyan "Quedlinburg İtalas" olarak bilinen İncil'in Latince tercümesinin yapıldığı kitaptır. Ancak bazı veriler, Hıristiyanların 5. yüzyıldan çok daha önceleri, 3. yüzyılın başından beri el yazmalarını süslediklerini göstermektedir. Dura Europos ev kilisesindeki duvar resimlerinde yer alan bazı sahneler, benzer üslupta farklı bölgelerde de yapılmıştır. Buradan yola çıkarak araştırmacılar, resimli el yazmalarının Dura Europos ev kilisesinden (Kilise 232/33, Sinagog 240) daha eski olduğu kabul edilmekte. M.S. 200 veya 220 yılında iki el yazması, Suriye'nin doğusunda bulunan Dura Europos'a getirilip, bu el yazmasındaki resimler duvar resimleri için model olarak kullanılmış olmalıdır (Koch 2007: 148). British Library MS Cotton Otho B. VI' künyeli, ne zaman ve nerede yapıldığı bilinmeyen Cotton Tekvini (Genesis), 339 çerçevesi resim ve büyük boyutlu sahnelerle bezenmiştir (Serdar Dinçer 2016b: 25; Koch 2007: 148). Bir yangın sonucunda neredeyse tamamı yok olmuş, sadece bir bölümü korunmuş olarak günümüze ulaşmıştır (Koch 2007: 148). Erguvan renkli parşömen üzerine altın ve gümüş mürekkebin kullanıldığı 6. yüzyıla tarihli Rossano İncili 188 folyadan oluşmaktadır. Günümüzde Calabria'daki Rossano Museo dell'Arcivescovada'da sergilenmektedir (Serdar Dinçer 2016 a: 28). Paris Bibliotheque Nationale de bulunan MS Suppl. Gr. 1286 künyeli Sinop İncilleri ise oldukça zarar görmüş resimli Yunanca el yazmasıdır. Ve sadece 43 folyo korunabilmiştir. Günümüzde Viyana Österreichische National Bibliothek'te MS theol. gr. 31 künyesiyle sergilenen Viyana Genesis (Tekvini) erguvan renkli parşömenden yapılan bir diğer erken tarihli el yazmasıdır. Yazma 24 folyo ve 48 resim ile günümüze ulaşmıştır (Serdar Dinçer 2016 a: 31). Kesin olmamakla birlikte Viyana Genesis'in iki örneğinden birinin başkent Konstantinopolis (İstanbul) diğeri ise Antiokheia (Antakya) ya da Kudüs'te yapıldığı düşünülmektedir. Yalnızca İmparator ailesi ve üst düzey yöneticilerin kullanabildiği erguvan renginin kullanılması, zengin bezeme ve kaliteli işçiliğinin olması bu el yazmasının üst düzey rütbeli birine yapıldığını göstermektedir (Koch

2007: 148). Bu da bize Justinianus Dönemi'nin (527-565) sanatta ne kadar verimli olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Diğer bir İncil ise Suriye'de, Rahip Rabula tarafından 586 yılında yazılan ve günümüzde Floransa Biblioteca Laurenziana'da (MS Plut. I 56) bulunan Rabula İncili'dir (Koch 2007: 149). Sadece geç dönemden kopyaları kalan diğer erken tarihli el yazmaları ise, Paris, Bibliotheque Nationale'de MS nouv. Acq. Lat. 2334 numaralı Aschburnham Pentateukhu ve Süryanice yazılan 246 folya ve 22 minyatür ile günümüze gelen, Paris Bibliotheque Nationale'de MS syr 341 künyeli Suriye Kutsal Kitabıdır "Syriac Bible Of Paris" (Serdar Dinçer 2016a: 21).

Erken dönem el yazmalarının en önemli özellikleri, metin ile resim ilişkisidir. Bazı durumlarda metin resimlere yer vermek için kısaltılmış ve genellikle metinlerde yer almayan konularda ayrıntılı resimler yapılmıştır (Koch 2007: 149). Bizans el yazması, tek bir yazarın çalışması olabileceği gibi birçok yazar tarafından da yazılabilir. İşin kısa sürede bitmesi için 3 ya da 4 hatta daha fazla yazar birlikte çalışabilirdi. Yazarın, el yazmasını yazması için çok iyi kaligrafiye sahip olması gerekir. Sıklıkla, büyük harflerin süslü olarak yazılması ve resimlerin hazırlanması genellikle farklı kişiler tarafından yapılırdı (Labarre 1987: 24). Yaygın bir kural olarak figürlü sahnelerin betimlendiği kitap resimlerini süsleyen ve yazan aynı kişi olmasa da, bölüm başlıkları, marjlardaki bezemeleri, sonlardaki küçük süslemelerinin çok yetenekli kaligrafi ustaları tarafından yapıldığı düşünülür (Talbot Rice 1998: 237). Yazıcıların tam sayfa resim yapılması için bıraktıkları sayfalar kitap ressamı tarafından tamamlanır (Talbot Rice 1998: 238).

Hem erken hem de geç Bizans dönemi el yazmalarında metni yazan kişi ile minyatürleyen kişi farklıdır. İyi korunmuş günümüze kadar gelen el yazmaları, çok sayıda ressamın bu yazmaları süslediklerini gösterir. Orta Çağ'dan çok fazla el yazmasının korunmuş olması, üslup ve kronolojik bir sıralama yapmamıza olanak sağlamaktadır. Orta Çağ kutsal metin ressamlığı, Bizans İmparatorluğunun ve Batı dünyası sanatının büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. Orta Çağ resim sanatı, Erken

Bizans (Hıristiyanlık) ve Yunan-Roma pagan kültüründen esinlenerek gelişim göstermiştir (Koch 2007: 149).⁷

9. ve 11. yüzyıllar arasında manastır kütüphanelerinin kitap sayısını tahmin etmek güçtür. Bir manastır koleksiyonunda ortalama kitap sayısı 200 ile 300, daha büyük kiliselerde ise 300 ile 400 kadardır. Bazı nadir kütüphanelerdeki kitap sayısı, Bobbio'da 666, Lorsch'da 590'dır (Labare 1987: 30).

Bir metnin gösterimi tüketicinin tepkisi beklentisiyle yapılır. Orta Çağ'da tüketici, kitabı sık sık satın alan kişidir ve böylece resimlerin kapsamını ve detaylandırılmasını ve hatta bazı durumlarda ikonografik unsurları belirlemiştir. Bu, özellikle süslemelerinde ve açıklamalarında benzersin olan lüks el yazmaları için geçerlidir. Daha geniş ve daha az iddialı bir şekilde kopyalanan diğer resimli metinler, öncelikle bilgilendirici değeri için gösterimi takdir etmeye istekli olan alıcılar göz önüne alınarak hazırlandı. Resimli kitap üretiminin ekonomik yönüne yaklaşmanın iki yolu vardır. Biri, minyatür bir döngünün yapısını analiz etmek ve resimleme karakteri tarafından sağlanan delillerden sonuçlar çıkarmak, diğeri ise Orta Çağ literatürünü incelemek ve resimli kitapların yapımı ve dağıtımı ile ilgili metin bölümlerini araştırmaktadır (Parani 2003: 159).

Roma İmparatorluğu'nun yıkılması, ilkçağ kültürünün son bulmasına neden olsa bile, Hıristiyanlığın gelişmesi ve Roma İmparatorluğunun doğuda varlığını sürdürmesi bu kültürü kısmen korumuştur. Ancak Bizanslılar eski Yunan kültüründen özel bir zevk almış ve kültür-sanatına büyük saygı duymuştur. Bizans'ın hayal dünyasını geliştirmede Yunanistan daima bir esin kaynağı olmuştur (Talbot Rice 1998: 234). El yazmalarında parşömeni erguvan rengine boyamak ve üzerine gümüş veya altın renkli yazı yazma geleneği antik uygarlığın devamıdır. Sıklıkla papirüse yazılmış resimli İlyada ve Odysseia'nın kopyaları Orta Çağ ressamlarınca dizi resimli karikatür tarzıyla resmedilen kutsal kitap metinlerine öncülük etmiştir. Erken dönemde balık, ekmek somunları ve haç gibi Hıristiyanlığı sembolize eden

⁷ 5. yüzyıl başında yapılan Pagan el yazması Vergilius Vaticanus, aynı dönemde ve aynı atölyede yapıldığı tahmin edilen Vergilius Romanus (5. yüzyıl sonu Vatikan'da) ve Kostantinopolis (İstanbul) Polyeuktos Kilisesinde Prenses Anicia Julianusa tarafından yaptırılan büyük boyutlu bitki resimlerinin olduğu görkemli el yazması örnek verilebilir (Guntram Koch 2007: 149).

bezemeler vurgulanmış daha sonra sanatçılar bu dinin önderleri olan İsa, Meryem ve önemli din şehitlerini resmetmeye başlamıştır (Herrin 2007: 90).

Hıristiyanlığın kitaba ihtiyacı vardı. Kutsal yazılarını yazmak için parşömeden yapılan kodeksler tercih edilirdi. Minyatür ve el yazmasıyla süslenmiş kodekslerde Tevrat ve İncil bir bütün olarak değil, Tekvin, Pentateukhu (Tevrat'ın ilk beş kitabı), Oktateukhu (Tevrat'ın ilk sekiz kitabı) ya da İncil'den farklı bölümler halinde yazılırdı (Koch 2007: 148). Savaş ve istilalardan önce, Kutsal Kitap metinleri, dini törenlerin hangi usul ve sırayla yapılacağını bildiren bilgiler kitabı, Kilise Babalarının yazmış olduğu Hıristiyanlık derlemeleri bulunmaktaydı (Labarre 1994: 18). Mısır'da oluşan manastır topluluklarında da kitaplar derleniyordu ancak Diocletianus'un (M.S. 303-304) sert baskıları sırasında Hıristiyan kitapları büyük bir tahribe uğradı. Bu, manastırda din dışı yazarların metinlerinin dışta tutulmadığı, rahiplerin Tanrı'ya okumalarının kopyalarıyla hizmet ettiği bir tür Hıristiyan akademisi olarak düşünülmektedir. Papa Damasus tarafından, 4. yüzyılda Roma'da bir kütüphane yapılmıştır. Doğu Roma İmparatorluğunda da kütüphanelerin sayısı artmaktadır. Konstantinus 330'da başkentini İstanbul'a taşıdığında, burada Akademi kurarak bir zamanlar Atina ve İskenderiye de olduğu gibi, önemli bir metin kopyalama ve yayma merkezi haline getirmiştir. Ancak İmparator Basileus'un (M.S.477) ayaklanması sırasında 120.000 cildiyle birlikte yanan kütüphane daha sonra yeniden kurulmuş ve 1453'e kadar kısmen varlığını sürdürmüştür. Dini metinler açısından oldukça zengin olan manastır kütüphaneleri, ayrıca Yunan edebiyatı konusunda, Batı'nın manastırındaki Latin edebiyatına benzeyen bir koruma ve aktarma rolü de oynamıştır. Bunlar içerisinde en ünlüleri, Athos'ta (Aynaroz) 20 kadar manastırınkiler ve Sina Yarımadası'nda bulunan Azize Katerina Manastırındır. İçinde Eski Ahit'den bazı önemli bölümlerin yer aldığı ve Yeni Ahit metninin ise tamamının bulunduğu ünlü "Codex Sinaiticus", Sina Yarımadasında yer almaktadır (Labarre 1994: 18- 19).

Önemli bir el yazması üretim merkezi de Kostantinopolis'te bulunan Studios Manastırı'dır. Manastırın tanınmış azizlerinden olan Aziz Theodoros ve Aziz Platon'un en önemli görevi ise bu el yazmalarını hazırlamaktı (Bükte1 2010: 284). Yazmalar ve ikonalar en kıymetli hazine olarak düşünülürdü. Bu yüzden azizlerin ve keşişlerin en büyük işleri ibadetten arta kalan zamanlarında el yazması hazırlamaktı.

El yazması kopyalamak veya yazmak katı kuralların olduğu, ancak bir o kadar da onurlu bir görevdi.⁸ Burada üretilen ikonalar ve el yazmaları ile özellikle Aziz Theodoros döneminde dinin ve sanatın merkezi haline gelmiş ve burada üretilen eserler ile 9. yüzyılda Makedonya Rönesansı'nın temelleri burada atılmıştır (Pekak 2000: 105).⁹ Aziz Theodoros'un ölümü üzerine, üretilen el yazmaları Rusya ve diğer ülkelere gönderilmiştir (Pekak 2000: 106).

Manastır keşişlerinin zamanı dua, zihni çalışma ve elle yapılan çalışma olarak birbirinden ayrılır ve zihni geliştirmek okuma gerektirdiği için de, elle yapılan çalışmanın okunması gerekliliktir. Bu sebeple birçok manastırda “scriptorium” adı verilen el yazmalarının yazıldığı, süslendiği ve ciltlerinin yapıldığı yazı odaları bulunmaktadır (Labarre 1987: 22). “Scriptorium”, dinsel konuların dışında, dil bilgisi sözlüklerine, romanlara ve çeşitli kitapların kopyalandığı, laik ya da dinsel kitapları içinde bulunduran bir yerdir (Talbot Rice 1998: 238). Masalar, oturma yerleri, içinde parşömen ve kitap hazırlama araçlarının bulunduğu çekmeceler “scriptorium” un başlıca mobilyalarıdır. El yazmaları genellikle tüy kalemle yapıldığı için sayfada lekelenmeyi önlemek için yüzeyi eğik bir masa tercih edilir. Orta Çağ el yazmalarının üzerinde hangi atölyede yazıldıklarını gösteren bir yazı bulunmamaktadır (Labarre 1987: 22- 23).

⁸ Örneğin; Kitabı temiz kopyalamamak 50 diz çökme cezası, noktalamada ve imlada hata yapmak 150 diz çökme cezası, kalemni kaybetmek 30 diz çökme cezası, asıl kopyadan bir bölüm unutmanın cezası kuru ekmeğe bağlanmak, hafızana güvenip metni dikkatle takip etmemenin cezası ise 3 gün inzivaya çekilmektir (Büktel 2004: 24).

⁹ Ayrıca ilahi okuma sanatının gelişimi de yine bu Manastırda Aziz Theodoros ve kardeşi Selanik Piskoposu Josephos tarafından geliştirilmiş ve Ortodoks Kiliselerinde birçoğu okunmaktadır. Ayrıntılı bilgi için, Pekak2000: s. 105.

3. ANTİK ÇAĞ'DA MOBİLYA

Mobilya, temelinde insanoğlunun daha rahat yaşamasını sağlamak için yapıların içini düzenlemek amacıyla sonradan yerleştirilen, bağımsız ve taşınabilir parçalardır. Mobilyanın kullanım amacı yemek yemek, oturmak, yazı yazmak, yatmak ve eşya depolamak gibi günlük yaşamı kolaylaştırmaktır. Ancak bunun yanında bir sosyal konum belirleme, kişinin özel hak ve çevresini korumada da yardımcıdır (Calder 1997: 1276). Bazı müzelerde sergilenen mobilya örnekleri zamanımızdan binlerce yıl öncesinden mobilya yapımına başladığını kanıtlamaktadır. İlk zamanlar ağaçtan ve taştan çeşitli mobilyalar yapılmaya başlanmış, gereksinimlerin çoğalması, yapım alet ve makinelerin gelişmesiyle de zamanla farklı mobilya modelleri gelişmiştir (Kurtoğlu 1987: 76).

Eski metinler, kabartmalar, heykeller ve resimlerdeki şekiller bize Antik Uygarlıkların mobilya ve ev eşyaları hakkında oldukça bilgi vermektedir (Arseven 1998: 1451). Ancak bu eşyaların çoğu dayanıksız bir madde olan ahşaptan yapıldığı için zamanla yıpranmış ve çok azı günümüze kadar gelmiştir (Carter, Cooke 1983: 46). Tarihsel süreç içinde mobilyanın insan hayatında yerleşik düzen ile birlikte ve gelişmiş yapılarda yer aldığını gösterir. Göçebelerin yaşam koşulları mobilya kullanımına uygun değildir. Bu sebeple ilk yerleşmelerinde duvarda ve tabanda meydana getirilen çıkıntılar, setlere yapılan gözler (niş) bu ihtiyacı karşılamıştır.

Mobilya yapımında belirli üsluplara uyularak, tasarımda soyut sanat kavramlarına da yer verilmesi gerekmektedir. Bundan yola çıkarak teknolojik sanat kavramı altında yeni bir akım olarak dekorasyon yani dekor yapma işi asıl yerini almaktadır (Dinçel, Işık 1979: 7).

3.1. Antik Mısır'da Mobilya

Günümüze ulaşan ilk mobilya örneklerine Mısır'da rastlanmaktadır. Eski mezarlardan bozulmadan çıkarılan birçok eşya bugün Avrupada çeşitli müzelerde sergilenmektedir (Arseven 1998: 1451). Mısır'ın iklim şartlarından korunarak günümüze kalmış mumya mezarlarındaki definelerden çıkarılan, yazılar ve tablolar, Mısır halkının çeşitli masaları, koltukları ve iskemleleri kullandığını gösterir. Yapılan ilk mobilyalar ya boyanır ya da boyasız bırakılır, bazıları oymalarla süslenip

ve özellikle ayak kısımları şekillendirilerek çok beğenilen örnekler oluşturmaktadır(Carter, Cooke 1983: 46).

Eski Krallığın başlarında önceleri basit formlu, kare ayaklı, kemer destekli genellikle deri ile kaplı katlanır tabureler, sonraları ise yatak ve divandan esinlenilmiş, arkası parmaklıklılı veya papirüs sapı ile örülmüş boğa ve aslan ayaklı sandalyeler oturma mobilyası olarak kullanılmaya başlanmıştır (Kurtoğlu 1987: 72). Mısır mobilyalarında oturulacak yeri hasırla örülmüş basit iskemlelerden, üstü abanoz ve fildişi ile işlenmiş ve parlak renkler ile boyanmış en lüks mobilyalara varıncaya kadar çeşitler bulunmaktadır. Bu mobilyaların çoğu ağaçtan yapıp, üzerine maden, fildişi, sedef ve değerli madenden kakma ve kaplanarak süsleme yapılmıştır (Arseven 1998: 1451).

Yapılan araştırmalardan anlaşıldığı kadarıyla eski bir Mısır evinde yatak sediri, koltuk, iskemle, sandık, masa çekmece gibi oldukça çeşitli eşya bulunmaktadır (Arseven 1998: 1451).

Eski Mısır'da dolap veya komidin gibi mobilyalar bilinmemekte, bunun yerine günlük kullanım eşyası olan sandık ve saklama kutularından yararlanılmaktadır. Mobilya yapımında bağlayıcı ve hareketli aksesuar olarak ilk zamanlar basit pimler, sonraları ise menteşeler ve çiviler kullanılmıştır.

Mısır'da sıradan halkın mobilyaları ise yatak sermek için kullandığı sedirler ahşaptan ve kısa ayaklı bir çerçeveden yapıp esnek bir somya elde etmek için meşin kayışlar, hurma ağacının lifleri veya sazdan örülmüş halatlarla gerilip, şilteler bunun üzerine konulurdu. Zengin yatakları ise buna benzer fakat daha yüksek, daha süslü ve baş tarafında oymadan yapılan iki aslan başı ve bu aslan başlarının dört ayağında sedirin dört ayağını oluşturur şekildedir (Arseven 1998: 1451).

Mobilya yapımında kullanılan ağaç türleri olarak, akçaağaç, ılgın, akasya, sedir ve servi kullanılmakta, malzemedeki kusurlar yamanmakta ve çatlaklar ise özel bir macun ile doldurulmaktadır. Mobilyanın yüzeyi boyanmakta veya kaplama kullanılmaktadır. Daha lüks mobilyalarda abanoz ağacı gümüş ve altın ile kakmalar yapılarak süslenmektedir.

Resim 4: Mısır uygarlığında masa ve sandalye. (Scott 1965: 139- 141)

3.2. Mezopotamya Uygarlıklarında Mobilya

İlk medeni millet olarak bilinen Sümerlerin eşyaları hakkında hemen hemen hiçbir bilgi yok gibidir. Ancak Sümer uygarlığını takip eden Asurlular ve Mısırlıların kullandıkları eşyalardan sadece bir kısmı bilinmektedir. Asur mobilyaları Mısır mobilyasından çok farklı olmasa da, daha kaba fakat daha orijinaldir. Koltukların, iskemlelerin daha sade ve süslemesiz olduğu anlaşılır. Bunların üstünün renkli ve güzel kumaşlardan yapılan yastıklar ile kaplandığı tahmin edilmektedir. Hükümdar ve zenginlere özgü eşyanın ise daha kıymetli olduğu, kaliteli ağaçtan yapılan eşyaların üzerlerine maden veya fildişi işlenerek süslendiği düşünülür. Günümüzde British Museum'da sergilenen Asur uygarlığına ait saray kapısı, süslü bakır levhalarından başka bu süsleme hakkında bilgi verecek başka bir örnek yok gibidir(Arseven 1998: 1452).

Yunan tarihçi Herodot'un belirttiğine göre Asurlular şekil ve sanat güzelliğinden ziyade maddeye kıymet verdiklerinden hükümdarlara özel yataklar, masalar ve oturmak için yaptıkları koltukların som altından yapıldığını belirtir(Arseven 1998: 1452).

İç Anadolu bölgesinde 200 (M.Ö. 8. yy.) yıla yakın varlığını sürdürmüş Frigya Krallığına ait Gordion Kral mezarında, 1300 yılından itibaren sürdürülen kazılar sonucunda Gordion Kral mezarında çok sayıda eşyanın yanı sıra ağaç mobilyalara da rastlanmıştır(Arseven 1998: 1452). Dönemin genel mobilya özellikleri ise, aslanpençesi ayaklar, kozalak şekilleri, sarmal metal süslemeler, bronz

keleпçeler ve insan figürlü süslemeler oluşturmaktadır. Mobilyalarda hem işleve hem de estetik bütünlüğe önem verilerek sarı ve çok şerit olan şimşir ağacının güzel bir uyum oluşturduğu daha koyu ceviz, porsuk ve ardıç ağaçları kullanılmıştır. Kral mezarlarında çıkan mobilyalardan yola çıkarak elde edilen genel sonuç ise masa, sandalye, yatak gibi mobilya çeşitliliğinin varlığıdır. Masalarda tablaları cevizden ayak kısımları şimşir ağacından, yatakların platform ve uzantıları genellikle sedir, köşe blokları porsuk, taşıyıcılar ise şimşir ve porsuk ağacının karışımındandır.

3.3. Antik Yunan'da Mobilya

Eski Yunan Uygarlığından günümüze kadar hiçbir orijinal mobilya örneği kalmamıştır. Yunanlıların ilk eşyaları oldukça basit bir sadeliktedir(Arseven 1998: 1452).Sadece kazılardan, Homeros'un İlyada ve Odysseia destanı ve resimlerden elde edilen bilgilerden yola çıkarak, önceleri çok basit yapılı olup daha sonraları farklı modeller geliştirdikleri düşünülmektedir. Buna ek olarak elde edilen bilgilere göre Yunanlılar yatakları (divan) sadece dinlenme gereksinimleri için değil oturma, sohbet etme ve yemek yemek için kullanmışlardır (Kurtoğlu 1987: 74).

Resim 5: Yunan tasvirinde sandalye, masa ve tabure (İnar ty: 4)

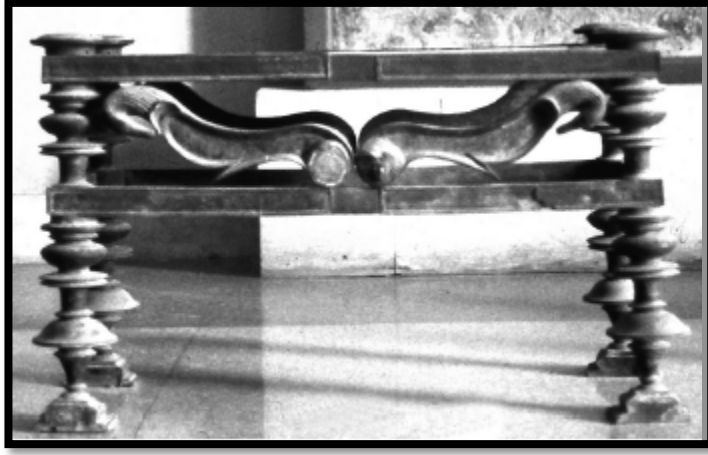
3.4. Antik Roma'da Mobilya

Roma mobilya sanatı ve özellikle sanatın parlak devrine ait eserler hakkında en önemli bilgiyi bize küller altından çıkarılan Pompei antik şehri vermektedir. Küller altında kalarak bu zamana kadar oldukça iyi halde gelmiş eşyalar bulunmaktadır. Kırmızıya boyalı ağaç sedirler bulunmuştur.Bu sedirlerin ve eşyaların üzerlerinde tunçtan süslemeler olup bazı mobilyalarda gümüş kakmalarla motifler işlenmiştir.Ayrıca gösteriş ve süs olarak yapıldığı tahmin edilen arkalıksız

tunçtan sandalyeler de mevcuttur. Birçok Yunan ve Roma dönemi seramik vazolarında da ağaçtan yapılan arkalıksız sandalye çizimleri görülmektedir. Ancak bunların orijinallerine rastlanmamıştır (Arseven 1998: 1457). Homeros'un ifadesine göre bazı evlerde tunç üzerine kazıma süslemeli sedirler, sandalyeler, iskemlelerin yanında gümüş ve altın vazolar bulunmaktadır (Arseven 1998: 1452).

Roma mobilyaları, Yunan mobilya sanatının bir devamı sayılabilir. Divan-yatak, masa, sandalye ve küçük sandıklar gibi esas mobilya tipleri yine devam etmiş ek olarak Roma mobilyasında duvar dolapları da gelişmiştir. Geniş ve uzun kolların dayanabildiği koltuklar, geniş divanlar, açılıp kapanabilir tabureler bu dönemde önem kazanmıştır. Yine tıpkı Yunan mobilyasında olduğu gibi karyolanın ayak ve başucu kaldırılarak sadece uyumak için değil, oturma, dinlenme ve yemek yemek için de kullanılmıştır. "Biklium" adı verilen iki kişilik yemek kanepeleri yapılmıştır. Bu kanepeler genellikle kalabalık şöenlerde, bir tarafı açık bırakılacak şekilde masanın üç yanına konulmaktadır. Bulunan bazı madeni masalarda tabla kısmının ahşaptan olduğu bu nedenle de zamanla tahrip olduğu anlaşılmaktadır. Günümüzde Napoli Müzesin'de gerek bu masa ayaklarından gerekse tunçtan yapılan üçayaklı masalardan bulunmaktadır (Arseven 1998: 1457).

Roma masalarının ayakları tormalanmış ve kakmalar kullanılmıştır. Tornalı masa ayağı Mısır mobilya sanatında da görülmekle birlikte, Roma mobilyasının başlıca farklı, kırılma sınırına kadar daraltılmış yivlerin kullanımınıdır. Buda mobilyanın daha zarif bir görünüm kazanmasına neden olmuştur (Kurtoğlu 1987: 74).

Resim 6: Roma döneminden orijinal tezgah (Mols 2010: 146)

4. BİZANS'TA MOBİLYA

Romanın çöküşünden sonra, Avrupa o zamanın mimarisi gibi mobilyada da kuzeyden gelen barbar kavimler ve Bizans'ın etkisiyle doğu üslubuna doğru gitmiştir. Bizans'ın coğrafi konumu ve sahip olduğu geniş topraklar nedeniyle Suriye, Mısır, Hindistan ve Orta Asya'dan gelen ticaret eşyaları ve bu eşyaların üzerinde yer alan motiflerin etkisiyle mobilyalar da doğululaşmıştır (Arseven 1998: 1451). Bizans batıdan Eski Roma ve Hıristiyan sanatını, doğudan zengin süsleme motiflerini alarak gelişir. Bu nedenle yapıtları doğu-batı karması bir özellik gösterir. Bizans dekoratif sanatları doğu Helenistik ve Roma sanatının bir devamıdır. Fakat 6. yüzyıldan sonra çoğunlukla Doğu sanatının etkisine girerek simetriye ve ince işlemeciliğe önem veren bir nitelik almıştır. Doğu sanatında, Anadolu'da başlayıp Arap Yarımadası, İran, Pakistan, Hindistan hatta Uzakdoğu'ya kadar, geometrik motiflerin çok ince ve özenle işlenişi başlıca karakteristik bir özellik olarak görülür. Bu nedenle Bizans mobilyası biçimde oldukça basit, fakat çok süslü işlenmiş olarak özetlenebilir (Dinç, Işık 1979: 33).

Bizans'ın yemek yemeyi sevdiği ve yemeklerini masalarında yediği bilinmektedir (Talbot Rice 1998: 208). Eşya çeşitleri oldukça uzun olsa dahi, tek bir parça ev eşyasının korunmamış olması üzücüdür. Bu eşyaların neye benzediklerine ilişkin fikir edinmek için, duvar ve kitap resimleri, oyma ya da heykel gibi görsel Bizans kaynaklarına bakmak gerekir (Talbot Rice 1998: 211). Yazılı belgeler Büyük Saray'da yapılan şölenlerde altın ve fildişi masalar kullanıldığını anlatır. İmparatorun masası, tablası altın veya altın varak kaplı ahşaptandır (Parani 2003: 173). Sadece imparator değil aristokratlar da değerli malzemeden yapılmış masalar kullanabilecek konumdaydı. Bazı manastır yemekhanelerinde masalar inşaat sırasında yapılırdı. Sakız Adası'nda bulunan Nea Moni ve Patmos'daki manastır örneklerinde yarım daire biçimli çok uzunmasanın mermer bir üst kısmı, kenarları ise betondan olup yere sabit olduğunu gösterir (Kazhdan, Cutler 1991: 203; Parani 2003: 173). İsa'nın mucizelerinden biri olan "Kana Düğünü" sahnelerinin geçtiği daha mütevazı evlerde dikdörtgen masalar kullanılırken, "Son Akşam Yemeği" tasvirlerindemasanın "D" biçiminde veya büyük olasılıkla "T" biçiminde olduğunu gösterir (Talbot Rice 1998: 211). Oval masalar, Orta ve Son Bizans sanatında rastlanan bir tiptir ve sanatsal bir

buluş gibi görünmektedir. Geç Bizans bağlamında oval masalar “Son Akşam Yemeği” tasvirlerinde görülür. Dikdörtgen masalar, Orta Bizans döneminde özellikle yemek sahnelerinde nadiren yer alır. “Son Akşam Yemeği” tasvirlerinde olmasa da Geç Bizans resminde daha yaygındır. Çoğu örnekte masalar tahtadan yapılmış gibi temsil edilir ve bazı durumlarda üzeri masa örtüsü ile örtülüdür. Dekorasyon açısından bazı masalarda bir sıra korkuluk, sahte korkuluk ya da topuzlar bulunurken, bazı örneklerde ise yanlarında bir çeşit kabartma bezeme taşıyan panellerle kapatılmıştır (Parani 2003: 175). Yemek servisi yapmanın yanı sıra, masalar çalışma tezgâhları ve yazı masaları olarak da kullanılmaktadır.

10. yüzyıla kadar sadece uyumak için değil, aynı zamanda bank olarak yapılmış yataklar yer alır. Sarayda klineler ve sandalyeler kullanılırken, sıradan bir evde, ikonoklasmus sonrası yapılmış dinsel resimlerde görülen bank ve tabureler kullanılıyordu. Ahşap plakalardan yapılan klineler zenginler tarafından altın veya fildişi ile kaplanmıştı (Kazhdan 1991a: 276). Büyük iskemlelerin Roma’da kullanılan “curele” biçiminde olduğu ve ek olarak yunus, kanatlı zafer tanrıçası ya da aslan biçiminde uçları olan arkalı olduğu düşünülmektedir. “Curele”, curulenin yani imparatorun ve kıdemli devlet görevlilerinin kullandığı bir tür iskemleydi. Tabure gibi rahat kapatılabilmesi için arkalıksız yapılırdı ve oymalı desteklerinde fildişi kullanılmıştı. Şüphesiz bazı iskemleler tahta benziyordu ve belki de İsa ve Meryem’in betimlendiği dinsel sahnelerde olduğu gibi üzerlerine yastıklar konuyordu (Talbot Rice 1998: 213).

Yatakların nasıl olduğunu anlamak için bir kez daha dinsel betimlemelere ve özellikle de yatağını sırtında taşıyan hasta adam mucizesini betimleyen resimlere başvurulur. Yataklar dört köşe ayakları ve dört dış köşesinden bazen başucu parçası olan ucuz ve sade tahta yataklardan, Viktorya dönemindeki gibi ayakları süslü bir biçimde dışa dönük olup yüksek bir başucu parçası ve daha alçak bir ayakucu parçası olanlara kadar değişik türdeydi. Yatak takımları insanların maddi durumlarına göre değişiyordu. Varsıllar değerli dokumalardan yapılmış ya ada işli çarşaf, battaniyeler yorganlar ve yatak örtüleri kullanılırken en yoksullar paçavra ve çuvalla yetinmek zorundaydı. Perdelerle örtüler, yastıklar ve halılar gibi bir evin eşyalarının temel parçalarıydı. Büyük Saray’da ve aristokrat evlerinde yataklar kullanılmıştır. Ayrıca Kostantinopolis’teki Pantokrator (1136) ve Ainos’taki Kosmosoteira (1152)

da olduğu gibi manastır hastanelerinin de yataklarının olması bir gerekliliktir. Bir yatakta uyumak görünüşte sosyal ve finansal durumu işaret eder. Ancak Bizans yasal belgelerinde, ev eşyaları ve mobilyaları içeren listede yataklardan nadiren bahsedilir. Orta Çağ ortalama bir Bizans evinde yatak kullanımının olağanüstü olduğunu ve insanların yataklarını doğrudan ortak olarak kullandıkları oturma odasının duvarına yerleştirdiğini, gündüz oturmak için kullandıkları bankların üzerine geceleri uyumak için yatak serdikleri bilinmektedir (Parani 2003: 176-177).

Tahtın ilahi ve imparatorluk ile ilgili sembolik geleneği Pagan kültüründen gelmektedir (Kazhdan 1991b: 276). Değerli malzemeler ile yapılmış veya süslenmiş tahtlar sadece imparatorlar için değil Piskoposlar ve önemli kişiler içinde yapılmaktadır. Bizans İmparatorlarının veya yetkililerinin resmi koltuğu olarak bilinen tahtlara ait ise günümüze hiçbir kalıntı kalmamıştır (Kazhdan 1991a: 276). Ancak Orta Bizans döneminden Bizans piskoposlarına ait taht parçaları yaşamını sürdürmüştür. İmparatorluk tahtları yazılı kaynaklara göre altın, muhtemel altın çarşafarla veya değerli taşlarla kaplanmış ahşaplar olarak tanımlanabilir (Parani 2003: 161). Orta Çağ Bizans'ta devlet görevlilerinin tahtlarıyla ilgili bilgiler yetersizdir.

Manastırın çoğunda hala bulunan gömme dolaplara benzer dolaplar hiç kuşkusuz Bizanslılarca çok erken dönemlerden beri biliniyordu, ama belki de o zaman bir lüks sayılıyordu ve nadiren çok yüksekti. Mal ve yatak takımlarının dolaplarda saklanması gelenek olduğundan, belki de bazıları dolapların içindeki raflara yerleştirilirdi; askılı dolabın bilinmediği anlaşılıyor.

Rahle ile sıra arası bir mobilyanın (havarileri İncil'lerini yazarken gösteren resimlerden anlaşıldığına göre) kullanılmasına karşın şifonyerin de olmadığı anlaşılıyor. Bu gibi parçalar yanlarında raflı bir dolap olduğundan bir bakıma küçük bir yazıhaneye benzer; boyutları, tasarımları ve bezemeleri değişik olsa da, temel biçimleri değişmez; bazılarının kitap dayayacak yerleri bulunurdu, fakat betimlemeler aynı zamanda kendileri ayakta duran rahlelerin de var olduğunu gösterir.

Bizans'ın mobilya türleri hakkında maalesef yalnız metinlerdeki açıklama ve tariflerden başka bir şey kalmamıştır. Bunların daha ziyade Doğu'dan ve Asya'dan

alınmış şekiller olduğu düşünülmektedir. Eski resimler üzerinde rastlanan mobilya biçimleri, bunu göstermektedir. İlk zamanlarda büyük ve mimari şekildeki mobilyalar görülürken daha sonraları nisbeten daha basit formlarda fakat oldukça süslü eşyalar söz konusudur. Şekil güzelliğinden ziyade işçilik ve değerli malzeme dikkat çeker (Arseven 1998: 1457). Ayrıca Bizans döneminde meslek içerisinde çok yönlülük vardır. Bizans döneminde bir taş ustası kemik ve mermer işlerken, marangozlar sadece mobilya değil aynı zamanda kaşık, tabak gibi ev eşyalarını da üretmektedir (Ousterhout 2008: 166)

5. KATALOG

5.1. Nazianzolu Gregorius Homilyesi¹⁰

Bulunduğu müze ve Env. No:Paris Biblioteque Nationale (Grec 510)

Yapım Yeri: Konstantinopolis (İstanbul)

Malzeme :Parşömen

Sayfa Boyutu: 435 x 300 mm

Folyo:465 fol.

Resim Sayısı: 47

Tarih: 9. yüzyıl

Katalog No:1

Folyo No: Giriş sayfası

Sahne adı: Tahtta oturan İsa Tasviri

Tanım: Sayfanın merkezinde lir arkalıklı **taht**¹¹ yer almaktadır. Her iki kenarı da yay şeklinde kavisli yapılan arkalığın sırt dayama kısmında alt kısmı yeşil ve üstü mavi renkli kumaş ile örtülüdür. Tahtın tabla kısmı dikdörtgen formudur, üzerinde iki ucu büzülerek bağlanmış oval bir yastık bulunmaktadır. Tahtın ayak kısmı ince uzun ve düz bir şekilde aşağı inmektedir. Tahtın önünde yer alan **podest** büyük boyutludur ve üst yüzeyi kare formudur.

¹⁰ Bu el yazmasının resimleri <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b84522082/f19.item> 'den alınmıştır.

¹¹ Lir arkalıklı taht Bizans sanatında her dönemde karşımıza çıkan bir taht tipi değildir. 5. yüzyıldan itibaren tasvirlerde yer almış özel bir taht tipidir. Hatta imparatorluk seremonileri için kullanılır. Lir arkalıklı taht ikonaklasma dönemi sonrasında sıklıkla kullanılan bir öge haline gelmiştir. Ancak I. Aleksios (1081) döneminde son kez kullanılmış, bu dönemden sonrada karşımıza çıkmamıştır. (Ünal 2010: 92-101). Katalogda incelenen resimli el yazmalarında sadece 9.yüzyılda lir arkalıklı taht tespit edilmiştir.

Resim 7:Nazianzoslu Gregorius Homilyesi, Tahtta oturan İsa Tasviri

Katalog No:2

Sahne adı: Meryem'e müjde.

Folyo No:3r.

Tanım: Sayfanın üst kısmındaki şeritte, Meryem'e Müjde sahnesinde dört silindirik ayak üzerine yerleştirilmiş arkalıksız yaldızlı **taht** yer alır. Oturma kısmı dikdörtgendir. Tabla üzerinde uçları yaldızlı oval kırmızı bir minder bulunmaktadır. Bezemeli silindirik ayaklar oturma kısmından yüksektir. Görülebilen uçayakta da oyma tekniği ile yapılan geometrik motifler bulunmaktadır. Meryem'in üzerinde durduğu **podest**'in dikdörtgen biçimli üst yüzeyi düzdür, yanları ise inci dizisi ile çerçevelemiştir.

Resim 8:Nazianzoslular Gregorius Homilyesi, fol. 3r, Meryem'e müjde

Katalog No:3

Sahne adı: Cenaze töreni

Folyo No:43v.

Tanım: Üç şeride ayrılan sayfada, ikinci ve üçüncü şeritte birer yatak tasviri görülmektedir. İkincisahnedeki dikdörtgen biçimli **yatağın** ayakları görülmektedir. Yatağın üstündekoyu yeşil şilte ve pembe yastık bulunmaktadır. Baş kısmında, iki kenardaki küçük topuzun arasına ince bir çıta yerleştirilmiştir. Ayaklar kalın, silindir formu ve zemine oturan kısım boğumludur. Yatağın ahşap kısmı bezemelidir. Üçüncü şeritte yer alan sahnede yine dikdörtgen bir **yatak** tasvir edilmiştir. Tablanın üstünde açık kahverengi şilte ve uçları sarı püsküllü yeşil yastık kullanılmıştır. Tablanın altında, yatağın ayaklarının arası pembe bir örtü ile kapatılmıştır. Silindir formu ayakların yüzeyi bezemelidir, ancak motifler seçilememektedir. Yatağın yanında küçük boyutlu, dikdörtgen biçimli bir **podest** yer alır. Yıldızlı podestın kenar kısımları yatak ile benzer şekilde süslenmiştir.

Resim 9:Nazianzoslu Gregorius Homilyesi, fol. 43v, Cenaze Töreni.

Katalog No:4

Sahne adı: Tanımlanamayan sahne.

Folyo No:52v.

Tanım: Üç bölüme ayrılan sayfada, alttaki sahnenin merkezinde bir **masa** yer almaktadır. Kare formulu masanın üstü leylakrenkli bir örtü ile kaplanmıştır.

Resim 10: Nazianzolu Gregorius Homilyesi, fol.52v.

Katalog No:5

Sahne adı: Tahtta oturan İsa ve tanımlanamayan sahne

Folyo No:67v.

Tanım:İki bölüme ayrılan sayfanın üst bölümündeki sahnenin merkezinde madalyon içerisinde lir arkalıklı **taht** görülmektedir. Sırt dayama kısmında kırmızı kumaş kullanılmıştır. Tablası dikdörtgendir. Tablanın üstünde tabladan daha büyük boyutlu, kenarları bağlanmış oval minder yer alır. Tablanın altında tahtın ayakları arasında kırmızı bir yastık bulunmaktadır. Silindirik ayaklar, aşağı doğru genişlemektedir. Tahtın hem arkalık kısmı hem de ayak kısmı oyma ve kakma tekniği ile süslenmiştir. **Podest**, kare formludur. Üstü düz ve sadeyken kenarları taht ile benzer süslemededir.

Resim 11: Nazianzoslular Gregorius Homilyesi, fol. 67v, Tahtta oturan İsa ve tanımlanamayan sahne.

Katalog No: 6

Sahne adı: Yusuf'un kardeşleri tarafından satılması

Folyo No:69v.

Tanım: Sayfa beş şeride bölünmüştür. Yusuf'un kardeşleri tarafından satılması ile ilgili on üç sahne yer alır. Üst şeritteki sahnede sol köşede ve üçüncü şeritteki sahnede merkezde olmak üzere iki **masa** örneği görülmektedir. Omega formu masa mavi renklidir ve kenarları hafif yükseltilmiştir. Her iki masa da birbiriyle benzerdir. **Tabure**, sayfanın sonundaki şeritte merkezde yer alır. Çapraz ayaklı taburenin, ayakları ve tabla kısmı işlemelidir. **Taht**, arkalıksız ve tablası ovaldır. Tablanın üzerinde kırmızı minder görülmektedir. Ayaklar silindir formu ve işlemelidir. **Podest**, tahtın önünde yer alır. Dikdörtgen formu podestin kenarları hafif yükseltilmiştir.

Resim 12:Nazianzoslular Gregorius Homilyesi, fol. 69v, Yusuf'un Kardeşleri Tarafından Satılması

Katalog No:7

Sahne adı: Tanımlanamayan sahne

Folyo No:71v.

Tanım: Üst bölümde; üç piskoposun üzerinde durduğu **Podest**, uzun dikdörtgen formundadır ve sahneyi kaplamaktadır. Tabla kısmı kenarlardan ince bir sıra şeritle yükseltilmiştir. Tıpkı kemerler ve sütun başlıklarında olduğu gibi, **podeste** de altın yıldız kullanılmıştır. Üst kısmı sadeyken kenarlarında renkli kakmalar ile bezenmiştir.

Resim 13: Nazianzoslu Gregorius Homilyesi, fol. 71v

Katalog No: 8

Sahne adı: İsa'nın mucizeleri

Folyo No:87v.

Tanım: Sahnede üç mobilya türü görülmektedir. Üstteki sahnede, **masa** merkezde yer alır. Dikdörtgen formludur. Üstü beyaz örtü ile kaplıdır. Alttaki sahnenin sol köşesinde **yatakyer** alır. Yatağın tabla kısmı yere yakın ve kumaş ile kaplıdır. Ayakları kısa ve düzdür. **Podest**, hemen hemen yatak ile aynı uzunlukta ve dikdörtgen formludur. Yatak ile aynı renktedir.

Resim 14:Nazianzolu Gregorius Homilyesi, fol.87v, İsa'nın mucizeleri

Katalog No:9

Sahne adı: Tanımlanamayan sahne

Folyo No:104v.

Tanım: Sayfa dört bölüme ayrılmıştır. Yukarıdan aşağıya doğru 2. Sahnede; **tabure**, solda yer alır ve dikdörtgen formdadır. Pembe kumaşla kaplı taburenin dört ayağı birbirine ahşap kirişler ile bağlanmıştır. **Rahle**, taburenin yanında yer alır. Herhangi bir mobilyaya bağlı olmayan rahle, silindirik ayaklıdır. Kitap koyma kısmı dikdörtgendir. **Podest**, taburenin önünde dikdörtgen formdadır. **Taht**, lir arkalıdır. Arkalığın kenarları köşelerden yuvarlak topuzludur. Sırt dayama kısmında kırmızı kumaş ile kaplıdır. Tablanın görünmeyen kısmı kenarlardan taşan pembe bir minder bulunmaktadır. Tahtın silindirik bacakları ve arkalık kısmında kenarlarda ince yivler ile süsleme yapılmıştır. **Podest** dikdörtgen formdadır ve orta kısmında inci dizisi süsleme yer alır. 3. Sahnede iki **masa**, bulunmaktadır. İlki sahnenin solunda dikdörtgen formda ve üzeri pembe kumaş ile örtülüdür. Diğer masa ise sahnenin merkezinde kare formda ve üzeri beyaz kumaşla örtülüdür.

Resim 15: Nazianzoslu Gregorius Homilyesi, fol.104v

Katalog No: 10

Sahne adı: Üç müneccimin tapınması

Folyo No:137v.

Tanım: Sayfa üç şeride ayrılmıştır. 1. Sahnede Meryem bir **tabure** üzerinde oturmaktadır. Dikdörtgen tablalı taburenin üzerinde küçük yeşil bir minder bulunur. Düz ve kare kesitli ayakları yatay kiriş bağlamaktadır. **Podest**, uzun ve dikdörtgen formludur. Tabla kısmında ince şerit ile hafif yükseltilmiştir. 2. Sahnedeki **Tabure**, sahnenin solunda yer alır. Dikdörtgen tablalı ve üzerinde uçları yaldızlı, kırmızı oval bir minder yer alır. Düz inen ayaklarince yatay kiriş bağlar. **Podest**, uzun dikdörtgen formludur. Tablanın kenar kısımları yükseltilmiştir. 3. Sahnenin sağında kiboryumlu **altar masa** yer alır. Kare formlu altarin üzerinde işlemeli bir örtü vardır.

Resim 16:Nazianzoslu Gregorius Homilyesi, fol. 137v, Üç müneccimin tapınması

Katalog No:11

Sahne adı: İsa'nın yatalak hastayı iyileştirmesi ve diğer sahneler

Folyo No:143v.

Tanım: Yatay şeritlerle üçe bölünen sayfada üç tür mobilya yer alır. **Taht**, üst sahnede merkezde bulunur. Dikdörtgen formda ve tablanın üst kısmında işlemeli oval minderlidir. Ayakları kısa, kalın ve yere düz inmektedir. Tablanın altında kısa kenarda, yatay ince kayıt destek yapılmıştır. Tahtın tabla ve ayakları renkli taşlar ve oymalar ile süslenmiştir. **Podest**, dikdörtgen formlu ve uzundur. Tabla kısmı kenarlardan hafif yükseltilmiştir. Podestin kenarları renkli taşlar ile kaplıdır. **Yatak**, üçüncü sahnenin sağında yer almaktadır. Tabla kısmı şilte ile kaplı yatağın baş kısmında yastık bulunur. İnce bir sıra şerit ile tırabzan oluşturulmuştur. Ayaklar silindir formlu ve uçları yivlidir.

Resim 17: Nazianzoslu Gregorius Homilyesi, fol., 14v, İsa'nın yatalak hastayı iyileştirmesi ve diğer sahneler

Katalog No:12

Sahne adı: İsa'nın mucizeleri

Folyo No:170r.

Tanım:2.Şeritteki sahnede, biri merkezde mekan içerisinde, diğeri sağda mekanın dışında olmaküzere iki **yatak** tasvir edilmiştir. Yataklar aynı tiptedir, dikdörtgen biçimli, anlaşılabilmiş kadarı ile başlıksız ve kare kesitli ayaklıdır. Sağdaki yatağın yanında dikdörtgen biçimli **podest** yer alır.

Resim 18: Nazianzoslular Gregorius Homilyesi, fol. 170r, İsa'nın mucizeleri

Katalog No:13

Sahne adı: Lazarus'un dirilişi, İsa Martha'nnevinde ve Kudüs'e giriş.

Folyo No:196v.

Tanım: İki bölüme ayrılan sayfada üstteki şeritte; üç mobilya görülmektedir. Yemek sahnesinde yer alan **masa**, omega formundadır. Tablası kenarlardan yükseltilmiş ve bu kenarların içi oyularak boşluklar yapılmıştır. Masanın etrafı sarı – kırmızı kumaşla çevrelendiği için ayakları gözükmemektedir. Masanın sol başındaki İsa'nın oturduğu yer görülmez, ancak ayaklarının altında olasılıkla kare formulu ayaklı **podest** bulunur. Masanın sağ başındaki figür ise mindersiz bir **tabure** deoturmaktadır. Taburenin ayakları masiftir, ayakların arasında taburenin ön ve arkası açıktır.

Resim 19: Nazianzoslu Gregorius Homilyesi, fol. 196v, Lazarus'un dirilişi, İsa Martha'nın evinde ve Kudüs'e giriş.

Katalog No:14

Sahne adı: Çocukların katledilmesi ve İsa'nın mucizeleri

Folyo No:215v.

Tanım: İkiye bölünen sayfada, üstteki sahnenin solunda **taht** yer alır. Arkalığı kare formludur ve üst kısımda bulunan yatay şerit dışarı taşkındır. Köşeler yuvarlak topuzludur. Tablası dikdörtgen formlu tahtın üstünde oval, kırmızı bir minder bulunmaktadır. Tahtın silindirik formlu bacakları ayak kısmında ince yivlidir. Bacaklar arasında iki küçük çapraz kayıt destek yer alır. Tahtın, arkasında ve tablasında inci dizisi, bacaklarında ise derin oyma tekniğiyle süsleme yapılmıştır. **Podest**, iki katlı ve dikdörtgen formludur. Alt katı büyü boyutlu, tablasının kenarları ince bir sıra koyu şerit çizilidir. Kenarları bezemelidir. İkinci kattaki podest, iç kısımdan kenarlara doğru hafif yükseltilmiştir. Kenarları inci dizili ve renkli taşlar ile süslenmiştir.

Resim 20: Nazianzoslu Gregorius Homilyesi, fol.215v, Çocukların katledilmesi ve İsa'nın mucizeleri

Katalog No: 15

Sahne adı: Boş taht

Folyo No:301r.

Tanım: **Taht**, sahnenin merkezinde ve bir mandorla içerisinde yer alır. Arkalıksızdır, dikdörtgen formlu tablası büyük boyutlu ve dışa taşkındır. Tablanın üzerinde oval, uçları düğümlü ve yaldızlı, kırmızı bir minder bulunmaktadır. Bacaklar silindirik formlu, tabladan yüksek ve uçları daire topuzludur. Tahtın ayakları ince dikey yivlidir. Bacaklarda simetrik dikey küçük yivler ve iki sıra yatay inci dizisi görülmektedir. **Podest**, kare formludur. Tablanın üzerini bir sıra ince şerit çevreler. Kenarları ise yivlidir. **Podest**, büyük boyutlu ve iç bükey kavislidir. Tablası geniş kenarlardan ise hafif yüksektir. Kenarları küçük dikey şeritlerin yan yana dizilmesiyle bezeme oluşturulmuştur.

Resim 21: Nazianzoslu Gregorius Homilyesi, fol.301r, Boş taht

Katalog No:16

1.16. Sahne adı: Boş taht

Folyo No:355r.

Tanım:Tahtın arkalığının üst bölümü yuvarlatılmıştır. Kenarları kalın dikdörtgen bir form ile sırt kısmına bağlıdır. Kenarlıkların tepesinde iki uçta yuvarlak topuz bulunur. Oturma yerinin üzerinde biri yeşil diğeri erguvan olmak üzere iki örtü bulunmaktadır. Dikdörtgen formlu tablası alt zemin yeşil üstü ise kırmızı olacak şekilde iki kat kumaş ile örtülmüştür. Silindir formlu kalın bacakların iki ucunda da yuvarlak topuz bulunur. Bacaklar arasında tabla kısmına yakın, yatay silindir bir kayıt destek yer alır. Bu kayıt destek bacakların her iki yanına dışa taşkın, ince yatay bir yiv ile birleştirilmiştir. Tahtın ayakları dilimlidir. Taht, simetrik yerleştirilmiş dikey küçük yivler, daire yivler, inci dizileri ve renkli taş kakmalar ile süslenmiştir. **Podest**, dikdörtgen formlu ve iki katlıdır. Alt katı, tablası büyük ve geniş boyutludur. Kenarından iç kısma bir sıra ince şerit çizilmiştir. Kenarlarında iki sıra inci dizisinin arasına yatay renkli taşlar kakılarak bezeme oluşturulmuştur. Üst katı, tablası kenarlardan ince bir sıra şerit ile çizilmiştir. Kenarları dikdörtgen ve daire kesilmiş renkli taşlar ile süslenmiştir. **Podest**, oval formlu ve büyük boyutludur. Arka kısmı yükseltilmiş, tablası ise hafif eğimlidir. Kenarları düz, alt kısmında ise yatay bir sıra dışa çıkıntı yapılmıştır.

Resim 22: Nazianzolu Gregorius Homilyesi, fol.355r, Boş Taht

Katalog No: 17

Sahne adı: Tanımlanamayan sahne.

Folyo No:435v.

Tanım: Sayfanın sağ alt kısmındaki sahnede yer alan **yatak**, tablası düz ve yere yakındır. Baş kısmının altında uzun silindir kalın bir ayak yer alır. Yatağın başlığı, yatay eğimli şerit ve üzerinde kısa silindir bir destek sonlanır. Tabla ve yükseltilmiş baş kısmını da kaplayan kırmızı bir döşek bulur. Yatağın döşek, tabla, ayak ve başlığı renkli taşlar kakılarak süslenmiştir. **Podest**, dikdörtgen formludur. Kenarları yatak ile benzer süslemelere sahiptir.

Resim 23:Nazianzoslu Gregorius Homilyesi, fol. 435v

Katalog No: 18

Sahne adı: Büyük Konstantin'in rüyası

Folyo No:440r.

Tanım: İki yatay şeridin böldüğü sayfada üç sahne yer alır. **Yatak**, üst sahnede sol köşededir. Tabla kısmı düz ve yere yakındır. Tablanın üzerinde koyu renk bir şilte, şiltenin üzerinde ise ayakucundan yükseltilmiş başucunu da kaplayan kırmızı döşek görülür. Baş kısmında uzun silindir kalın bir ayak yer alır. Silindir ayağın yere değen kısmı daire şeklinde yivli baş kısmı ise yuvarlak topuzludur. Ayakucunda bulunan iki silindir ayak ise daha kısadır. **Podest**, dikdörtgen formlu ve küçük boyutludur. Tabla kısmında, döşek, başlık ve podeste renkli taşlar kakılarak süsleme yapılmıştır. **Taht**, lir arkalıklıdır. Arkalığın dikey kısımları bombeli, köşelerinde ise yuvarlak küçük topuzlar bulunur. Sırt dayama kısmı kırmızı kumaş ile kaplıdır. Tablası dikdörtgen olan tahtın üzerinde oval, uçları yıldızlı kırmızı bir minder yer alır. Silindir bacaklar üzerinde, arkalık ve tabla kısmında ince yivler yapılmıştır. **Podest**, kare formludur. Kenarlarında yatay küçük yivler ile süslenmiştir.

Resim 24: Nazianzoslu Gregorius Homilyesi, fol.440r, Büyük Kostantin'in rüyası

5.2. Vat. gr. 699 Numaralı El Yazması¹²

Bulunduğu müze ve Env. No: Biblioteca Apostolica Vaticana (Vat. gr. 699)

Yapım Yeri: Konstantinopolis

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu: -

Folyo: 123

Resim Sayısı: 53

Tarih: 9. yüzyıl

Katalog No:19

Sahne Adı: Kral Davud ve Süleyman

Folyo No:63v

Tanım: **Taht**, kare arkalıklıdır. Oval minderin kapladığı tabla kısmı görünmemektedir. Bacaklar silindir formu ve ayakları kare yivlidir. Bacaklar yatay şeritler ile süslenmiştir. **Podest**, kare formudur. Tabla kısmında bir sıra ince şerit yer alır. Kenarlarında merkezde küçük daire ve iki yanında iki küçük dikey şerit ile bezeme oluşturulmuştur.

¹²Bu el yazmasının resimleri <https://digi.vatlib.it/mss/detail/Vat.gr.699>'dan alınmıştır.

Resim 25: Vat. gr. 699, fol.63v, Kral Davud ve Süleyman

Katalog No: 20

Sahne adı: Tahtta oturan İsa

Folyo No:72v

Tanım: **Taht**, arkalıksız ve dikdörtgen tablalıdır. Tablanın üzerinde uçları yaldız renkli düğümlü, oval pembe bir minder bulunur. Bacaklar silindir formu ve ayaklar tornalıdır.¹³ **Podest**, kare formudur. Tablanın kenarlarında ince bir sıra şerit yer alır. Podestin kenarlarında renkli taşların yan yana dizilmesiyle süsleme yapılmıştır.

Resim 26:Vat. gr. 699, fol.72v, Tahtta oturan İsa

¹³ Aynı el yazması içerisinde benzer tipteki diğer örnekler; folyo 74v ve 89r
https://digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.gr.699

Katalog No: 21

Sahne adı: Tanımlanamayan sahne.

Folyo No:114v

Tanım: İki bölüme ayrılan sayfadaki üst sahnede **yatak** tasviri yer alır. Düz tablalı yatağın baş kısmı eğimli dikey kayıt destek ile yükseltilmiştir. Tablanın üzerinde ve baş kısmını da kaplayan açık renk ve üzerinde benekli işlemeleri bulunan yüksek bir döşek bulunur. Döşegin altından, arka kısımdan kırmızı ve yeşil renkli işlemeli ve püsküllü bir kumaş aşağı sarmaktadır. Yatağın bacakları silindirik formunda ve ayakları tornalıdır. **Podestin** üst yüzey kare formundadır. Tablası düz, ayakları yerden hafif yükseltilmiş küçük kare formundadır.

Resim 27:Vat. gr. 699, fol.114v

5.3. Khludov Psalteri

Bulunduğu müze ve Env. No: StateHistorical Museum, Moscow. (Ms. Khlud. 129)

Yapım Yeri: Konstantinopolis

Malzeme :Parşömen

Sayfa Boyutu: 19.5 cm x 15 cm

Folyo: 138

Resim Sayısı: 209

Tarih: 9. yüzyıl

Katalog No:22

Sahne Adı: Kutsanmış adam

Folyo No:2r

Tanım: Sahnenin solunda **tabure** yer alır. Tablası oval olan taburenin üstünde oval, ucu düğümlü mor bir minder bulunur. Bacaklar aşağı düz inen taburenin ayakları tornalıdır. Yere yakın alt kısımda ayaklar arasında yatay iki sıra ince kayıt destekler yer alır. **Podest**, kare formludur. Üst kısmı düz ve kenar kısımları yıldızlıdır.

Resim 28: Khludov Psalteri, fol.2r, Kutsanmış adam. (Dobrynina 2011: 79)

5.4. Gospel Book (W523)

Bulunduğu müze ve Env. No:Walter Art Museum. (W523) (Kavrus, Hoffmann 2004: 21-34)

Yapım Yeri: Konstantinopolis (İstanbul)

Malzeme :Parşömen

Sayfa Boyutu: -

Folyo: 132

Resim Sayısı: 1

Tarih: 10. yüzyıl

Katalog No: 23

Sahne Adı: İncilci Yuhanna

Folyo No:4v

Tanım: Sahnenin solunda **koltuk** yer alır. Oval formlu arkalık kısmı oldukça geniştir. Sırt dayama kısmı açık renk olan koltuğun arkalığı ön kısmına doğru daralmaktadır. Tabla ile kolluk arasında ince bir dikey şeridin böldüğü iki kemerli açıklık görülür. Koltuğun bacakları silindirdir. Ayaklar arasında yatay ince bir kayıt destek görülür. **Podest**, dikdörtgen formlu ve eğimlidir. Ön kenarından arkaya doğru genişlemiştir. **Masa**, kare formlu ve kenarlardan ince bir sıra yükseltilmiştir. Masa, dördü köşelerde, biri merkezde olmak üzere 5 ayaklıdır. Ayaklar çapraz yerleştilen çıtalar ile birbirine bağlanmıştır. Tablanın üzerinde **rahle** yer alır. İnce silindirik ayaklı rahlenin başı dikdörtgen formudur. Rahle üstten gösterilmiştir.

Resim 29: Gospel Book (W523), fol.4v, İncilci Yuhanna.¹⁴

¹⁴<https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.523#page/10/mode/1up>

5.5. Gospel Book (W524)¹⁵

Bulunduğu müze ve Env. No: Walter Art Museum. (W524)

Yapım Yeri: Konstantinopolis

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu: 17.5 x 12.2 cm.

Folyo: 254

Resim Sayısı: 4

Tarih: 10. Yüzyıl

Katalog No: 24

Sahne Adı: Havari Yakup'un vaaz vermesi

Folyo No: 149r

Tanım: Sahnenin solunda arkalıksız **taht** yer alır. Biçimi anlaşılamayan tablanın üstünde koyu renk oval bir minder bulunur. Silindir biçimli bacakların merkezinde bilezik şeklinde birer profil bulunmaktadır. Ayaklar ince yivlenmiştir. **Podest;** kenarları hafif yükseltilmiş ve önden arkaya doğru daralmıştır.

¹⁵ Bu el yazmasında 6v, 89v ve 231r folyo numaralı ayrıca mobilya tasvirleri bulunmaktadır. Deforme olduğu için teze dahil edilmemiştir. Mobilya örneklerini için bk. Folyo 6v <https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.524#page/16/mode/1up>; 89v, <https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.524#page/182/mode/1up>; 231r , <https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.524#page/465/mode/1up>.

Resim 30: Gospel Book (W524), fol. 149r, Havari Yakup'un vaaz vermesi.¹⁶

¹⁶<https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.524#page/295/mode/1up>

5.6.Gospel Book (W527)

Bulunduğu müze ve Env. No: Walter Art Museum. (W527)

Yapım Yeri: Konstantinopolis

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu: -

Folyo: 135

Resim Sayısı: 1

Tarih: 10. yüzyıl

Katalog No:25

Sahne Adı: İncilci Markos

Folyo No:1v

Tanım: Sahnenin solunda **tabure** yer alır. Tablası dikdörtgen olan tabure üstünde oval, ucu kırmızı yeşil minder bulunur. Ayakları aşağı düz inen taburenin yere yakın alt kısımda ayaklar arasında yatay kayıt destekler yer alır. **Podest**, dikdörtgen formludur. Üst kısmı düz, alt kısımda ince yatay yivler görülmektedir. **Dolap**, tablası kare formludur. Dolabın yan yüzeyindekasetleme motifi görülmektedir. **Rahle**, dolabın üzerinde, merkezde yer alır. İnce ayaklı rahlenin baş kısmı dikdörtgendir. Cepheden verilen rahle hafif kapatılmıştır.

Resim 31:Gospel Book (W527), fol. 1v, Incilci Markos.¹⁷

¹⁷<https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.527#page/6/mode/1up>

5.7. II. Basileios Menologyası

Bulunduğu müze ve Env. No:Biblioteca Apostolica Vaticana. (Vat. gr. 1613)¹⁸

Yapım Yeri: Konstantinopolis (İstanbul)

Malzeme :Parşömen

Sayfa Boyutu:

Folyo: 433 fol.

Resim Sayısı: 433

Tarih: 10. yüzyıl

Katalog No:26

Sahne Adı: Tanımlanamayan sahne.

Folyo No:14

Tanım: Sahnenin sol tarafında altar işlevindekimasayer alır. Kare formlu kiboryumlu altar masasının üzeri örtülü olduğundan ayakları görülmemektedir. Tabla kısmı erguvan rengi kumaş üzerine altın yaldızlı motif ile kaplanmıştır. Örtünün aşağı sarkan kısımlarında kırmızı kumaş üzerine altın yaldızlı, yatay eşkenar dörtgenmotif işlenmiştir. Kumaşın alt kısmı ise püsküllüdür.

¹⁸ II. Basil Menologyası'ndaki bütün resimler müzenin kendi dijital kataloğundan alınmıştır. digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.gr.1613

Resim 32:II. Basileios Menologyası, Vat.gr. 1613, 14

Katalog No: 27

Sahne adı: Peter of Capitolias (Hoşgör 2018, 171)

Folyo No:84s.

Tanım: Sahnenin merkezinde dikdörtgen veya kare formlu **masa** yer alır. Kenarları ince bir şeritle yükseltilmiş veya geçme yapılmış düz tablalıdır. Dikey bacaklı masanın yere yakın, ince ve yatay kayıt destekler. Masa sahne gereği eğimlidir.

Resim 33: Peter of Capitolias (Hoşgör 2018. 171)

Katalog No:28

Sahne adı: Tanımlanamayan sahne

Folyo No: 427s

Tanım: Masa dikdörtgen tablalıdır. Dört kalın ve simetrik ayak zemine düz bir şekilde oturur. Ayaklar arasında yere yakın kısımda yatay gelen ince kayıt destek yapılmıştır.

Resim 34:Tanımlanamayan sahne

Katalog No:29

7.3. Sahne adı: Tanımlanamayan sahne.

Folyo No:213s.

Tanım: Sahnede iki tabure ve bir masa yer alır. **Masa**, kare formludur. Arka kısmı yükseltilmiş tablanın kenarları işlemelidir. Silindirik bacaklı, konik ayaklıdır. Ayaklar üzerinde yatay ince kayıt destek yer alır. Desteklerin bağlandığı kısımlar daire biçimlidir. **Podest**, kare formludur. Tablası düz kenarları işlemelidir. Soldaki figürün oturduğu **taburenin** tablası kare formlu olmalıdır. Tablanın üzerinde mavi bir minder yer alır. Tornalı silindirik bacakların ayakları koniktir. Ayaklar arasında yatay kayıt desteklerin bağlandığı kısımlar ise daire biçimlidir. Sağdaki figürün oturduğu **taburenin** tablası dikdörtgen ve üzerinde minder yer alır. Profilli bacakların ayakları koniktir. **Podest**, Kare formludur.

Resim 35: Tanımlanamayan sahne

Katalog No:30

Sahne adı: Tanımlanamayan sahne.

Folyo No:98s.

Tanım: Sahnenin solundaki figürün oturduğu **taburenin** oturma kısmı olasılıkla bez olan taburenin ayakları çaprazdır. Muhtemelen katlanabilir tipte bir taburedir. **Podest**, dikdörtgen formludur. Üst kısmı altın yaldızlı kenarları ise ahşaptır.

Resim 36: Tanımlanamayan sahne

Katalog No:31

Sahne adı: Tanımlanamayan sahne.

Folyo No:108s.

Tanım: Sahnede merkezde **koltuk** tasvir edilmiştir. Yarım daire şeklindedir. Tablası belirgin olmayan koltuğun üstünde mavi minderler bulunmaktadır. Yere dikey uzanan ayakların arasında çapraz ve yatay destek kayıtları yer almaktadır.

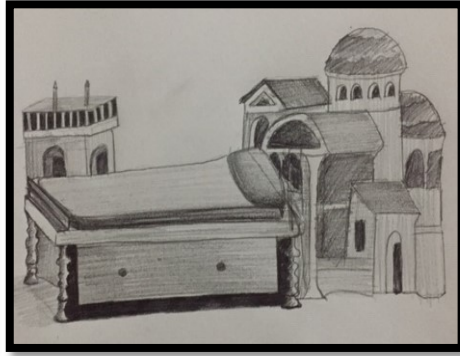
Resim 37: Tanımlanamayan sahne

Katalog No:32

Sahne adı: Azizin ölümü sahnesi

Folyo No:136s.

Tanım: Yatak, tablası uzun ve düz, üstünde köşeleri koyu renk, işlemeli mavi şilteyer alır. Dört ince yatay şeridin ince dikey bir şerit ile bağlanmasıyla başucu tırabzanı oluşmuştur. Yatağın ayakucu ise tıpkı baş kısmı gibidir ancak farklı olarak üç ince yatay şeritlidir ve dolayısıyla daha alçaktır.Yatağın bacakları yivli silindir formu ayakları ise tornalı düzdür. Tablanın uzun kenarından aşağı örtü sarkmaktadır. Kenarları ince yıldızlı koyu renk şeritle sınırlanan kumaşın, kırmızı renkli iç kısım zemini kıvrımlı bezemeler ile kaplı üstünde ise birbirine simetrik yerleştirilmiş üç madalyon içinde haç motifi işlenmiştir.

Resim 38: Azizin ölümü sahnesi **Çizim 1:**Azizin ölümü sahnesi, s. 138 (Kat. No. 32)

Katalog No:33

Sahne adı: Aziz'in ölümü sahnesi

Folyo No:15s.

Tanım: Sahnenin merkezinde **Yatak** yer alır. Dikdörtgen tabla kısmı şilte ile kaplıdır. Açık mavi ve beyaz rengin kullanıldığı şiltede yıldız motifine benzer bezemeler yapılmıştır. Baş kısmında küçük mavi bir yastık bulunur. Baş kısmı hafif yükseltilmiştir. Yatağın ayağı silindirik formlu kalın ve uçları yivlidir. İki ayak arasında, tablanın hemen altında mavi bir kumaş görülür. Kenarları yıldızlı olan kumaşın ortası sarı renk ile motifler oluşturulmuştur. Mavi ve sarı rengin bir arada kullanılarak altı daire motifi oluşturulmuştur.

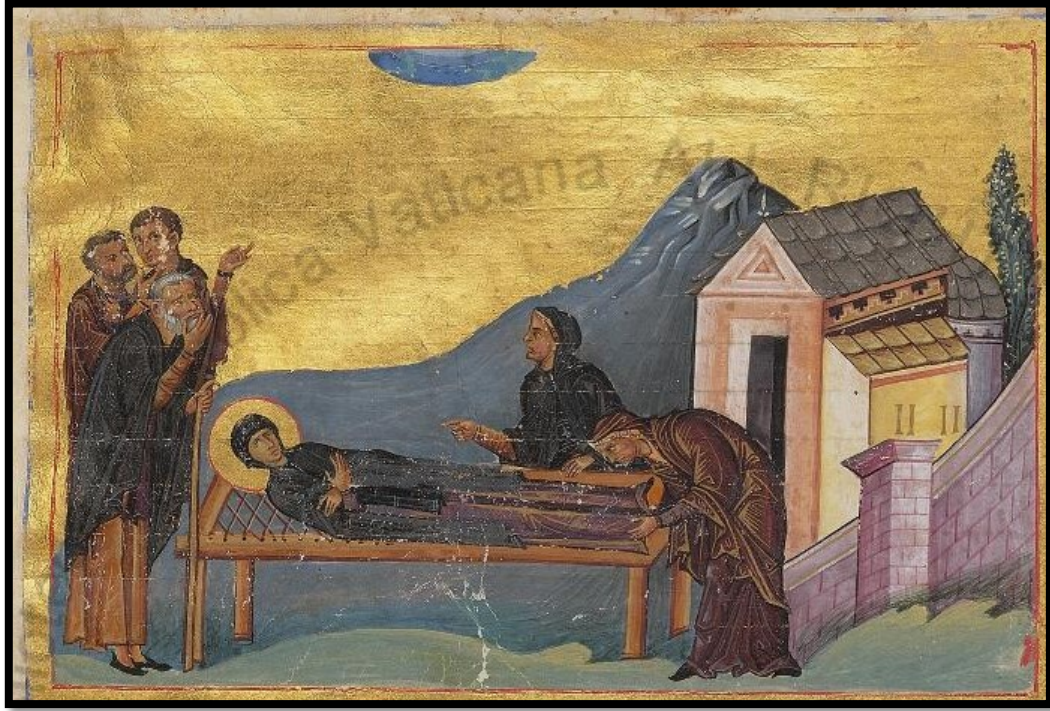
Resim 39: Aziz'in ölümü sahnesi

Katalog No:34

7.8. Sahne adı: Azizenin ölümü sahnesi

Folyo No:330s

Tanım: Sahnenin merkezinde **yatak** yer alır. Dikdörtgen çerçevelidir. Kenarlarındaki deliklerden çapraz teller veya ipler geçirilerek zemin oluşturulmuştur. Dört köşedeki ayaklar düzdür.

Resim 40: Azizenin ölümü sahnesi

Katalog No:35

7.9. Sahne adı: Doğum sahnesi

Folyo No:22s

Tanım: Sahnenin merkezinde **yatak** yer alır. Tabla kısmı şilte ile kaplıdır. Baş kısmı yükseltilmiştir. Üzerinde örtü olduğundan ayakları görünmez. **Tabure**, sahnenin solunda yer alır. Köşeli hatlara sahip olduğu anlaşılan tabure küçük boyutlu ve mindersizdir.

Resim 41: Doğum sahnesi

5.8. Leo İncili

Bulunduğu müze ve Env. No: Biblioteca Apostolica Vaticana. (Reg.Gr. 1B)¹⁹

Yapım Yeri: Konstantinopolis (İstanbul)

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu:

Folyo: 487 fol.

Resim Sayısı: 18

Tarih: 10. yüzyıl

Katalog No:36

Sahne Adı: Takdim

Folyo No:2v

Tanım: Sahnenin merkezinde **podest** yer alır. Kare formulu ve iki basamaklıdır. Podestin taban kısımları yeşil, yanları ise koyu renktedir.

Resim 42: Meryem'e Leo İncili'nin takdimi

¹⁹https://digi.vatlib.it/view/MSS_Reg.gr.1.pt.B

Katalog No:37

Sahne adı: Tanımlanamayan sahne.

Folyo No:383r

Tanım: Sahnenin sağında **yatak** yer alır. Yatağın tabla kısmı dikdörtgen formludur. Koyu yeşil şiltenin üstünde beyaz renkli döşek yer alır. Şiltenin turuncu örtüsünün etek uçları püsküllüdür. Yatak kısa dikdörtgen ayaklıdır.

Resim 43: Tanımlanamayan sahne

5.9. Paris Psalteri²⁰

Bulunduğu müze ve Env. No: Paris Biblioheque Nationale, Fransa (BNF MS Grec 139)

Yapım Yeri:

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu: 26 x 36 cm

Folyo: 449 fol.

Resim Sayısı: 14

Tarih: 10. yüzyıl

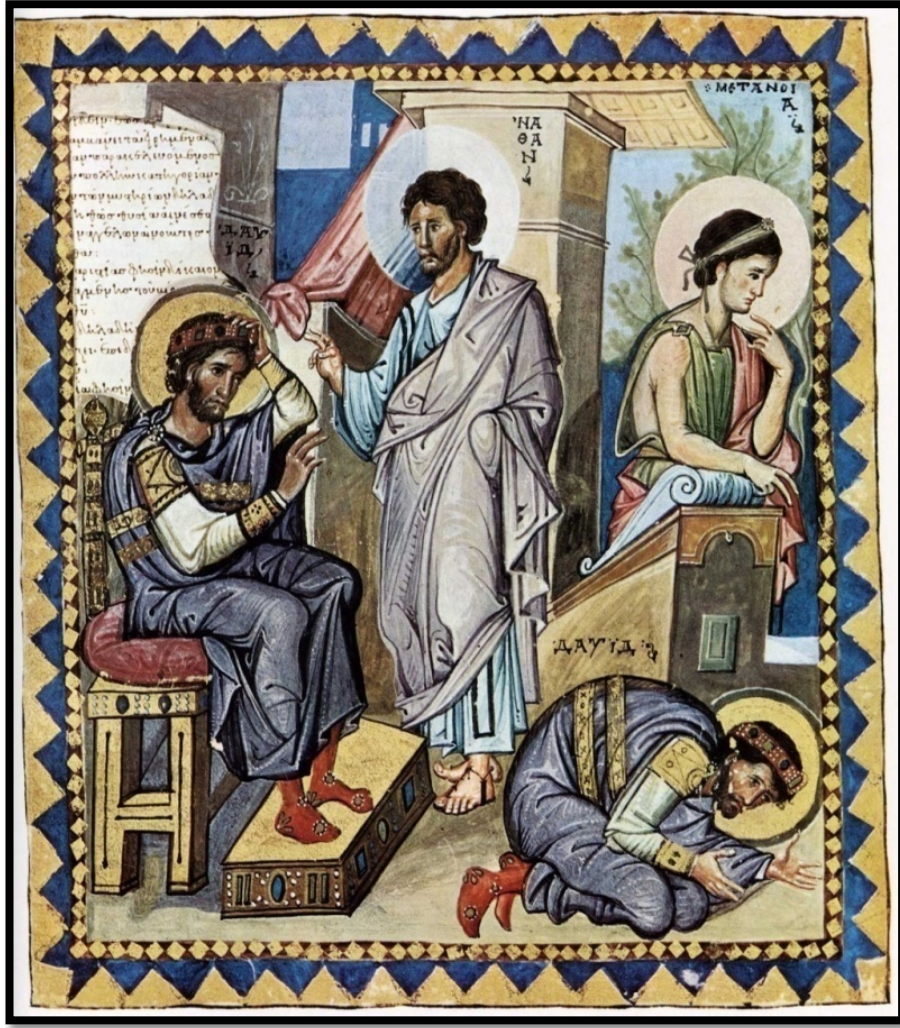
Katalog No:38

Sahne Adı: Davut'un Pişmanlığı

Folyo No:136v

Tanım: Sahnenin solunda **taht** yer alır. Pembe minderin altında tahtın dikdörtgen tablası görülmektedir. Tahtın, kalın ve dikdörtgen gelen ayağı, ince yivlidir. İki ayağın arasında ayaklar kadar kalın olmayan bir sıra yatay destek ile bağlantı oluşturulmuştur. Altın yaldızlı tahtın hem arkalık kısmı hem de tablanın kenar kısmirenkli taş kakma tekniği ile süslenmiştir. **Podest**, dikdörtgen formludur. Podestin kenarları ince dikey yivler ve renkli taşlar ile süslüdür.

²⁰ Bu el yazmasının resimleri <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b10515446x/f1.planchecontact>'ten alınmıştır.

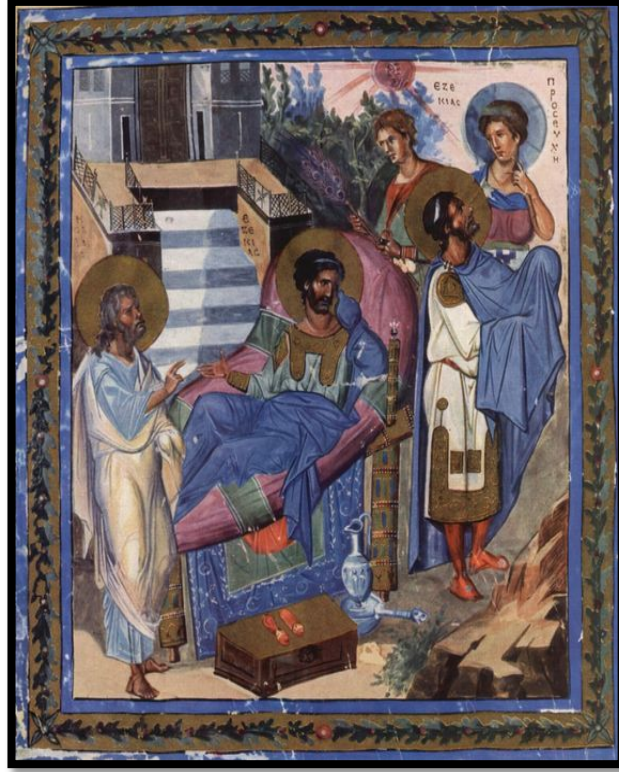
Resim 44: Davut'un Pişmanlığı

Katalog No:39

Sahne adı: Ezekeil'in duası

Folyo No:446v

Tanım: **Yatak** tablasının üzerinde şilte yer alır. Tabladan baş kısmına doğru yükselen döşek, baş yastığı yerine kullanılmıştır. Baş kısmında yastığı destekleyen ince dikey bir kayıt yer alır. Yatağın bacakları silindir formlu, ayakları ise ince dikey yivlidir. Silindir ayaklarda ve baş kısmındaki dikey kayıta renkli taşlar kakılarak süsleme yapılmıştır. **Podest**, dikdörtgen formlu ve yüksektir. Tablası düz, kenar kısımları ise yivlidir.

Resim 45: Ezekeil'in duası

5.10. Gospel Book

Bulunduğu müze ve Env. No: Cleveland Art Museum

Yapım Yeri: Konstantinopolis

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu: 28.8 x24.3cm.

Folyo: -

Resim Sayısı:

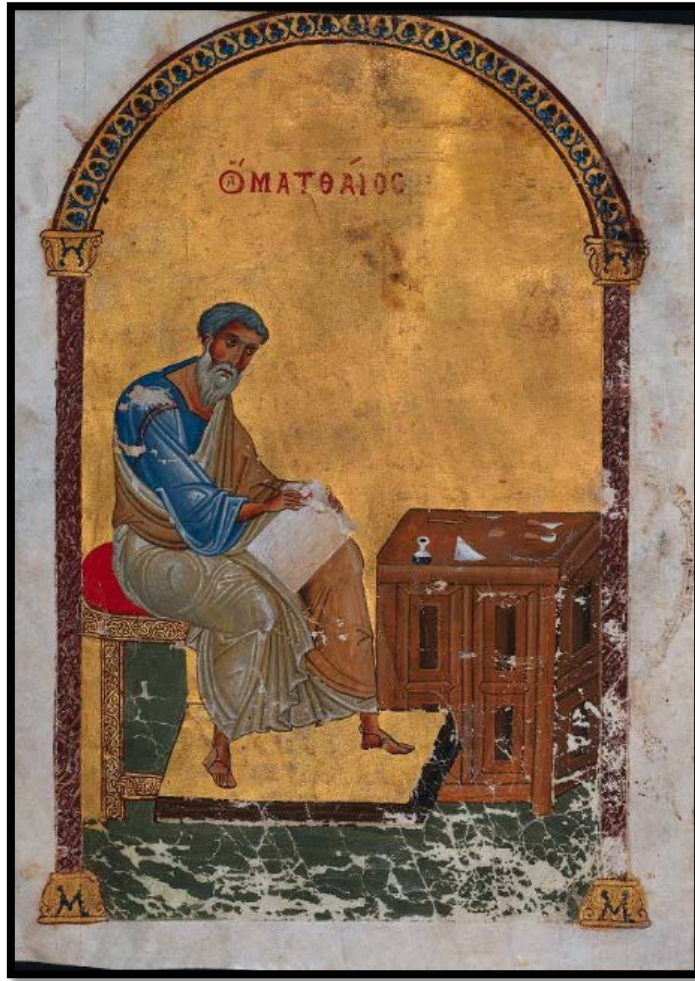
Tarih: 11. Yüzyıl

Katalog No:40

Sahne Adı: İncilci Matta

Folyo No:Giriş sayfası

Tanım: Sahnenin solunda arkalıksız **tabure** yer alır. Tablası dikdörtgen olan taburenin üstünde minder bulunur. Ayakları aşağı düz iner ve yere yakın alt kısımda ayaklar arasında yatay kayıt destekler yer alır. Tablasında ve bacaklarda işlemler görülmektedir. **Dolaplı masa**, dikdörtgen formludur ve tabla kısmı düzdür. **Dolap**, iki kapaklıdır. Kapaklar ve yanlar yatay olarak ikiye bölünmüştür. Görünen kenarı da aynı şekilde düzenlenmiştir. **Podest**, dikdörtgen formludur. Tablası düz, kenarları ise koyu şeritlidir.

Resim 46: İncilci Matta.²¹

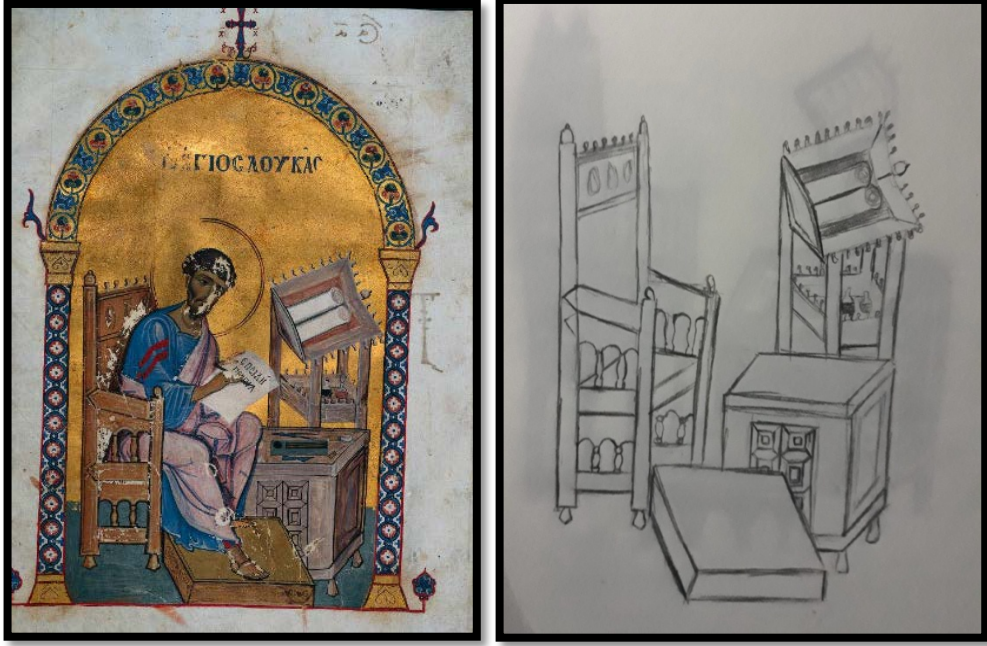
²¹<http://www.clevelandart.org/art/1942.1512>

Katalog No: 41

Sahne adı: İncilci Luka

Folyo No: Takdim sayfası

Tanım: Sahnenin solundaki **koltuk**, kare arkalıdır ve bir ucundaki topuz görülmektedir. Koltuğun kolluk kısımları düz formdadır, kolçağı ise küçük yuvarlak topuzludur. Koltuğun yan tarafı yatay olarak iki bölüme ayrılmıştır ve bu alanlar üçlü kemer açıklıkları ile hareketlendirilmiştir. Silindir bacakların ayakları ince tornalıdır. **Podest**, kare formludur. **Rahle**, masanın arkasında yer alır. Dört dikey uzun ayaklıdır. İki katlı rahlenin alt kısmında kenarları yüksek tutulmuş bir raf vardır. Üst bölümdeki kitap koyma yerinin aşağıya doğru daralarak derinleştiği anlaşılır. **Masa**, kare forma sahip olmalıdır ve tablası dışarıya doğru kenarlardan hafif çıkıntılıdır. Masanın iki yan yüzeyinden birinin merkezinde simetrik, karşılıklı kare formlu kasetlerle süsleme yapılmıştır. Diğer yüzey ise yalnızca çerçevelenmiştir. Masanın ayakları koltuk ile aynı formdadır.

Resim 47: İncilci Luka²² **Çizim 2:** İncilci Luka, takdim sayfası. (Kat. No. 41)

²²<http://www.clevelandart.org/art/1942.1511>

5.11. Hamilton Lectionary²³²⁴

Bulunduğu müze ve Env. No: Morgan Library and Museum (MS M.639)

Yapım Yeri: Kostantinopolis (İstanbul)

Malzeme : Parşömen üzerine altın kullanımı

Sayfa Boyutu: 332 x 255 mm

Folyo: 378s.

Resim Sayısı: 23

Tarih: 11. yüzyıl

Katalog No:42

Sahne Adı: İncilci Markos

Folyo No:49r

Tanım: **Koltuk**, oval arkalıklıdır. Kolçak ile tabla arasındaki alan kemer açıklıkları ile süslenmiştir. Koltuğun alt kısmı kapalı görünmektedir ve dikdörtgen bölümler yer almaktadır. Ayakları üçgen formunda tormalıdır. **Podest**, kare formudur ve kenarlarında ince yiv bulunmaktadır. **Rahle**, masanın üstünde yer alır. Silindir ayağın üzeri eşit aralıklarla yerleştirilmiş dört bilezik ile hareketlendirilmiştir. Rahlenin baş kısmı dikdörtgendir. **Dolaplı masa**, dikdörtgen formudur ve tabla kısmı düzdür. Gövdesi küçük kare motifler ile süslüdür. Ayaklar, ince dikey ve yatay tormalıdır. Dolabın yan yüzeyinin alt kenarı, ayaklar üzerinde yarım daire şeklinde yükseltilmiştir.

²³ Kilisede, ayin sırasında okumaya yönelik bölümleri içeren kitaplar için kullanılan genel bir terim. Birçoğu Kilise takviminde yer alan bayramları gösteren listeleri içerir (Taft 1991: 1201).

²⁴Bu el yazmasının resimleri <https://www.themorgan.org/manuscript/121467> 'den alınmıştır.

Resim 48:İncilci Markos

Katalog No:43

Sahne adı: İncilci Luka

Folyo No:125r

Tanım: Sahnenin solunda **tabure** yer alır. Taburenin tablasının kenarında dışa taşırılmış tornalı süsleme vardır ve tablanın üstünde minder bulunmaktadır. Taburenin ayaklarının düz, silindirik ve yivli bir formu vardır. Ayakların arasında üç kayıt desteği görünmektedir. **Podest**, dikdörtgen formludur. **Dolaplı masa**, No. 42 ile aynıdır. **Rahle**, masanın üstünde yer almaktadır. Spiral ayaklı rahlenin üst kısmı dikdörtgen formdadır ve derindir.

Resim 49: İncilci Luka.

Çizim 3: İncilci Luka, 125r. (Kat. No. 43)

Katalog No: 44

Sahne adı: İncilci Markos

Folyo No:218r

Tanım: **Dolaplı masa**, No. 42 ile aynıdır. **Rahle**, masanın üstünde yer almaktadır. Spiral ayaklı rahlenin baş kısmı dikdörtgen formdadır. Yukarı bakan kısımda yan yana dizili beş küçük sivri çıkıntı görülmektedir. **Sandalye**; kare formundaki arkalığın dikey kenarında küçük oymalar ve üst kısmında da küçük sivri bir yiv olduğu gözlenmektedir. Sırt dayama kısmı ağ ile kaplandığı görülmektedir. Tabla kısmı oval olan sandalyenin üstünde minder bulunur. Sandalyenin bacakları silindir formu ve bacaklar arasında yatay kayıt destekler yer alır. **Podest**, dikdörtgen formudur. Tablası düz kenarları ise işlemelidir.

Resim 50: İncilci Markos

Katalog No:45

Sahne adı: Meryem'e Müjde.

Folyo No: 342v

Tanım: Sahnede arkalıksız **taht** yer almaktadır. Görünen tüm yüzeylerin zemini altın renginde olup kakma tekniği ile değerli taşlar ve incilerle süslenmiştir. Üstünde kırmızı minder yer almaktadır. **Podest**, dikdörtgen formudur. Üst kısmı altın yıldızlı, ince bir şerit çizen kenarlar ise inci dizisiyle süslenmiştir.

Resim 51: Meryem'e Müjde.

Katalog No:46

Sahne adı: Koimesis.

Folyo No:366r

Tanım: **Yatak;** tablası dikdörtgen, baş kısmı ise yükseltilmiştir. Tablanın üstünde başucunu da çevreleyen kırmızı bir döşek yer almaktadır. Yatağın ayakları örtü nedeniyle görünmemektedir. **Podest,** kare formludur. Küçük boyutlu podestin kenarları bir sıra inci dizisi ile kaplıdır.

Resim 52: Koimesis.

5.12. Bristol Psalteri

Bulunduğu müze ve Env. No:British Library

Yapım Yeri: Konstantinopolis (İstanbul)

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu: -

Folyo:265

Resim Sayısı: -

Tarih: 11. yüzyıl

Katalog No: 47

Sahne Adı: Davut'un Pişmanlığı

Folyo No:82v

Tanım: Sahnede kare arkalıklı **sandalye** görölmektedir ve arkalık kısmında, dikey kayıtlar tornalı, üst köşelerde uçları yivlenmiş oval başlıklar yer almaktadır. Sırt dayama kısmında ise eğik şeritlerin birbirini kesmesi ile dikdörtgen boşluklar oluşmuş, birleşme yerleri birer küçük küre ile vurgulanmıştır. Sandalyenin tabla kısmı kare formlu ve üstünde uçları yaldızlı kırmızı tonlarda oval bir minder bulunmaktadır. Bacak kısmı arkalıktaki dikey kayıt ile aynı formda tornalıdır. Dört bacağı arasında ayaklara yakın, bacakları birbirine bağlayan ince yatay şeritler kullanılmıştır. Sandalyenin tamamı altın yaldızlıdır.

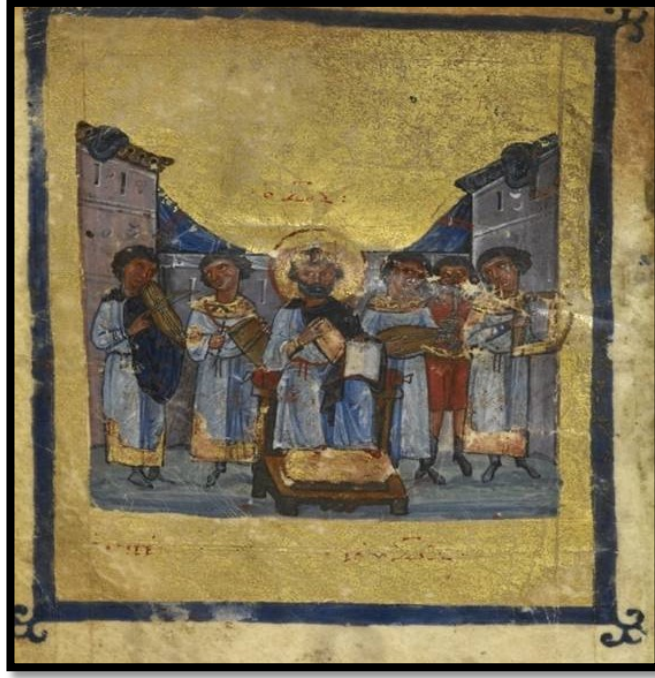
Resim 53: Davut'un Pişmanlığı.

Katalog No:48

Sahne adı: Kral Davut ve Müzisyenler.

Folyo No:7v

Tanım: Sahnenin merkezinde arkalıksız **taht** bulunmaktadır. Oval formlu tahtın tabla kısmında uçları püsküllü kırmızı bir minder yer almaktadır. Koyu ahşabın oluşturduğu bacak kısmında iki, yanlardan bir sıra dikey açık şerit inmektedir. Tahtın önünde kare formlu, ayaklı **podest** yer almaktadır. Ön kısmında düğüm motifi yer alır. Tabla kısmında kenarlar altın yaldızlı bir tabaka, onun üstünde koyu daha küçük kare bir plaka ve en üstte altın yaldızlı oval minder yer alır. Ayak kısmı kare formludur.

Resim 54: Kral Davut ve Müzisyenler

Katalog No:49

Sahne adı: Son akşam yemeği.

Folyo No:68v

Tanım: Sahnenin merkezinde omega şeklinde masa bulunmaktadır. Masanın tabla kısmı mavi boyalıdır ve bacakları görülmeyen alt kısmı kıvrımlı mor bir örtü ile kaplanmıştır.

Resim 55: Son akşam yemeği.

5.13. Vat.gr.463 numaralı el yazması

Bulunduğu müze ve Env. No:Vatican Apostolica Library (Vat.gr.463)

Yapım Yeri: Konstantinopolis

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu: -

Folyo: 469 fol.

Resim Sayısı: 1

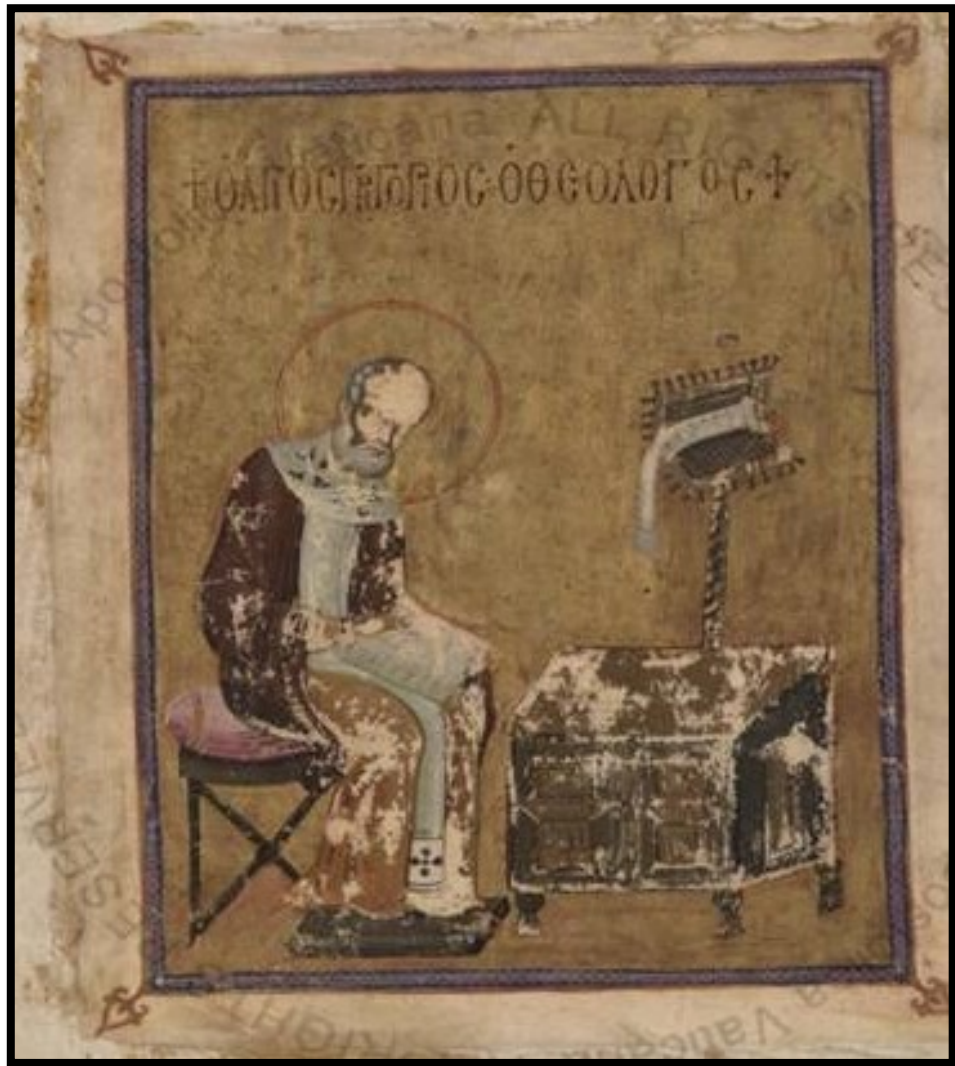
Tarih: 1062

Katalog No: 50

Sahne Adı:

Folyo No: -

Tanım: Sahnenin solunda oval tablalı **tabure** yer almaktadır. Taburenin üstünde oval minder bulunmaktadır. Bacakları düz formlu ve ayakların ucu yivlidir. Bacaklar arasında çapraz kayıt destek olduğu görülmektedir. **Dolaplı masa;** tablası dikdörtgen ve eğimlidir. Dolabın ayakları yüksek ve kıvrımlıdır. **Rahle,** spiral ayaklı ve dikdörtgen başlıdır. **Podest,** kare formlu ve incedir.

Resim 56: Gregorius Nazianzenus.²⁵

²⁵https://digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.gr.463

5.14. Theodore Psalteri

Bulunduğu müze ve Env. No:Metropolitan Museum of Art, New York. (MS 19352)

Yapım Yeri: Konstantinopolis (İstanbul)

Malzeme : Parşömen

Sayfa Boyutu: -

Folyo: 208 fol.

Resim Sayısı: -

Tarih: 1066

Katalog No:51

Sahne Adı: Tahtta oturan Davut

Folyo No:27v

Tanım: Sahnede arkalıksız **taht** yer almaktadır.Tablanın üzerinde oval bir mavi minder gözlenmektedir. Silindirik inen dikey bacağıın ayak kısmı kırılacak derecede ince yivlidir. **Podest;** dikdörtgen formludur ve taht ile aynı renkte olduğu görölmektedir.

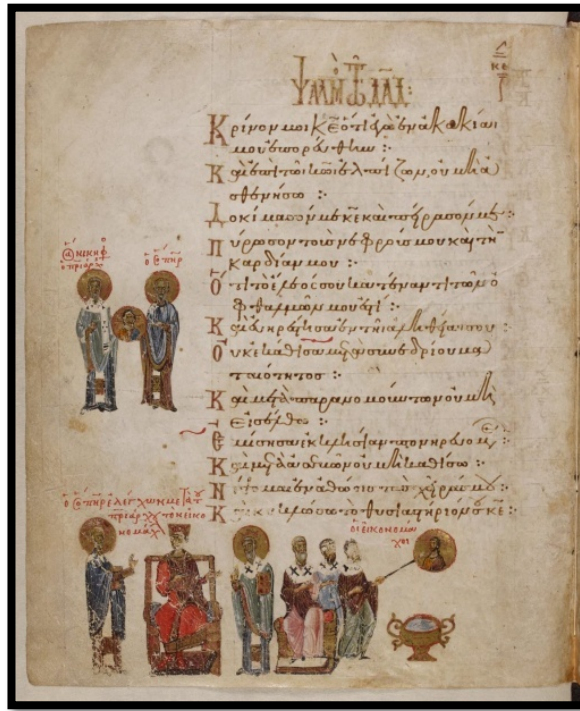
Resim 57: Tahtta oturan Davut

Katalog No:52

Sahne adı: İkonakıracıların tasviri.

Folyo No:27v

Tanım: Soldaki **taht**, kare arkalıklıdır ve arkalıği oluşturan kenar şeritleri ince, sırt dayama kısmı ise boştur. Dikdörtgen tablanın üzerinde oval bir minder bulunmaktadır. **Podest**, dikdörtgen formudur.Sağdaki **taht**, arkalıksız ve tabla kısmı oval formudur. Üzerinde oval, dışarı taşan minder yer alır. Silindir formulu bacaklar aşağı düz iner. **Podest**, dikdörtgen formulu ve oldukça incedir.

Resim 58: İkonakıracıların tasviri.

5. 15. Psalter ve İncil (Ms. 3)

Bulunduğu müze ve Env. No: Dumbarton Oaks Research Library and Collection Museum, Washinton, D.C. (Ms. 3)

Yapım Yeri: Konstantinopolis

Folyo No:150r

Malzeme : Parşömen

Sayfa Boyutu:

Resim Sayısı: -

Tarih: 1084

Katalog No:53

Sahne Adı: İncilci Luka

Folyo: -

Tanım: Sahnenin solunda dikdörtgen **tabure** yer almaktadır. Tablası dikdörtgen olan tahtın üstünde oval minder bulunur. Ayakları aşağı düz iner ve yere yakın alt kısımda ayaklar arasında yatay kayıt destekler yer almaktadır. **Dolaplı masa;** tablası dikdörtgen ve eğimlidir. **Rahle,** tablanın merkezinde yer almaktadır. Rahlenin ayağı balık formundadır. Balığın başı masaya birleşik iken kuyruğu rahleyi taşır. Rahle kısmı dikdörtgen formudur ve üstten görülür. Üstünden aşağı kağıt sarkmaktadır. Dolabın kapaklarının üst kısmı yuvarlaktır, alt kısmı ise köşelidir. Kapaklardan biri açıktır ve iç kısım görülmektedir. Ayakları dikdörtgen formu ve yerden yüksektedir. **Podest,** kare formudur. Tabla kısmı düz ve açık renkleyen yanları ve ayak kısmı koyu renk olduğu görülmektedir.

Resim 59: İncilci Luka. (Lowden 2009: 70)

Katalog No:54

Sahne adı: İncilci Markos

Folyo No:251r

Tanım: Sahnenin solunda kavisli arkalı **sandalye** görülmektedir. Yatay ve dikey iplerin kesişmesiyle oluşan arkalığın tepesinde oval formu topuz yer almaktadır. Sandalyenin kolluk kısmı sırt kısmından aşağı doğru eğilmektedir. Tablası kalın ve altında iki kısa dikey ve bir de yatay kayıt ile destek sağlanmıştır. Tahtın ayağı arkalığın tepesinden aşağıya kadar bir bütün halindedir. Yer yer kalınlığı değişen silindirik bir formu vardır. **Dolaplı masa**, dikdörtgen formu, tablanın kenarları ince bir sıra yükseltilmiştir. Tablanın merkezinde tabla ile aynı renkte **rahle** yer alır. Rahlenin ayağı ince, uzun, baş kısmı dikdörtgen formudur. Rahlenin üst yüzü cepheden verilmiş ve aşağı eğimlidir. **Dolap;** tek kapağı açık ve iç kısmında tek raf olduğu gözlenmektedir. Kapaklar dikey ve küçük boyutludur. Ayakları dikdörtgen formu ve yerden hafif yükseltilmiştir. **Podest**, dikdörtgen formudur. Üst kısmı düz ve yaldızlı alt kısmı ise koyu renktir. Podest eğimli ve ön kısmı dolaba dayanmaktadır.

Resim 60: İncilciMarkos. (Lowden 2009: 66)

5.16. Psalter ve Yeni Ahit(Ms. 3)

Bulunduğu müze ve Env. No: Dumbarton Oaks Research Library and Collection Museum, Washinton, D.C. (Ms. 3)

Yapım Yeri: Konstantinopolis (İstanbul)

Malzeme :Parşömen

Sayfa Boyutu: 16cm

Folyo: 363 fol

Resim Sayısı: 32

Tarih: 1084

Katalog No: 55

Sahne Adı: İsa'nın Doğumu

Folyo No: -

Tanım: İki şerite ayrılan sayfada üstteki sahnede yatak tasviri bulunmaktadır. Tabla kısmı oval olan yatağın baş kısmı oldukça yükseltilmiştir. Yatağın baş ve ayakucu tablaları kumaş ile kaplanmıştır. Tabla kısmını kaplayan kumaş açık renklidir. Yatağın altı koyu renk, büzgülü bir örtü ile kaplanmıştır.

Resim 61: Doğum sahnesi.²⁶

Katalog No: 56

Sahne adı: Davut peygamber

Folyo No:5v

Tanım: Sahnenin solunda kare arkalıklı **taht** görülmektedir. Köşelerinde topuz bulunur ve sırt kısmında yatay ve dikey şeritlerin kesişmesiyle oluşan kare ipler gözlenmektedir. Tahtın kolluk kısmı yüksek ve kolçağı arkalıkta bulunan topuz ile aynıdır. Tahtın bacağı silindirik, kalın ve alt kısma doğru genişlemektedir. **Podest**, dikdörtgen formludur. Üst kısmı düzdür, yanlarda küçük yivler ile desen oluşturulmuştur.

²⁶ Psalter and New Testament, Dumbarton Oaks Manuscript Three, Digital Facsimile, Trustees for Harvard University, 2015.

Resim 62: Davut peygamber.²⁷

Katalog No:57

Sahne adı: Davut'un mezmurları yazması.

Folyo No:6r

Tanım: **Tabure**, tablasının üzerinde minder yer alır. Bacakları silindirdir. Ayaklar arasında yatay ince şeridin üzerinde ikiz kemer formunda dekor oluşturulmuştur. **Podest**, köşeli ve ayaklı olup üzerinde minder vardır. **Dolaplı masa**, dikdörtgen formludur. Tablası düz, arkası hafif eğimlidir. Dolabın gövdesinde iki dikdörtgen kapak yer almaktadır. Kapaklar üzerinde yükseltilmiş haç motifi yapılmıştır. Dolabın ayağı yüksek ve silindir şeklindedir. **Rahle**, dolabın sağ ön köşesine yerleştirilmiştir. Uzun silindir ayağı yere değen kısımda kıvrımlı bir şekil oluşturduğu görülmektedir. Rahlenin ayağı balık formludur. Balığın başı aşağıya, kıvrımlı kuyruğu ise yukarı doğru durmaktadır. Kare formlu baş kısmı cepheden verilmiştir.

²⁷ Psalter and New Testament, Dumbarton Oaks Manuscript Three, Digital Facsimile, Trustees for Harvard University, 2015.

Resim 63: Davut'un mezmurları yazması.²⁸

Katalog No:58

Sahne adı: Davut'un pişmanlığı ve tövbe etmesi

Folyo No:27r

Tanım: **Tabure**, dikdörtgen formlu ve mindersizdir. Bacakları silindirik formlu, ayaklar ise ince yivlidir. Tablanın altından, iki ince dikey ve ayaklar arasından da bir sıra yatay kayıt destek yapılmıştır. **Podest**, oval formlu alt kısmı düzleştirilmiş bir minderdir.

²⁸ Psalter and New Testament, Dumbarton Oaks Manuscript Three, Digital Facsimile, Trustees for Harvard University, 2015.

Resim 64: Davut'un pişmanlığı ve tövbe etmesi.²⁹

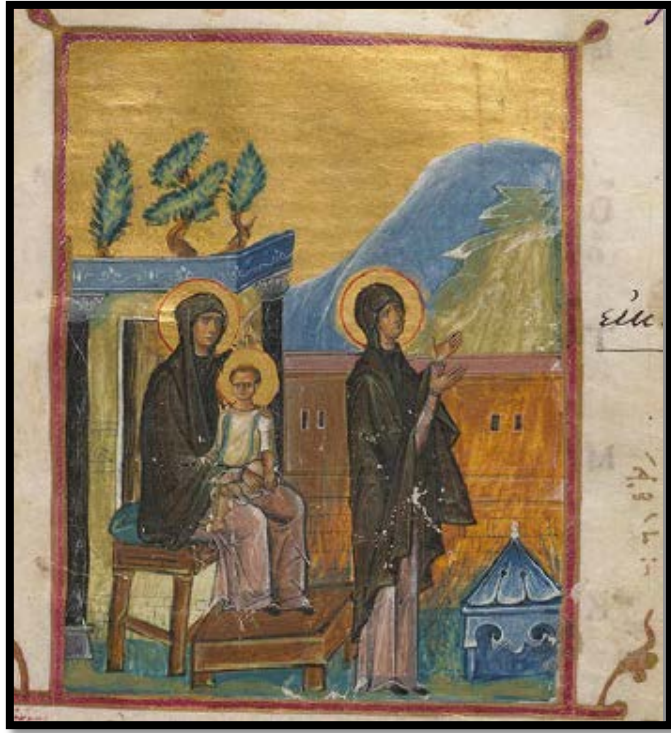
Katalog No:59

Sahne adı: Hannah ve Samuel

Folyo No:75r

Tanım: Sahnenin solunda dikdörtgen **tabure** yer almaktadır. Tablası dikdörtgen olan tabure üstünde oval minder bulunur. Tablanın kısa kenarında ince yatay yiv ile şerit oluşturulmuştur. Bacağı aşağı düz iner ve yere yakın alt kısımda ayaklar arasında yatay kayıt destekler yer almaktadır. **Podest**, kare forma sahiptir. Kalın ve yüksek podestin ayakları dikdörtgen formu ve eğimlidir.

²⁹ Psalter and New Testament, Dumbarton Oaks Manuscript Three, Digital Facsimile, Trustees for Harvard University, 2015.

Resim 65: Hannah ve Samuel.³⁰

³⁰ Psalter and New Testament, Dumbarton Oaks Manuscript Three, Digital Facsimile, Trustees for Harvard University, 2015.

5.17. El yazması adı: Psalter ve Yeni Ahit

Bulunduğu müze ve Env. No: Benaki Museum, Athens

Yapım Yeri: Konstantinopolis

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu: 16cm

Folyo: 363 fol

Resim Sayısı: 32

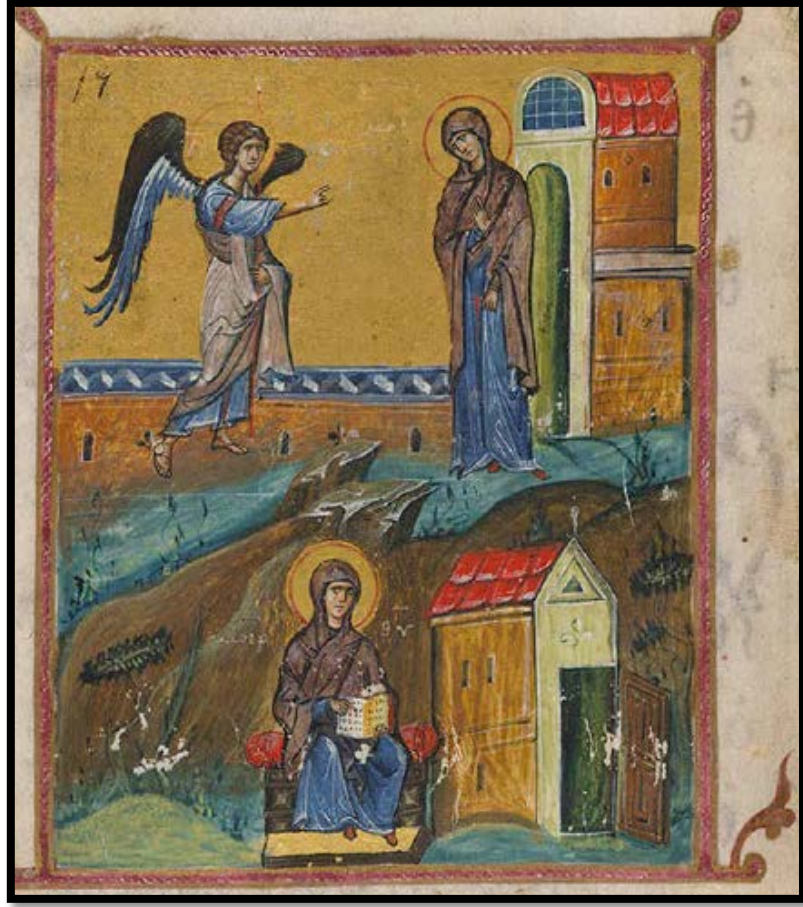
Tarih: 1084

Katalog No: 60

Sahne Adı: Meryem'e Müjde

Folyo No:80v

Tanım: Sahnede arkalıksız **taht** yer almaktadır. Tablanın üstünde oval, dışa taşkın kırmızı bir minder yer almaktadır. Tahtın koyu renk ayaklarında, karşılıklı yerleştirilmiş yıldız motifleri görülmektedir. **Podest**, dikdörtgen formludur. Üst kısmı yaldızlı, kenarları ise ince şeritlidir.

Resim 66: Meryem'e müjde.³¹

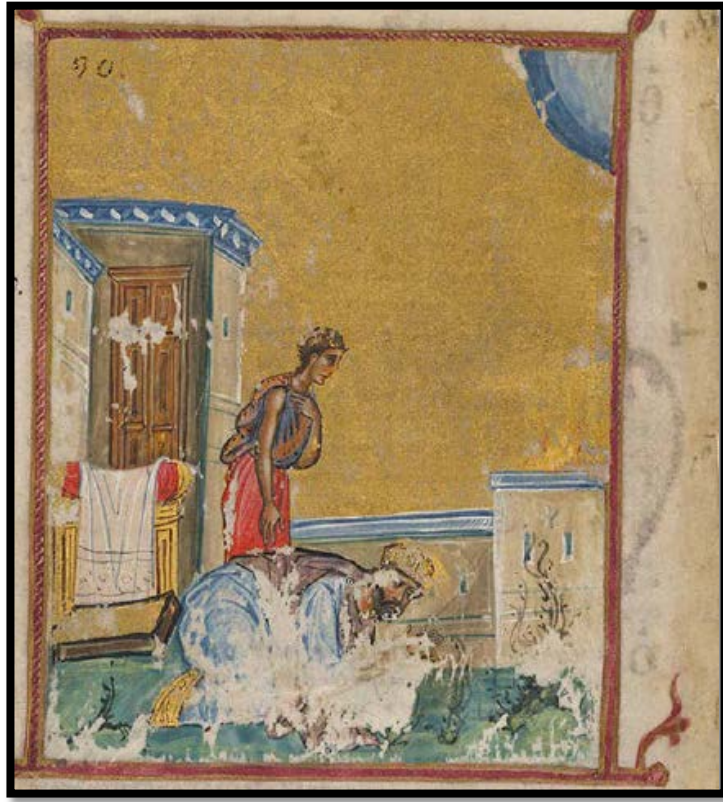
³¹ Psalter and New Testament, Dumbarton Oaks Manuscript Three, Digital Facsimile, Trustees for Harvard University, 2015.

Katalog No:61

Sahne adı: Ezekiel'in yakarışı

Folyo No:81v

Tanım: Sahnede arkalıksız, tablası oval **taht** yer almaktadır. Tablanın, püsküllü oval minderinin üstünden aşağı, kenarları motifli beyaz bir kumaş sarmaktadır. Tahtın tablasında yatay, ayaklarında ise dikey yivler yapılarak süsleme oluşturulmuştur. **Podest**, dikdörtgen formludur. Konturları koyu renk ile vurgulanmıştır.

Resim 67: Ezekiel'in yakarışı.³²

³² Psalter and New Testament, Dumbarton Oaks Manuscript Three, Digital Facsimile, Trustees for Harvard University, 2015.

Katalog No: 62

Sahne adı: İncilci Matta

Folyo No:95r

Tanım: Sahnenin sol tarafında oval arkalıklı **koltuk** görülmektedir. Yuvarlatılmış arkalık kısmında krem rengi minder bulunmaktadır. Arkalığın öne doğru uzatılmasıyla oluşturulmuş koluğun kolçağı topuzludur. Koltuğun yan levhasında, ayaklar arasındakemerli sütun dizisi şeklinde süslenmiştir. **Rahle** iki bölümden oluşmaktadır. Alt katı ince ayaklı kare forma sahiptir. Rahlenin asıl kısmı olan üst kat ise spiral boyunlu ve baş kısmı dikdörtgen şeklindedir. **Dolaplı masa**, bir kısmı tahrip olmuştur ve dikdörtgen formudur. Hafif eğimli tablanın kenarı ince bir sıra şerit ile yükseltilmiştir. Dikey iki kapağın yer aldığı gövde; kasetlerle süslenmiştir. Dolabın ayakları yüksek ve dikdörtgen formundadır. **Podest**, kare formu ve ince ayaklıdır.

Resim 68: İncilci Matta.³³

³³ Psalter and New Testament, Dumbarton Oaks Manuscript Three, Digital Facsimile, Trustees for Harvard University, 2015.

Katalog No:63

Sahne adı: İncilci Markos

Folyo No:129r

Tanım: **Koltuk;** arkalığı oval formlu ve iç bükey kavislidir. Tablaya yakın eğimli kolçağın başı topuzludur. Koltuğun bacakları silindir, ayakları ise yivlidir. **Dolaplı masa,** kare tabla eğimli ve kenarları ince bir sıra yükseltilmiştir. **Rahle,** tablanın merkezinde yer almaktadır. Ayak kısmı balık formuna sahiptir. Balığın baş kısmı rahleyi masaya birleştirirken kuyruğu rahleyi taşır. Rahle dikdörtgen formlu ve üstten görünür. **Dolap;** dikdörtgen gövdesi iç içe geçmiş küçük kare motiflerden oluşmaktadır. Yüksek ayakları dikdörtgendir. **Podest,** dikdörtgen formludur. Ayakları tahrip olmuştur.

Resim 69: İncilci Markos.³⁴

³⁴ Psalter and New Testament, Dumbarton Oaks Manuscript Three, Digital Facsimile, Trustees for Harvard University, 2015

5. 18. Yuhanna İncili

Bulunduğu müze ve Env. No: Tretyakov Gallery, Moskova. (no. 2580)

Yapım Yeri: Konstantinopolis

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu: 16cm

Folyo:363 fol

Resim Sayısı: 32

Tarih: 1084

Katalog No: 64

Sahne Adı: İncilci Luka ve Papalar

Folyo No:215r

Tanım: Sahnenin solunda arkalıksız **tabure** yer almaktadır. Tablası oval olan taburenin üstünde oval minder bulunmaktadır. Ayakları aşağı düz iner ve yere yakın alt kısımda ayaklar arasında yatay kayıt destekler yer almaktadır. **Dolaplı masa;** tabla eğimli ve kenarları ince bir sıra yükseltilmiştir. Dolap, kapalıdır. Kapaklardan biri açıktır. **Rahle**, spiral ayaklı ve dikdörtgen başlıklıdır. Rahlenin alt kısmı masa ile aynı renkte ön yüzü açıktır. Rahle üstten görülmektedir.**Podest**, dikdörtgen formludur. Tablası yıldızlı kenarları ve ayakları ise koyu renklidir.

Resim 70: İncilci Luka ve Papalar.³⁵

³⁵ Psalter and New Testament, Dumbarton Oaks Manuscript Three, Digital Facsimile, Trustees for Harvard University, 2015

5. 19. Gospel Book (no. 50-154)

Bulunduğu müze ve Env. No: Clevand Art Museum, (no. 50-154)

Yapım Yeri: Konstantinopolis

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu: 16cm

Folyo:363 fol

Resim Sayısı: 32

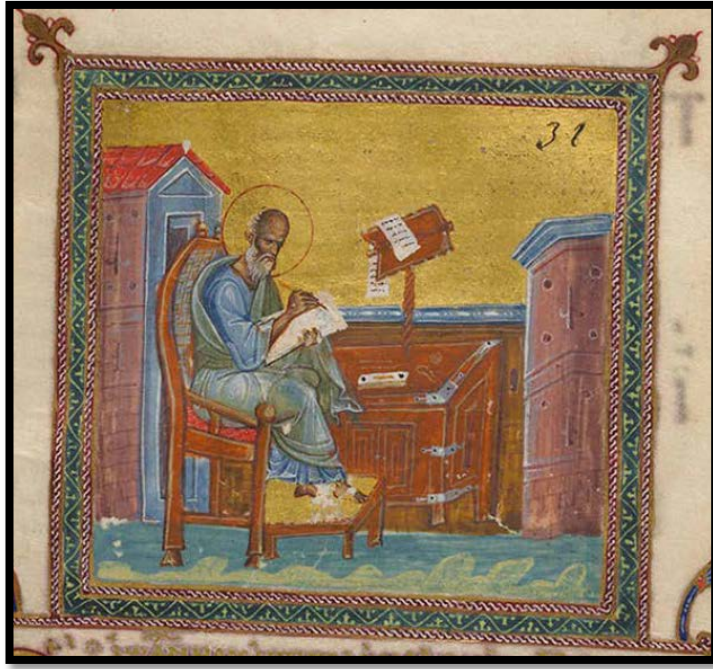
Tarih: 1084

Katalog No:65

Sahne Adı: İncilci Yuhanna

Folyo No:261r

Tanım: **Koltuk**, oval arkalıklıdır. İç bükey kavisli sırt dayama kısmında ince iplerle kare delikler yapılmıştır. Arkalığın köşelerinde küçük topuzlar görülmektedir. Tablaya yakın kolluğun kolçağı topuzludur. Koltuğun silindirik bacakları ayaklarda üçgen yiv ile sonlanır. Bacaklar arasında yatay ve dikey kayıt destek yer almaktadır. **Podest**, dikdörtgen formlu ve yüksek ayaklıdır. **Dolaplı masa**; hafif eğimli masanın tablası dikdörtgen forma sahiptir. Tablanın köşeleri büyük menteşeler ile tutturulmuştur. Kapakları dolap ile birleştiren menteşeler de görülmektedir. Ayakları küçük dikdörtgen formludur. **Rahle**, spiral ayaklı ve dikdörtgen başlıdır. Başlığın üzerinden aşağı yazılı bir kâğıt sarkar.

Resim 71: İncilci Yuhanna.³⁶

³⁶ Psalter and New Testament, Dumbarton Oaks Manuscript Three, Digital Facsimile, Trustees for Harvard University, 2015

Katalog No: 66

Sahne adı: Havari Paulus

Folyo No:269v

Tanım: Sahnede üç mobilya görülmektedir. **Dolaplı masa**, resmin sağında yer almaktadır. Masanın arka kısmı hafif eğimlidir ve uç kısmında da topuz yer alır. Tablanın iç kısmı koyu kahverengidir, çevresi ise koyu sarı / turuncu renktedir. Masanın alt kısmını dolap oluşturmaktadır. Tablanın çerçevesi ile aynı renktedir. **Podest**resmin merkezinde yer almaktadır. Üst yüzeyi altın yaldızlıdır. Dikdörtgen formlu podest'in kenarları daha koyu bir renk ile vurgulanmıştır. Sahnenin solunda **koltuk** yer almaktadır. Arkası iç bükey kavisli koltuğun üst kısmında, köşelerde bilezikli topuzlarla süslenmiştir. Sırt kısmı hasır örgü ile kaplanmıştır. Koltuğun kol kısmı bir sıra yatay şeritten oluşur. Koltuğun bacaklarının arası ikiz kemerile süslenmiştir.

Resim 72:Havari Paulus³⁷

³⁷ Psalter and New Testament, Dumbarton Oaks Manuscript Three, Digital Facsimile, Trustees for Harvard University, 2015

5.20. Seymour Gospel

Bulunduğu müze ve Env. No: Beinecke Library (Yale Üniversitesi), ABD

Yapım Yeri: Konstantinopolis

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu: 114 x 78 mm

Folyo:147 s.

Resim Sayısı: 2

Tarih: 11. yy.

Katalog No: 67

Sahne Adı: İncilci Yuhanna

Folyo No:87v

Tanım: **Koltuk**, arkalığı iç bükey kavislidir. Tablanın baş kısmından arkaya üç sıra kıvrımlı şerit ile oval form oluşturulmuştur. Tabla kısmı üç sıra yatay şeritlidir. Tablanın altın yedi kısa, geniş dikey levhanın yan yana gelmesiyle kapatılmıştır. En altında yatay ince şerit ile sonlanmaktadır. **Podest**, dikdörtgen formludur. Kenarları dikey ve zikzak çizgiler ile bezemelidir. **Dolaplı masa;** kare formlu tablası kenarlardan daha açık bir sıra şerit ile yükseltilmiştir. Dolap, iki kapaklıdır. Kapaklar açık tasvir edilmiştir ve dolabın içinde bir raf olduğu görülür. **Rahle**, masanın üzerinde yer almaktadır. Spiral boyunlu ve dikdörtgen başlıklıdır.

Resim 73: İncilci Yuhanna.³⁸

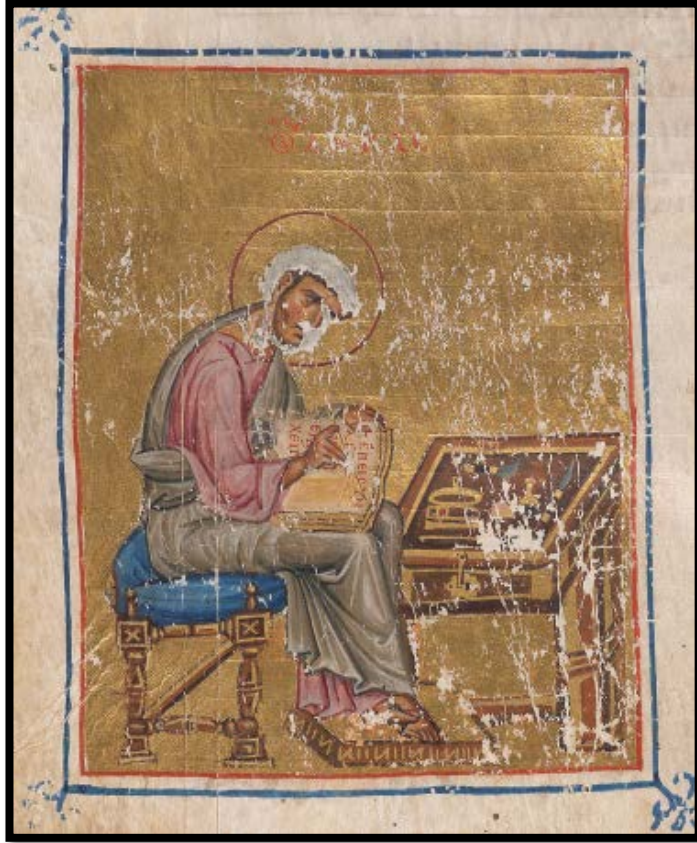
³⁸<https://brbl-dl.library.yale.edu/vufind/Record/3436623>

Katalog No: 68

Sahne adı: İncilci Markos

Folyo No:3v

Tanım: **Tabure**, Sahnenin sol tarafında arkalıksız tabure bulunmaktadır. Tablası dikdörtgendir ve üzerinde mavi tonlarda gölgelendirilmiş minder bulunur. Tablanın üst köşelerinde kaset içerisinde ‘x’ işaretleri bulunmaktadır. Tabureyi oluşturan ayaklar ve ayaklar arasında desteği sağlayan kayıtlar tornalıdır. Taburenin arka kısmında ayaklar arasında bulunan destek düz formludur. **Podest** kare formdadır ve yan yüzeyleri geometrik süslemelidir. **Masa** dikdörtgen foma sahiptir ve hafif eğimli tablası kenarlardan ince şerit ile yükseltilmiştir. Ayakları düz ve kalın formdadır.

Resim 74: İncilci Markos.³⁹

³⁹<https://brbl-dl.library.yale.edu/vufind/Record/3436623>

5.21. Seymour Gospel (W. 530.A)

Bulunduğu müze ve Env. No: Walter Art Museum,(W. 530.A)

Yapım Yeri: Konstantinopolis

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu: 27x19 cm.

Folyo: -

Resim Sayısı: -

Tarih: 11. yy.

Katalog No: 69

Sahne Adı: İncilci Markos

Folyo No: Tek sayfa

Tanım: **Tabure**, dikdörtgen tablanın üzerinde oval minder yer alır. Taburenin ayakları yere düz inmektedir. Ayaklar arasında, birer sıra yatay ince kayıt destekler yer almaktadır. **Podest**, dikdörtgen formudur. Kenarları ise ince ve süslemelidir. **Masa**, kare formudur. Hafif eğimli tablası kenarlardan ince şerit ile yükseltilmiştir. Uzun ve ince ayaklarince, yatay kayıt destekler birleştirir. **Rahle**, masanın arkasında kenara birleştirilmiştir. Kısa silindir ayaklı rahlenin baş kısmı dikdörtgen biçimlidir. Kısa kenarların merkezindeki uzun dikdörtgen kısımlar çıkıntılıdır.

Resim 75: İncilci Markos.⁴⁰

⁴⁰<https://art.thewalters.org/detail/19629/saint-mark-2/>

5.22. Gospel Book (Bibl. Laur. Med. Palat.244)

Bulunduğu müze ve Env. No: Biblioteca Medicea Laurenziana. (Florence, Bibl. Laur. Med. Palat.244)

Yapım Yeri: Konstantinopolis

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu: 333x270mm.

Folyo:120 fol.

Resim Sayısı: -

Tarih: 11. yy.

Katalog No:70

Sahne Adı: İsa'nın İncil okuması

Folyo No:30v

Tanım: Sahnenin merkezinde 3 ayaklı bir kaide üzerinde spiral ve yivli uzun ayaklı **rahle** yer alır. Baş kısmı dikdörtgen formda dar olan yan kenarında, merkezde yuvarlak bir çıkıntı bulunur. Üçayaklı kaide; iki yandaki ayakların gövdesi sade ve her ikisinin üstünde ikişer içbükey kıvrım görülmektedir. Ortadaki ayak ise konik kaideli ve bileziklidir.

Resim 76: İsa'nın İncil okuması. (Nelson 2007: 490)

5.23. Lectionary (MS M.647)

Bulunduğu müze ve Env. No: Morgan Library and Museum, New York
(MS M.647)

Yapım Yeri: Konstantinopolis

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu: 330 x 240 mm

Folyo: 374 s.

Resim Sayısı: 19

Tarih: 11. yy.

Katalog No: 71

Sahne Adı: İncilci Matta

Folyo No:79v

Tanım: Sahnenin solunda arkalıksız **tabure** yer alır. Tablası oval formlu tabure üstünde oval, lacivert renktebir minder bulunmaktadır. Tabure bacakları düzdür. Alt kısımda ince yatay kayıt destek ile bağlıdır. **Podest**, dikdörtgen formludur. Üst kısmı düz ve yaldızlıdır, kenarları lacivert renktedir. **Dolap** tablası dikdörtgen formludur. Üzeri kenarlardan aşağı sarkan mavi bir örtü ile kaplıdır. Dolabın içi tek raflıdır, ayakları kare formlu ve kısadır. Dolabın içinde yazı malzemeleri yer alır.

Resim 77: İncilci Matta.⁴¹

⁴¹<http://ica.themorgan.org/manuscript/page/3/143599>

Katalog No: 72

Sahne adı: İncilci Luka

Folyo No:118v

Tanım: Sahnenin solunda arkalıksız **tabure** yer alır. Tablası dikdörtgen olan taburenin üstünde oval, koyu lacivert bir minder bulunur. Ayakları düzdür, ayaklar arasındaince bir sıra yatay kayıt bulunur. **Podest**, dikdörtgen formludur. Üst kısmı düz ve yaldızlıdır, kenarları lacivert renktedir. **Rahle**, spiral yivli ayaklıdır. Kitabın yerleştirildiği baş kısmı görülmez. **Dolap** tablasının arkası geniş, önü ise dardır. Üstünde açık mavi bir örtü kenarlardan sarkmaktadır. Dolabın içinde yazı malzemeleri yer alır.

Resim 78: İncilci Luka

5.24. İmparatorluk menologyası

Bulunduğu müze ve Env. No: Walter Art Museum, W521

Yapım Yeri: Konstantinopolis

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu: -

Folyo:259 fol

Resim Sayısı: 24

Tarih: 11. yy.

Katalog No: 73

Sahne Adı: Aziz Petrus

Folyo No:105r

Tanım: Sahnede kare formlu **masa** bulunmaktadır. Tablası kırmızı bir örtü ile kaplıdır. Kenarları işlemeli örtü ayakları yarısına kadar kapatmaktadır. Ayaklar düzdürve alt kısmı üçgen yivlidir. Ayaklar arasında ince bir yatay kayıt ile destek yer almaktadır.

Resim 79: Aziz Petrus.⁴²

⁴²<https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.521#page/212/mode/2up>

5.25. Gospel Book

Bulunduğu müze ve Env. No: Walter Art Museum, W522

Yapım Yeri: Konstantinopolis (İstanbul)

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu: -

Folyo:291 fol

Resim Sayısı: 24

Tarih: 11. yy.

Katalog No: 74

Sahne Adı: İsa'nın Havarileri Kutlaması

Folyo No:1r

Tanım: Sahnenin merkezinde **podest** yer almaktadır. İki katlı podestin alt kısmı dikdörtgen, üst katı ise ovaldir. Yıldızlı podestin üstünde kırmızı minder vardır.

Resim 80: İsanın havarileri kutsaması.⁴³

⁴³<https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.522#page/5/mode/1up>

Katalog No: 75

Sahne adı: İncilci Matta

Folyo No:11v

Tanım: Sahnenin solunda **tabure** yer almaktadır. Tablanın üzerinde uçları yıldız işlemeli kırmızı bir minder bulunmaktadır. Yere düz inen kare kestli ayaklar aşağıda hafif yivli şeklindedir. Ayaklar arasında yatay ve çapraz kayıt destekler yapılmıştır. Tabla ve ayaklarda küçük daire bezemeler ve bitkisel bezemeler kullanılmıştır. **Podest**, dikdörtgen formludur. Tablası düz, kenarları ise köşelerde ve merkezlerde kare rozetlerle süslenmiştir. **Masa**, yuvarlak formludur. Kenarları kalın ve daha koyu bir renk ile çevrelenmiştir. Gövdesi içleri oyulmuş, yan yana simetrik dizilmiş dikdörtgen kasetlerden oluşmaktadır. Masanın ayağı yerden hafifçe yükseltilmiştir.

Resim 81: İncilci Matta.⁴⁴

⁴⁴<https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.522#page/26/mode/1up>

Katalog No: 76

Sahne adı: İncilci Markos

Folyo No:89v

Tanım: Sahnenin solunda **tabure** yer almaktadır. Taburenin üzerinde uçları yıldız işlemeli mavi bir minder kullanılmıştır. Ayaklar yukarıdan aşağı doğru hafifçe genişler. Tablada ve ayaklarda bitkisel bezeme görülmektedir. **Podest**, dikdörtgen forma sahiptir. Muhtemelen dolaplı olan **masanın** tablası dikdörtgen ve eğimlidir. Ayaklar kısa dikdörtgen formundadır.

Resim 82: İncilci Markos.⁴⁵

⁴⁵<https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.522#page/182/mode/1up>

Katalog No: 77

Sahne adı: İncilci Luka

Folyo No:141v

Tanım: Sahnenin solunda **tabure** yer almaktadır. Taburenin üstünde altın yıldız işlemeli, oval mavi bir minder bulunmaktadır. Ayaklar yere düz iner ve altı hafif yivlidir. Ayaklar arasında çapraz ve yatay kayıt destekler kullanılmıştır. Taburenin tabla ve ayak kısmında yan yana dizili küçük daire motifleri yapılmıştır. **Podest;** dikdörtgen formludur. Tablası açık renk kenarları ise daha koyu renklidir. **Dolaplı masa;** üst kısmı tahrip olmuştur. Tablanın altında kapakları kapalıdır. Kare formu kapıların kenarları daha açık bir renk ile yükseltilmiştir. Ayakları dikdörtgen formdadır.

Resim 83: İncilci Luka.⁴⁶

⁴⁶<https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.522#page/286/mode/1up>

Katalog No: 78

Sahne adı: İncilci Markos

Folyo No:85v

Tanım: Sahnenin solunda **koltuk** yer almaktadır. Arkalık kare şeklindedir ve sırt dayama bölümü karelere bölünmüştür. Yatay kolluğun kolçağı ince, yuvarlak tornalıdır. Arkalıkta yapılan düzenleme, yan yüzeyde de görülmektedir. Bacaklar yere düz iner ve ayaklar yivlidir. **Podest**, oval formlu, koyu renklidir. **Dolaplı masa**, tablası dikdörtgendir. Dolabın kapağı açıktır ve içi tek raflıdır. Tablanın üstünde **rahle** yer almaktadır. Spiral formlu ayak kısmı yüksektir. Baş kısmı dikdörtgen formlu, aşağı bakan kısmı üçgen şeklinde derinliklidir. Kenarlarında ince, küçük yivler bulunmaktadır.

Resim 84: İncilci Markos.(Lowden 2009: 71)

5.26. Gospel Lectionary

Bulunduğu müze ve Env. No: Azize Katerina Manastırı, Mısır. (Ms. Gr. 205)

Yapım Yeri: Konstantinopolis

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu: -

Folyo: -

Resim Sayısı: -

Tarih: 12. yy.

Katalog No: 79

Sahne Adı: İncilci Matta

Folyo No:45v

Tanım: **Sandalye**, oval arkalıklıdır. Kolluğu tablaya yakın, kolçak ise yuvarlak topuzludur. Sandalyenin bacaklar düz, ayaklar ise üçgen şeklinde tornalıdır. **Podest**, dikdörtgen forma sahiptir. Beş kısa küçük ayaktan oluşan podestin ayaklar arasındaki boşluklarına omega şekli verilmiştir. **Rahle**, silindir ayaklı ve dikdörtgen başlıklıdır. Spiral yivli ayağın ortasında kuş motifi görülmektedir. **Dolaplı masa**, hafif eğimli tablası kenarlardan ince şerit ile yükseltilmiştir. Dolabın kapakları açık, içi ise tek raflıdır.

Resim 85: İncilci Matta.(Lowden 2009: 59)

5.27. Gospel Book (Ms. Plut,6.23)

Bulunduğu müze ve Env. No: Biblioteca Medicea Laurenziana, Floransa.
(Ms. Plut,6.23)

Yapım Yeri: -

Malzeme :Parşömen

Sayfa Boyutu: -

Folyo: -

Resim Sayısı: -

Tarih: 12. yy.

Katalog No: 80

Sahne Adı: İncilci Matta

Folyo No:45r

Tanım: Sahnenin solunda **tabure** yer almaktadır. Düz tablanın üzerinde uçları açık renk ve sivri, kenarlardan taşan kırmızı bir minder görölmektedir. Bacaklar yere düz iner ve ayaklar yivler ile yuvarlatılmıştır. Ayaklar arasında yatay ve dikey kayıt destekler yapılmıştır. **Podestin** tablası kare biçimli ve altın yaldızlıdır, kenarı ise koyu renklidir. **Rahle**, ince, uzun ve silindir ayaklıdır. Baş kısmı dikdörtgen ve her iki ucunda da çıkıntı bulunmaktadır. **Dolaplı masa**, tablası düz ve dikdörtgendir. Tablanın altında iki kapağı da açık dolap yer almaktadır. Dolabın içi tek sıra raflıdır. Kapakların görünen iç kısmı iç içe geçmiş karelerle süslenmiştir. Dolaba göre oldukça küçük duran ayak, ince ve oval yivlidir.

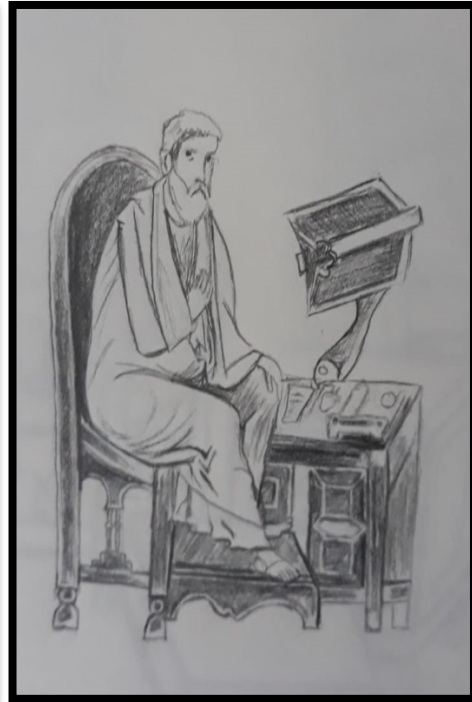
Resim 86: İncilci Matta. (Lowden 2009: 81)

Katalog No: 81

Sahne adı: İncilci Matta

Folyo No:4v

Tanım: **Sandalye**, oval arkalıklı ve sırt dayama kısmı geniştir. Tablası hafif eğimli ve mindersizdir. Bacaklar düz, ayaklar ise üstü daire, altı üçgen şeklinde tornalıdır. Ayaklar arasında merkezinde iki ince sütunu bağlayan yuvarlak kemerli düzenleme yapılmıştır. Alt kısımda ise ince yatay bir şerit yer alır. **Podest**, dikdörtgen formlu ve ayaklıdır. Ayaklar arasında merkezde birleşen kıvrımlı dekor yer almaktadır. **Dolaplı masa**, dikdörtgen tablası hafif eğimlidir. Tablanın üzerinde ince dikey kıvrımlar yer almaktadır. **Dolap**, merkezinde bir dikey şeridin böldüğü gövdesinde, iki yanında simetrik kalın bordürlü üst üste iki küçük kare şeklinde yapılmıştır. **Rahlenin** ayağı balık formundadır. Baş kısmı dikdörtgen olan rahlenin merkezinden geçen dikey şeridin altında üç yapraklı bezeme oluşturulmuştur.

Resim 87: İncilci Matta.(Lowden 2009: 60) **Çizim 4:** İncilci Matta, 4v.(Kat. No. 81)

Katalog No:82

Sahne adı: İncilci Luka

Folyo No:100v

Tanım: Sahnenin solunda **koltuk** yer almaktadır. Arkalık kısmı hafif oval ve köşeleri yuvarlak yivlidir. Kolluğu ince yatay bir şerit olup kolçağı yuvarlak topuzdur. Kolluk ile tabla arasında beş boğumlu dikey destek vardır. Koltuğun bacakları düz ve ayakları hafif geniştir. Tablanın altında, ikiz kemer düzenlemesi yer alır. Sütunun altında yatay destek kayıt yer alır. **Podest;** tablası düz podestin üst kısmında şişik kırmızı tonlarda minder bulunmaktadır. Yarım daire kemer şekli verilmiş dört ayağın uçları üçgen yivlidir. **Dolaplı masa;** tablası dikdörtgen forma sahiptir. Gövdesindekare formulu açık bir kapak yer almaktadır. Açık olan kısımdan raf görülmektedir. Ayakları ise üçgendir. **Rahlenin** ayak kısmı ince, uzun ve kavislidir. Rahlenin baş kısmı ise dikdörtgen formudur.

Resim 88: İncilci Luka.(Lowden 2009: 65) **Çizim 5:** İncilci Luka, 100v.

(Kat. No. 82)

5.28. Gospel Lectionary (Ms. E. D. Clarke 10)

Bulunduğu müze ve Env. No: Bodleian Library, Oxford. (Ms. E. D. Clarke 10)

Yapım Yeri: Konstantinopolis **Folyo No:**10v

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu: -

Folyo: -

Resim Sayısı: -

Tarih: 12. yy.

Katalog No: 83

Sahne Adı: İncilci Matta

Folyo No: -

Tanım: **Tabure**, oval formludur. Tablanın üzerinde uçları açık renk olan kırmızı bir minder yer almaktadır. Boğumlu bacaklar yarım daire kemer şeklinde sonlanır ve ayaklara yakın kısımda yatay kayıtlar ile birbirine bağlanmıştır. Üçgen ayaklar ile kayıtlar arasında küre biçimli boğumlar yer alır. **Masa**; hafif eğimli tablası koyu renktedir. **Rahle**; ayakları düz, baş kısmı dikdörtgendir. Masanın üzerine kısa, köşeli bir ayak ile sabitlenmiştir ve dikdörtgen biçimlidir. Rahle üstten görünür. **Podest**, kare formludur. Üst yüzeyi yaldızlı, yan yüzeyleri koyu renktir.

Resim 89: İncilci Matta.(Lowden 2009: 61)

5.29. Gospel Lectionary (Ms. Synod. Gr. 511)

Bulunduğu müze ve Env. No: State Historical Museum, Moskova.(Ms. Synod. Gr. 511) (Zakharova 2010: 288)

Yapım Yeri: Konstantinopolis (İstanbul)

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu: -

Folyo: -

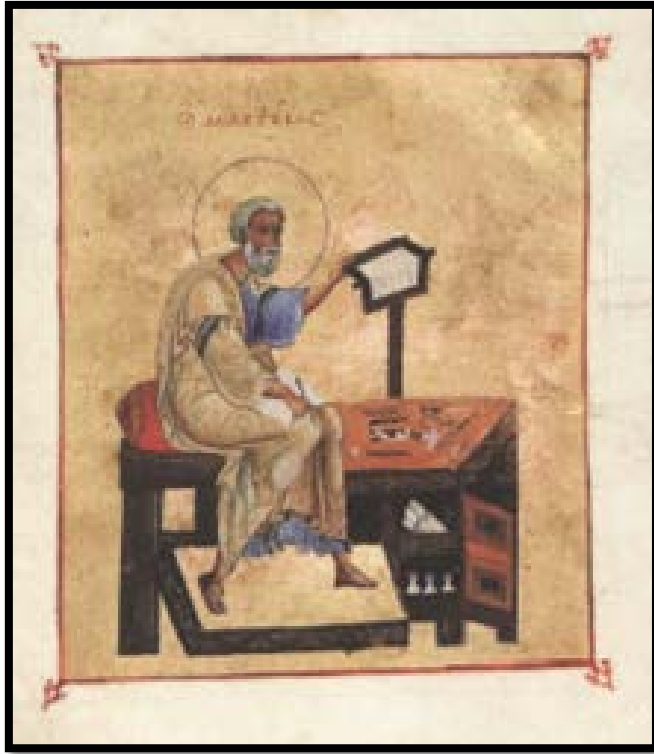
Resim Sayısı: -

Tarih: 12. yy.

Katalog No:84

Folyo No:28v

Tanım: **Tabure**, tablası kalın ve köşelidir. Üzerinde uçları yaldızlı, kırmızı tonlarda oval bir minder yer almaktadır. Bacakları kalın ve düzdür. Bacaklar arasında, merkeze yakın dar yatay kayıt destek yer almaktadır. **Podest**; dikdörtgen formudur ve tablanın üst yüzeyi yaldızlıdır. Kenarları kalın ve üzerinde yaldızlı bezeme vardır. **Dolaplı masa**, dikdörtgen formu tablası merkezinden hafif yükseltilmiştir. Tablanın kenar kısmında podest ile benzer yaldızlı bezeme vardır. **Dolap**, kalın yatay bir sıra raftan oluşan dolabın iç kısmı oldukça geniştir. Açık olan kapağın iç kısmı masanın tablası ile aynı renktedir. Kapak, içleri oyulmuş iki kareden oluşur. Dolabın ayakları kare formu, kalın ve kısadır. **Rahle**, masanın kenarına birleşiktir. Ayağı uzun ve spiral formudur. Baş kısmı dikdörtgen olan rahlenin merkezinde, üstte ve altta birer küçük kare çıkıntı yer almaktadır.

Resim 90: İncilci Matta (Lowden 2009: 17)

5.30. Madrid Skylitzes Kroniği

Bulunduğu müze ve Env. No: Madrid Ulusal Kütüphanesi. (cod. Vitr. 26-2)

Yapım Yeri: Sicilya⁴⁷

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu: -

Folyo: -

Resim Sayısı: 574

Tarih: 12. yy.

Katalog No: 85

Sahne Adı: İmparator Theophilos ve Saray maiyyeti

Folyo No:42v

Tanım: Sahnenin merkezinde kare arkalıklı **taht** yer almaktadır. Tahtın sırt dayama kısmında kırmızı ve mavi yatay şeritlerin oluşturduğu beyaz bir kumaş ile kaplıdır. Tablası dikdörtgen formlu ve üzerinde oval, kırmızı bir minder yer almaktadır. Bacaklar düz, ayaklar ise belirsizdir. Kakma tekniği ile işlenmiş bu mobilyanın, ayrıca iki bacağında da birbirine simetrik kazıma tekniği ile çarpı işareti yapılmıştır. **Podest**, oval forma sahip, alt kısmı düzleştirilmiş minderdir.

⁴⁷ Madrid Skylitzes günümüze ulaşabilen tek resimli Yunan tarih kitabı olması yönünden önemlidir. Bizans kültürü, Türk Kültürü ve Batı kültür üsluplarının (kompozisyonlarının) bir arada kullanılması nedeniyle araştırmacılar, Madrid Skylitzes'in Batı, Müslüman ve Bizans kültürünün bir karışımı olan Sicilya'da kopyalandığını kabul ederler (Willhite 2015: 4). Ayrıca Bkz. (Akay 2007)

Resim 91: İmparator Theophilos ve Saray maiyyeti. (Parani 2003: 12)

5.31. Ms. gr. 1156

Bulunduğu müze ve Env. No: Biblioteca Apostolica Vaticana (Ms. gr. 1156)

Yapım Yeri: Konstantinopolis

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu: -

Folyo: -

Resim Sayısı: -

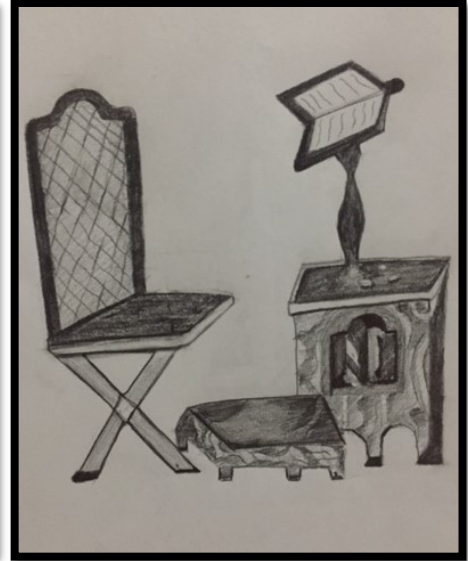
Tarih: 12. yy.

Katalog No: 86

Sahne Adı: İncilci Matta

Folyo No:70r

Tanım: Sahnenin solunda **sandalye** yer almaktadır. Cehpeden tasvir edilen sandalyenin dikdörtgen arkalığın merkezi yarım daire biçimindedir. Sırt dayama yeri motiflidir. Tabla kısmı düz olan sandalyenin üstünde, ucu mavi olan oval kırmızı bir minder yer alır. Sandalyenin ayakları çaprazdır. **Podest**, kare formudur. Tabla kısmı düz, kısa, kare dört ayaktan oluşan podestin kenarları yaldızlı ve bezemelidir. **Dolaplı masa**; ince bir sıra şerit ile yükseltilmiş tabla dikdörtgen formudur. Tablanın arkasında **rahle** yer alır. Ayağı balık biçiminde olan rahlenin tablaya birleşik kısmı balığın ağzını, rahle ile birleşen yeri ise kuyruğunu oluşturur. Baş kısmı dikdörtgen formudur. Üst kısmı cehpeden verilmiştir. Üst kısmında bir çıkıntılıbulunur. **Dolap**, merkezinde iki açık kapak yer alır. Kapağın dışında kalan kısımlar yaldızlı, ince bitkisel motifler ile işlemelidir. Dolabın yüksek ayakları arası yarım daire kemerlidir.

Resim 92: İncilci Matta.(Lowden 2009: 82) **Çizim 6:** İncilci Matta, 70r (Kat. No. 86)

5.32. Gospel Book (Ms. 587)

Bulunduğu müze ve Env. No: Dionysiou Manastırı, Athos Dağı. (Ms. 587)

Yapım Yeri: Konstantinopolis

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu: -

Folyo: -

Resim Sayısı: -

Tarih: 12. yy.

Katalog No:87

Sahne Adı: İncilci Yuhanna

Folyo No: 2r

Tanım: Sahnenin solunda **tabure** yer alır. Tabla kısmı köşelerden yuvarlatılmış taburenin üstünde kırmızı oval bir minder kenarlardan taşmaktadır. Düz bacakların arasında yatay kayıt desteği görölmektedir. Ayaklar profillidir. **Podest;** tablası kare formlu ayakları ise dikdörtgen şeklindedir.

Resim 93: İncilci Yuhanna.(Lowden 2009: 85)

5.32 / 33. Gospel Book (Ms. 2251)

Bulunduğu müze ve Env. No: Odessa Museum of Regional History,
Ukrayna. (Ms. 2251)

Yapım Yeri: Konstantinopolis (İstanbul)

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu: -

Folyo: -

Resim Sayısı: -

Tarih:12. yy.

Katalog No:88

Sahne Adı: İncilci Matta

Folyo No:41r

Tanım: Sahnenin merkezinde **tabure** yer alır. Oval tablalı taburenin üstünde kenarlardan taşan kırmızı bir minder konulmuştur. Bacaklar aşağı düz iner ve ayaklar ise yivlidir. **Podest**, dikdörtgen formludur. Tabla kısmı düz, kenarları ise koyu renk ince bir şerit ile oluşturulmuştur. **Masa**, daire tablalıdır. Tablanın üzerinde, kenarda **rahle** yer alır. Rahle tablanın üzerine yuvarlak bir delik açılarak yerleştirilmiştir. Ayak kısmı spiral, baş kısmı ise dikdörtgendir. Rahlenin üstü cepheden verilmiştir. Masanın yere düz inen ayakları arasında çapraz ve yatay kayıt destekler yapılmıştır.

Resim 94: İncilci Matta.(Lowden 2009: 88)

5.34. Gospel Book (MS 5)

Bulunduğu müze ve Env. No: Dumbarton Oaks Research Library and Collection, Washington, DC. (MS 5)

Yapım Yeri: Konstantinopolis (İstanbul)

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu:27 cm

Folyo:327 s

Resim Sayısı: 5

Tarih:12. yy.

Katalog No: 89

Sahne Adı: Tahtta Oturan İsa

Folyo No:12v

Tanım: Sahnenin merkezinde arkalıksız **taht** yer almaktadır. Tablası oval formlu ve üstünde saçakları yaldız işlemeli, sarı ve kırmızı renkli oval minder ile kaplıdır. Kalın silindirik bacakları yivlerle bölünmüştür, ayaklar tornalıdır. Tabla ve ayak kısmı tümüyle işlemelidir. Tabla kısmında sarmal kıvrık dallar yer alırken ayaklarda ince yatay şerit ve altında yivli daire şerit dizini ile bir motif oluşturulmuştur. **Podest**, tablası yükseltilmiş oval formludur. Tabla kısmı laciverttir, kenarları ise lacivert üzerine renkli taş işlemelidir.

Resim 95: Tahtta oturan İsa.⁴⁸

⁴⁸ Gospel Book, Dumbarton Oaks Manuscript Five, Digital Facsimile. Trustess for Harvard University, Washinton, (D.C. MS 5). 2014

Katalog No: 90

Sahne adı: İncilci Matta

Folyo No: 13v

Tanım: Sahnenin solunda kare arkalıklı **sandalye** yer almaktadır. Sırt dayama yeri mor olan sandalyenin kenarları geometrik bezemelidir. Tablası dikdörtgendir. Kare bacaklar, konik ayaklar ile zemine oturur. Ayakların üzerinde yatay kayıt, bacakları birleştirir. **Podest**, kare tablalıdır. Ayakların arası dilimli kemer görünümündedir. **Dolaplı masa**, tablası dikdörtgen ve üstü düzdür. Yarım daire kemer biçiminde iki kapaklı dolaplı masa kısa, kare ayaklıdır. Tablanın arkasında kenara birleşik **rahle** yer alır. Spiral yivli ayaklı rahle dikdörtgendir ve üstten gösterilmiştir.

Resim 96: İncilci Matta.⁴⁹

⁴⁹ Gospel Book, Dumbarton Oaks Manuscript Five, Digital Facsimile. Trustess for Harvard University, Washinton, (D.C. MS 5). 2014

Katalog No: 91

Sahne adı: İncilci Markos

Folyo No:102v

Tanım: Sahnenin solunda **sandalye** yer almaktadır. Kare arkalıklı sandalyenin sırt dayama yeri ise mor renktedir. Tablası dikdörtgen, kenarları motiflidir. Silindirik bacaklar küre şeklinde birer bilezik ve koni ayak ile son bulur. Bileziklerin hizasında yatay kayıtlar bacakları birbirine bağlar. **Podest**, kare formudur. Üst kısmı düz, kenarları inci dizisi - mekik bezemelidir. **Dolaplı masa**, tablası düz ve kare formudur. Tablanın altında dolap görülmektedir. Kapakları metal menteşe ile kapalıdır. Kapaklarda simetrik kasetleme motifi uygulanmıştır. Dolabın kenarında H şeklinde yiv görülmektedir. Alt kısımda yatay yivli motifler yapılmıştır. Ayakları yerden hafif yüksektir. L şeklindeki kol ve el **rahlenin** ayağını tutar. Ayak düz bir tutamak, küresel bilezik ve rahleyi tutan üç ayaktan oluşur. Rengi metal bir obje olduğunu düşündürür.

Resim 97: İncilci Markos.⁵⁰

⁵⁰ Gospel Book, Dumbarton Oaks Manuscript Five, Digital Facsimile. Trustess for Harvard University, Washinton, (D.C. MS 5). 2014

Katalog No: 92

Sahne adı: İncilci Luka

Folyo No:161v

Tanım: Sahnenin solunda dikdörtgen **tabure** yer almaktadır. Üzerinde kırmızı minder bulunmaktadır. Bacak formu Katalog No. 91 ile aynıdır. **Podest**, kare tablalıdır, iki kenar boyunca uzanan iki ayaklıdır. **Dolaplı masa**, tablası kare ve konturları koyu renklidir. Tablanın altında iki kapağı açık dolap bulunmaktadır. Açık olan iç kısımda kapağı renkli taşlar ve inciler ile bezenmiş kitap bulunmaktadır. Kapakların altında yivli yatay bir şerit yapılmıştır. Yerden hafif yükseltilen ayakların formları net değildir. Tablanın arkasında kenara birleşik dikdörtgen **rahle** yer almaktadır. Ayağın formu, üzerinden sarkan rulo nedeni ile tam olarak anlaşılmamaktadır.

Resim 98: İncilci Luka.⁵¹

⁵¹ Gospel Book, Dumbarton Oaks Manuscript Five, Digital Facsimile. Trustess for Harvard University, Washinton, (D.C. MS 5). 2014

Katalog No:93

Sahne adı: İncilci Yuhanna

Folyo No:256v

Tanım: Sahnenin solunda **koltuk** yer almaktadır. Arkalığı oval formludur. Sırt dayama kısmı oldukça geniş ve iç bükeydir. Tabla kısmı yatay ince bir şerit ile vurgulanmıştır. Tablanın alt kısmı oval ve tamamı kaplıdır. Koltuğun yüzeyi verev çizgiler ile oluşturulan balıksırtı motifi ile doldurulmuştur. **Podest**, yarım daire biçimindedir. **Dolaplı masa**, kare tablalı masanın konturları koyu renk ile vurgulanmıştır. İki kapaklı dolabın anahtar deliği ve kapakları bağlayan kenet görülebilmektedir. Dolabın kenarında yatay ince bir şerit ikiye böler. Ayakları kare formlu ve küçük boyutludur. **Rahle**, tablanın arkasında kenara birleşiktir. Silindir ayağın üzerindeki rahle üstten gösterilmiştir.

Resim 99: İncilci Yuhanna.⁵²

⁵² Gospel Book, Dumbarton Oaks Manuscript Five, Digital Facsimile. Trustess for Harvard University, Washinton, (D.C. MS 5). 2014

5.35. Trabzon İncili (W531)

Bulunduğu müze ve Env. No: Walter Art Museum. (W531)

Yapım Yeri: Konstantinopolis

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu:27 cm

Folyo:232 fol.

Resim Sayısı: 6

Tarih: 12. yy.

Katalog No:94

Sahne Adı: İncilci Markos

Folyo No:60r

Tanım: **Koltuk**, dikdörtgen arkalıklıdır. Sırt dayama kısmında ince iplerin birbirine geçmesi ile eşkenar dörtgenler oluşturulmuştur. Yan kısmı eğimlidir, kenara düz birleşir. Tablanın üzerinde, minder yer almaktadır. Silindirik bacaklar yere düz iner. **Podest**; kare formlu, tablası geniş ve kenarları incedir. **Dolap**; eğimli tablası kare formundadır. Gövdesi, dikey ve yatay şeritler ile bölünmüştür ve iki kapalıdır. Kapaklar kapalı iken yarım daire kemer görünümündedir. Dolabın görünen dört ayağı yüksek ve dikdörtgen formdadır. **Rahle**, silindirik ayaklı ve dikdörtgendir. Rahlenin tablaya değen kısmı balık başı şeklindedir.

Resim 100: İncilci Markos.⁵³

⁵³<https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.531#page/125/mode/1up>

Katalog No:95

Sahne adı: Meryem'e müjde

Folyo No: 102r

Tanım: Sahnede arkalıksız **taht** görülmektedir. Tablanın üzerinde uçları koyu, kırmızı ve açık renkli bir minder vardır. Tabladan aşağı kırmızı yatay şeritli, püsküllü, açık renkli bir şilte sarkmaktadır. Tahtın kalın ve silindirik inen ayağı aşağıda genişler ve üçgen şeklini almaktadır. **Podest;** tabla kısmı dikdörtgen ve yaldızlıdır. Araları yarım daire kemer dizisi ile doldurulan ayaklar birer küre ile zemine oturur. Tablanın üst kenarı iki sıra inci ve taş dizisi ile süslenmiştir.

Resim 101: Meryem'e müjde.⁵⁴

⁵⁴<https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.531#page/212/mode/1up>

Katalog No:96

Sahne adı: İncilci Luka.

Folyo No: 102v

Tanım: Sahnenin solunda **tabure** yer almaktadır. Dikdörtgen tablanın üzerinde kırmızı minder görülmektedir. Bacaklar tabla kısmında bileziklidir ve aşağı düz iner. Ayakları koniktir. Ayaklar arasında yatay ve görünen yarıda bir de çapraz destek kullanılmıştır. **Podest**, kare formludur; üstü yıldızlı kenarlar ise ince ve koyu renktedir. **Dolaplı masa;** tablası kare ve kenarları yükseltilmiştir. Dolap iki kapaklıdır ve tek kapağı açıktır. Kapakların üstü yarım daire şeklindedir. Dolabın yanı üst üste üç kare şeklinde oyma ile hareketlendirilmiştir. Ayaklar kare formundadır. Tablanın merkezinde **rahle** yer almaktadır. Balık formundaki ayakta balığın ağzı tabla ile birleşiktir, kuyruğu ise rahleyi tutar. Rahle üstten ve yandan görüntülenmiştir. Alt kenarı üçgen biçimindedir.

Resim 102: İncilci Luka.⁵⁵

⁵⁵<https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.531#page/213/mode/1up>

Katalog No: 97

Sahne adı: İncilci Yuhanna

Folyo No: 174v

Tanım: Sahnenin solunda **sandalye** yer almaktadır. Kare arkalıklı sandalyenin üst kenarında bir dizi halinde kürecik bulunmaktadır. Sırt dayama yeri işlemeli kumaş ile kaplıdır. Figürün arkasında oval formlu yastık bulunur. Sandalyenin ayakları daire biçiminde kavislidir. Ayaklar arasında yatay kayıtlı dar destek yapılmıştır. **Podest**, dikdörtgen formudur. Üst kısmı düz ve yaldızlı olan podest kemerli ayaklar ile yerden yükseltilmiştir. Alt ise beş ince ayağın arası omega şeklindedir. **Dolaplı masa**; yuvarlak tablalıdır. Dolabın gövde kısmı, iki kapaklı ve tek kapağı açık, içi tek sıra raflıdır. Kapaklar simetrik olarak üst kısımda çeyrek daire alt kısımda kare oyularak süslenmiştir. Ayaklar dikdörtgen forma sahiptir. Dolaplı masanın merkezinde **rahle** yer almaktadır. Ayak balık formunda baş tablaya birleşik, kuyruk ise dikdörtgen rahleyi taşır. Rahle üstten gösterilmiştir.

Resim 103: İncilci Yuhanna.⁵⁶

⁵⁶<https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.531#page/355/mode/1up>

5.36. Trabzon İncili (W530)

Bulunduğu müze ve Env. No:Walter Art Museum. W530

Yapım Yeri: Konstantinopolis

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu: -

Folyo: -

Resim Sayısı: -

Tarih: 12. yy.

Katalog No: 98

Sahne Adı: İncilci Markos

Folyo No: fol. W.530.Dr

Tanım: Sahnenin solunda **koltuk** yer almaktadır. Sırt dayama kısmında, iplerin birbirine geçmesi ile eşkenar dörtgenler oluşturulmuştur. Yan kısmı eğimlidir, kenara düz birleşir. Sırt kısmı köşelerde mekik biçimi ile sonlanır. Kolluğu arkalığın köşesinden tablanın önüne kadar kavisli inerek birleşmiştir. Ortasında mekik biçimi verilmiştir. Sandalyenin tablası düzdür ve üstünde uçları koyu renk olan kırmızı bir minder bulunmaktadır. Üzerinde daire şeklinde simetrik süslemeler bulunur. Koltuğun ayakları kalın ve köşelidir. Ayaklar arasında çapraz ve yatay kalın kayıt destekler yer almaktadır. **Podest**, dikdörtgen formludur. Kenarları tabla kısmından daha koyu yapılan podestin kenar şeridi yaldızlı, kıvrımlar ile bezenmiştir. **Dolaplı masa;** dikdörtgen tablalı ve kenarları ince sıra şerit ile kaplıdır. Dolap yarım daire şeklinde sonlanan iki kapalıdır. Kapaklar kapalı tasvir edilmiştir. Daire ve kare biçimli, simetrik yerleştirilmiş kabartmalar ile hareketlendirilmiştir. Tablanın arka kenarında **rahle** yer alır. Balık formu ayakta, balığın başı rahlenin tablası ile birleşir kuyruğu ise rahleyi taşır. Dikdörtgen rahlenin üç kenarı eşit aralıklı kürecik ile çevrilmiştir. Rahle üstten görünür.

Resim 104: İncilci Markos.⁵⁷ **Çizim 7:** İncilci Markos, fol. W.530.Dr, (Kat. No. 98)

⁵⁷<https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.530.D-E#page/1/mode/2up>

5.37. Trabzon İncili (W530)

Bulunduğu müze ve Env. No: Walter Art Museum. W530

Yapım Yeri: Konstantinopolis (İstanbul)

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu: -

Folyo: -

Resim Sayısı: -

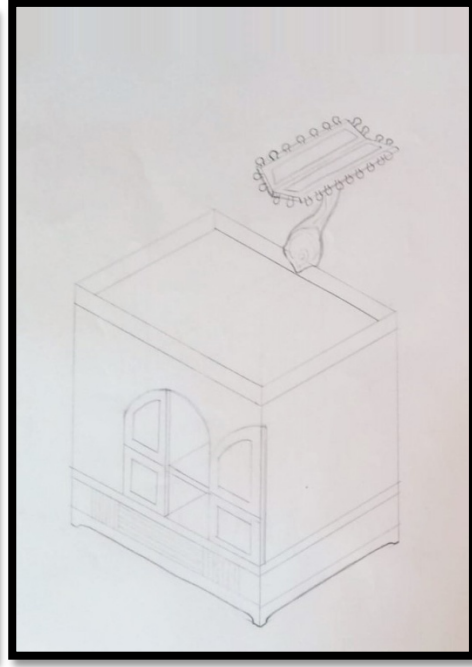
Tarih: 12. yy.

Katalog No: 99

Sahne Adı: İncilci Matta

Folyo No: fol. W.530.Er

Tanım: Sahnenin solundasandalye yer almaktadır. Sırt dayama kısmında, eşkenar dörtgen iplerin birbirine geçmesi ile ağ şekli oluşturulmuştur. Arkalığın üst şeridinde bir sıra kürecik yer alır. En baştaki mekik şeklindedir. Sandalyenin tablası düzdür ve üstünde uçları koyu renk olan kırmızı bir minder bulunmaktadır. Sandalyenin bacakları sütun, bacakların arası yarım daire kemer biçiminde düzenlenmiştir. Bacaklar arasında çapraz kayıt destek yer alır. **Podest**, dikdörtgen formludur. Podestin kenarlarını kıvrımlar ile oluşturulan bir bezeme dolaşır. **Dolaplı masa**, dikdörtgen tablalı ve kenarları ince sıra şerit ile kaplıdır. Dolap iki kapalıdır ve tek kapağı açıktır. Açık olan kısımda raf görülmektedir. Kapakların üstü yarım daire kemer şeklindedir. Dolabın yanı üst üste üç kare şeklinde oyma ile hareketlendirilmiştir. Ayaklar kare formundadır. Tablanın arka kenarında **rahle** yer alır. Balık formu ayağın başı tablaya birleşiktir, kuyruğu rahleyi taşır. Dikdörtgen rahlenin üç kenarı eşit aralıklarla yerleştirilmiş kürecikler ile çevrilidir. Üstten görülen rahlenin üzerinde rulo vardır.

Resim 105: İncilci Matta.⁵⁸ **Çizim 8:**İncilci Matta, fol. W.530.Er (Kat. No. 99)

⁵⁸<https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.530.D-E#page/2/mode/2up>

5.38. Lectionary (MS M. 692)

Bulunduğu müze ve Env. No: Morgan Library and Museum (MS M. 692)

Yapım Yeri: Konstantinopolis

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu: -

Folyo:38 fol.

Resim Sayısı: 25

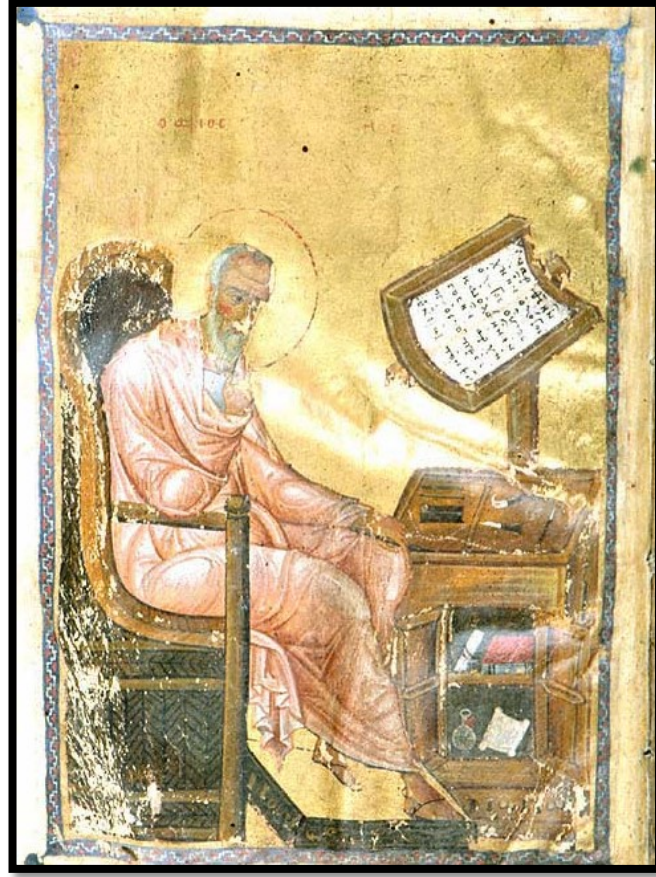
Tarih: 12. yy.

Katalog No: 100

Sahne Adı: İncilci Yuhanna

Folyo No:1v

Tanım: Sahnenin solunda **koltuk** görölmektedir. Oval arkalıklı koltuğun kolçak kısmı bir topuzla sonlanır. Tablanın altı yekparedir. **Podest;** tablası düz ve altın yaldızlı kenarları ise ince yivli ve koyu renktir. **Dolaplı masa,** kare tablalıdır. Kenarlarından ve merkezinden ince bir sıra şerit ile hafif yükseltilmiştir. Dolabın dikdörtgen kapakları açıktır ve bir sıra raf görölmektedir. Dolap ayaksızdır, gövde doğrudan zemine oturur. Tablanın kenarında kalın ve spiral ayaklı **rahle** yer alır. Dikdörtgen rahle üstten görünmektedir.

Resim 106: İncilci Yuhanna ⁵⁹

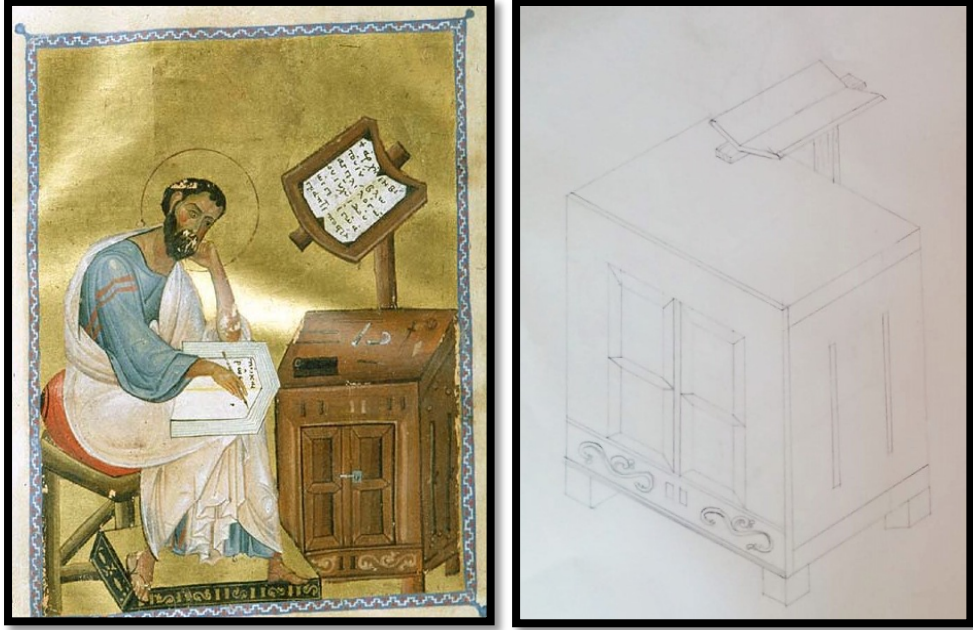
⁵⁹<http://ica.themorgan.org/manuscript/page/1/115338>

Katalog No: 101

Sahne adı: İncilci Markos

Folyo No: 123v

Tanım: Sahnenin solunda **tabure** görülmektedir. Kare veya dikdörtgen formlu, düz ayaklı, ayakların arası yatay kayıtlar ile desteklidir. Tablanın üzerinde kırmızı minder yer alır. **Dolaplı masa**, kare tablalıdır. İki kapaklı dolabın, kapakları metal bir kenet ile birbirine tutturulmuştur. Kapaklar şeritlerle dörde bölünmüştür. Kapağı çevreleyen üst bordürde altı dikey ince yiv görülmektedir. Kapakların altında yatay şeridin üstünde de bitkisel süsleme görülmektedir. Dolabın yan tarafı ise ince, uzun dikey şeritler ve bu şeritlerin üst ve alt kısımlarına küçük daireler bezemiştir. Dolap kahverengi, bezemeler yaldızlıdır. Yerden yüksek ayaklar kare biçimindedir. Masanın kenarında silindirik boyunlu kare başlıklı **rahle** yer almaktadır. Rahlenin dikey ekseninde iki uçta dışa taşkın bir şerit vardır. **Podest**, dikdörtgen formlu, kenarları bezemelidir.

Resim 107: İncilci Markos **Çizim 9:** İncilci Markos, 123v. (Kat. No. 101)

5.39. Kokkinobaphos Homilyeleri⁶⁰

Bulunduğu müze ve Env. No: Biblioteca Apostolica Vaticana.

(Vat.Gr.1162)

Yapım Yeri: Konstantinopolis

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu: -

Folyo:194 folyo

Resim Sayısı:75

Tarih: 12. yy.

Katalog No: 102

Sahne Adı: Anna ve Yohakim'in buluşması (?)

Folyo No:38v

Tanım: Beşik, dikdörtgen tablalı ve tırabzanlıdır. Tablanın üstü şilteli, baş kısmı ise yüksektir. Tırabzan uzun kenarda 5 kemerli bir düzenlemeye sahiptir. Beşiğin köşelerinde ayaklar üzerinde kürevi topuzlar bulunmaktadır. İki oturma mobilyası vardır. Ancak formları belirgin değildir. İki **podest**, İki figürün ayaklarının altındadır. Podestlerden biri dikdörtgen formlu, diğeri ise minderdir. Podestlerin kenarlarında inci dizileri ile bezeme yapıldığı gözlenmektedir.

⁶⁰https://digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.gr.1162

Resim 108: Anna ve Yohakim'in buluşması (?)

Katalog No: 103

Sahne adı: Meryem'in Rahipler tarafından kutsanması

Folyo No: 44r

Tanım: Üst sahnede yer alan **masa**, yarım daire formludur. Tablanın altında yatay bir sıra yaldız şerit devam etmektedir. Dikey bacaklar arasında yatay ve dikey kayıtlı destekler yer almaktadır. **Podest**; masanın iki başındaki figürlerin ayağının altında dikdörtgen birer podest vardır. Kenarları iki sıra inci dizisi ile bezenmiştir. **Tabure**, masanın sağında yer almaktadır. Tablası olasılıkla karedir ve üstünde minder bulunmaktadır. Dikey bacaklar yere düz iner. Üst sahnede **beşik**, dikdörtgen tablalı ve tırabzanlıdır. Tablanın üstü şilteli, baş kısmı ise yüksektir. Tırabzanın parmaklığı sütun ve omega tipi kemerlidir. Beşiğin köşelerinde ayaklar üzerinde yuvarlak topuzlar bulunur. Bacaklar silindir formludur. Baş ve ayakucundaki ayakları beşiğin sallanmasını sağlayan kavisli parçalar birleştirir.

Resim 109: Meryem'in Rahipler tarafından kutsanması

Katalog No:104

Sahne adı: Tanımlanamayan sahne ve Meryem ebeveynleri tarafından okşanıyor

Folyo No: 44v

Tanım: Oval biçimli **masanın** ayaklarını zemine yakın kısımda yatay ve aralarda diogonal destekler bağlar. Masanın iki başındaki **taburelerin** formu tam olarak anlaşılammakla birlikte ayakları masa ile aynı tiptedir. **Podest;** ikisi de dikdörtgen formlu, kenarları inci dizisi bezemeli ve üzeri minderlidir. **Yatak,** dikdörtgen biçimlidir ve baş kısmı yükseltilmiştir. Tamamen örtü ile kapalı olduğundan ayakların biçimi ve düzeni anlaşılmamaktadır.

Resim 110: Tanımlanamayan sahne

Katalog No: 105

Sahne adı: Tanımlanamayan sahne

Folyo No: 113v

Tanım: Sahnenin merkezinde **koltuk** yer alır. Uzun, kolçaksız koltuk dikdörtgen formlu, köşeli ayaklıdır. Tablası düz ve üzerinde oval, kenarlardan taşan minderler yer alır. Arkalığın yatay şeridinde işlemeli bir örtü bulunur. Ayaklardan ikisinin arasında diogonal kayıt destek görülür. Koltuğun bacakları silindirdir. **Podest**, dikdörtgen biçimli üç ayrı podest yer alır. Podestlerin hepsinin üzerindeminder vardır, alt kısmı ise inci dizilidir.

Resim 111:Tanımlanamayan sahne

Katalog No: 106

Sahne adı: Meryem'e müjde

Folyo No: 117v

Tanımlama: **Taht**, kare arkalıklıdır. Arkalığın üst köşelerinde topuzlar bulunmaktadır. Arkalıkta yatay şeride halkalar ile geçirilen kumaş koltuğun yüzeyini örter ve önden aşağı sarkar. Tablası oval olan tahtın üstünde uçları sarkaçlı kırmızı bir minder yer almaktadır. **Podest**, dikdörtgen formlu, oval minderlidir. Kenarları inci dizileri ile bezelidir.

Resim 112:Tanımlanamayan sahne

5.40. Jaharis Gospel Lectionary

Bulunduğu müze ve Env. No: Metropolitan Museum of Art, New York

Yapım Yeri: Konstantinopolis

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu:35 x 26 cm

Folyo:333 fol

Resim Sayısı:4

Tarih: 12. yy.

Katalog No: 107

Sahne Adı: İncilci Matta

Folyo No: 42r

Tanım: Sahnenin solunda **koltuk** bulunmaktadır. Koltuğun tabla kısmı düz ve üstünde kırmızı tonlarda minder yer alır. Arkalık kısmı büyük kavilidir. Kolçak ile arkılığı diogonal destek bağlamaktadır. Koltuğun bacakları düz, yatay kayıt destek ile bağlıdır. **Dolaplı masa;** dikdörtgen tablalı masanın merkezinde **rahle** görülmektedir. Spiral ayaklı ve dikdörtgen başlıdır. Üstten gösterilmiş ve üzerinde rulo bulunmaktadır. Masanın altında bulunan **dolabın** kenarları oyularak iki bölüme ayrılmıştır. Ön yüzünde ise bir tarafı açık bırakılmış kapak yer almaktadır. Açık bırakılan kısımda tek sıra raf görülmektedir. Dolabın kapalı duran kapağında ise yüzeyi kare şeklinde oyularak derinlik verilmiştir. Hafif yükseltilmiş, dikdörtgen formunda dolabın dört ayağı da yere düz olarak inmektedir. Yan yüzde ise kemerle birbirlerine bağlanmıştır. **Podest,** dikdörtgen formlu, tablası düz, kenarları ince şerit ile yükseltilmiştir. Podestin ayakları dolabın ayakları ile aynıdır. Ayakların arası ön yüzde düz yanda kemer biçimindedir.

Resim 113: İncilci Matta⁶¹

⁶¹ John Lowden, *The Saharic Gospel Lectionary, The Story of a Byzantine Book*, The Metropolitan Museum of Art, New York, Yale University Press, New Haven and London, 2009, p. 58

Katalog No: 108

Sahne adı: İncilci Yuhanna

Folyo No: 43r

Tanım: Sahnenin solundakoltukbulunmaktadır. Koltuk, No. 107 ile aynı formdadır. **Dolaplı masa**, No. 107 ile aynıdır. Masanın merkezinde **rahle** görülmektedir. Spiral ayaklı rahlenin baş kısmı dikdörtgendir. Üstten görünen rahleden beyaz rulo aşağı sarkmaktadır. **Podest**, üstü kare alt kısım ise omega şekli verilerek yükseltilmiştir.

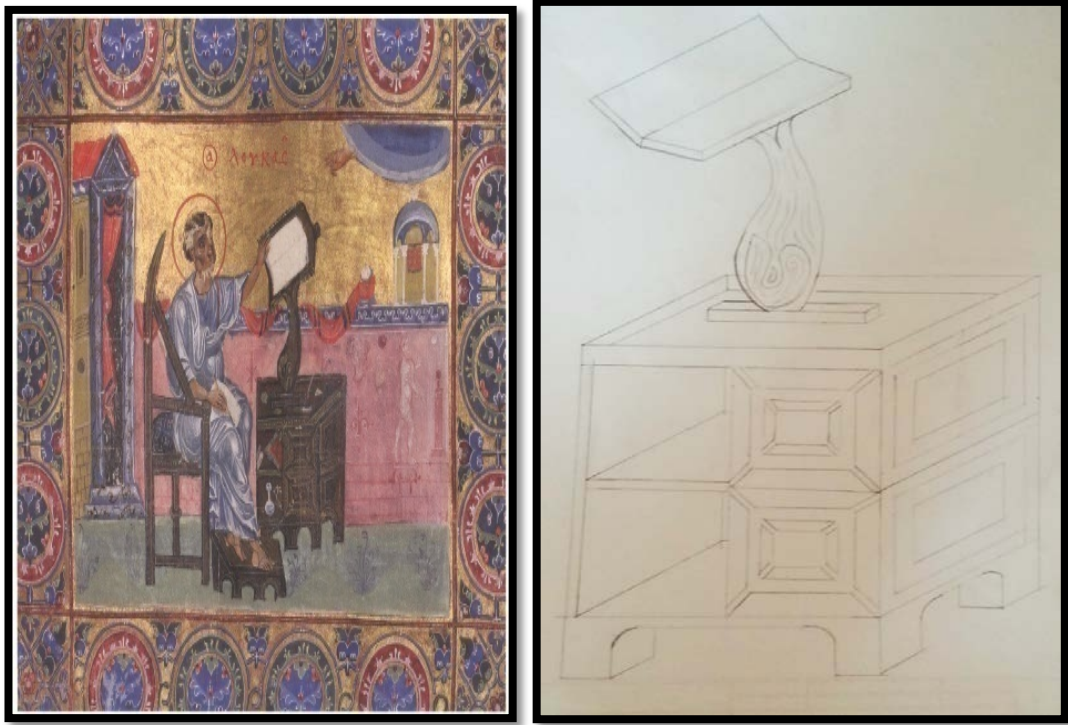
Resim 114: İncilci Yuhanna (Lowden 2009: 54)

Katalog No: 109

Sahne adı: İncilci Luka

Folyo No: 109r

Tanım: Sahnenin solunda **koltuk** yer almaktadır. No. 107 ile aynıdır. **Dolaplı masa**, No. 107 ile aynıdır. Masanın sol kenarına yakın kısmında **rahle** yer almaktadır. Rahlenin ayağı balık formudur. Balığın ağız kısmı masanın tabla kısmında yer alırken kuyruk kısmı rahleyi taşır. Rahlenin baş kısmı dikdörtgen ve üstten görülmektedir. Uzun olan kenarları olasılıkla küreciklerle süslenmiştir. **Podest**, dört ayaklı, üstü kare alt kısım ise omega şekli verilerek yükseltilmiştir.

Resim 115: İncilci Luka (Lowden 2009: 64) **Çizim 10:** İncilci Luka, 109r.
(Kat. No. 109)

Katalog No: 110

Sahne adı: İncilci Markos

Folyo No: 191r

Tanım: Sahnenin solunda **koltuk** yer almaktadır. No. 107 ile aynıdır. **Podest**, kare formlu, üstü kare alt kısım ise omega şekli verilerek yükseltilmiştir ve 5 ayağı görünür. **Dolaplı masa**, dikdörtgen formludur. Masanın altında bulunan dolabın kenarları sade, ön yüzünde ise bir tarafı açık bırakılmış kapak yer almaktadır. Açık bırakılan kısımda tek sıra raf görülmektedir. Dolabın kapalı duran diğer kapağı süslemelidir. Hafif yükseltilmiş, kare formunda dolabın dört ayağı da yere düz olarak inmektedir. **Spiral** şeklinde ayaklı **rahle** dikdörtgendir.

Resim 116: İncilci Markos (Lowden 2009: 69)

5.41. Vat. gr. 746

Bulunduğu müze ve Env. No: Biblioteca Apostolica Vaticana. (Vat. gr. 746. Pt.2)⁶²

Yapım Yeri: Konstantinopolis

Malzeme: Parşömen

Sayfa Boyutu:39x30

Folyo:508 fol.

Resim Sayısı:363

Tarih: 12. yy.

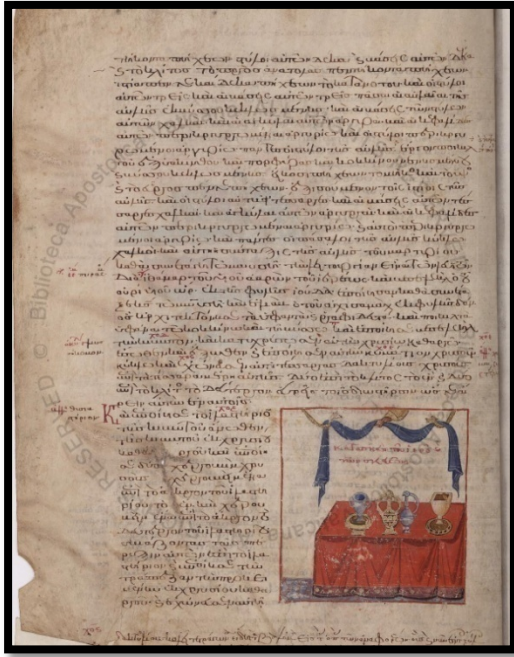
Katalog No: 111

Sahne Adı: Altar masası ve liturjik eşyalar

Folyo No: -

Tanım: Masa; dikdörtgen formlu masanın üzeri örtülü olduğundan bacaklarının formu anlaşılmamaktadır. Masanın tamamı kumaş kaplıdır. Kumaş kırmızı renkli ve tabla kısmı aşağı doğru büzgüldür. Örtünün altı, koyu renkli ince işlemelidir.

⁶²<https://digi.vatlib.it/mss/detail/Vat.gr.746.pt.2>

Resim 117: Altar masası ve liturjik eşyalar

Katalog No: 112

Sahne adı: Harunun tapınağa elbise dikmesi

Folyo No:257r

Tanımlama: Sahnenin solunda **tabure** yer almaktadır. Üzeri minderli taburenin tablası kare biçimlidir. Bacaklar aşağı düz iner. Ayaklar arasında yatay kayıt destek kullanılmıştır. **Masa**, tablası dikdörtgen formlu ve iki katlıdır. İkinci kat kenardaçeri doğru kalın bir şerit ile yükseltilmiştir. Dikdörtgen formlu bu iç kısmın içinde daire şeklinde renkli motifler yer almaktadır. Silindirik bacakları aşağı düz inmektedir. Ayaklar ise tormalıdır.

Resim 118:Harunun tapınağa elbise dikmesi

Katalog No: 113

Sahne adı: Doğum sahnesi

Folyo No:490r

Tanımlama: **Yatak**, düz tablalıdır ve ayaklarının tamamı kumaş ile kaplıdır. Başucunda oval formlu, oldukça yüksek bir minder yer almaktadır. **Beşik**; tablası köşelidir. Tırabzan parmaklık şeklindedir. Beşiğin bacakları silindirik ve düz olup tepe kısmında köşelerde küçük topuzlar yer alır. Ayaklar yivle ve altlarında beşiğin sallanmasını sağlayan eğimli yatay şeritler yer almaktadır. Ayaklar arası, sallanması için,kavisli şeritle bağlıdır.

Resim 119:Doğum sahnesi

6. DEĞERLENDİRME

Çalışmamız sırasında, 18 müze ve kütüphanede 41 el yazması içerisinde 366 mobilya incelenmiştir.

9. yüzyıla tarihlenen 3 el yazması örneğinde, 12 taht, 6 tabure, 8 masa, 9 yatak ve 26 podest ve 1 rahle olmak üzere 53 mobilya incelenmiştir.

10. yüzyılda tarihlenen 6 el yazması örneğinde, 1 taht, 2 koltuk, 5 tabure, 5 masa, 1 dolap, 6 yatak, 10 podest ve 2 rahle olmak üzere toplamda 32 mobilya incelenmiştir.

11. yüzyıla tarihlenen el yazmasında 7 taht, 8 koltuk, 4 sandalye, 15 tabure, 25 masa, 17 dolap, 2 yatak, 35 podest ve 16 rahle olmak üzere toplamda 129 mobilya incelenmiştir.

12. yüzyıla tarihlenen el yazmasında 4 taht, 12 koltuk, 11 tabure, 26 masa, 22 dolap, 1 yatak, 3 beşik, 37 podest ve 23 rahle olmak üzere toplamda 143 mobilya incelenmiştir.

6.1. Taht

9-12. yüzyıllar arasına tarihlenen tüm el yazmalarında tespit edilen “taht”, 9. yüzyılda 3 el yazmasında 12 örnek ile temsil edilir.

9. yüzyılda 3 el yazmasında 9 taht tespit edilmiştir. 7 arkalı, 5 arkalıksız, 2 kare arkalı (1 oval arkalı, 4 lir arkalı, 2 mindersiz ve 10 minderli taht örneği görülür. Lir arkalı taht örneklerinin (Nazianzoslu Gregorius Homilyesi) tespit edildiği yüzyıldır (Kat. No. 1, 5, 9 ve 18). Tahtların oturma kısımları dikdörtgen ve üstlerinde iki ucu büzülmüş minderler yer alır. Tahtların bacakları silindirik, ayaklar ise tornalıdır. Tornalı ayaklar bazen oval bazen ise sivridir (Kat. No. 2, 11, 12 ve 15). Kare arkalı tahtların arkalık kısmındaki yatay şeritler genellikle kavislidir (Kat. No. 14, 19 ve 21). Arkalıkların köşelerinde yuvarlak veya sivri topuzlar bulunur. Bazı örneklerde kare veya lir arkalı tahtların kenarları ise kavislidir. Sırt dayama kısımları minderli, mindersiz veya örtü ile kaplıdır. 9. yüzyıl tahtlarının en dikkat çekici yanı, yıldızlı, reklı taş kakmalı, inci dizi ve oyma tekniği ile yapılmış geometrik motifli olmalarıdır (Kat. No. 18, 19, 20).

10. yüzyılda 1 el yazmasında 1 taht örneği bulunur. Arkalıksız tahtın tabla kısmı ovaldır. Tablanın üstünde uçları düğümlü kenardan taşan minder yer alır. Tabla kısmında ve ayaklarda ince işlemler yapılmıştır.

11. yüzyılda 6 el yazmasında 7 taht tespit edilmiştir. 5 arkalıksız, 1 kare arkalıklı, 1 oval, 4 minderli ve 3 mindersiz taht örneği görülür. 11. yüzyılda, arkalıksız tahtlarda tabla kısmında ve bacaklarda ince işlemler yapılmıştır. Minderler genellikle tablanın kenarlarından dışa taşar. Arkalıksız tahtların oturma kısmı ovaldir. Tabla kenarları ve ayakların üzerinde renkli taş kakmalar yer alır. Kare arkalıklı tahtların bazı örneklerinde arkalık kısmı sadece kenar şeritlerinden oluşur. Sırt dayama kısmında ince ip şeritler ile kare boşluklar yapılmıştır. Bacaklar silindir formu, ayaklar ince yivli, üçgen, sivri veya oval tornalıdır.

12. yüzyılda 4 el yazmasında 4 taht tespit edilmiştir. 3 arkalıklı, 1 arkalıksız, 2 kare arkalıklı, 1 oval arkalıklı, 1 minderli ve 3 mindersiz taht örneği görülür. Kare arkalıklı tahtlarda arkalık kısımları genellikle köşelerde yuvarlak topuzludur. Sırt kısmında yatay şerit üzerinde düğümlemiş perde görümlü kumaş yer alır. Arkalıksız tahtların ayak kısımları yivlidir. Tabla kısımları minder kaplı, ayaklar ise ince işlemelidir.

6.2. Koltuk

9. yüzyıl el yazmalarında koltuk örneği tespit edilememiştir.

10. yüzyılda bir koltuk örneği bulunur. Arkalığı oval olan koltuğun sırt dayama yeri geniştir. Bacakları sade ve silindir ayaklar ise yivlidir.

11. yüzyılda 8 el yazmasında 8 koltuk tespit edilmiştir. 2 kare arkalıklı, 6 oval, 5 kolçaklı, 3 kolçaksız, 5 minderli ve 3 mindersiz koltuk örneği görülür. 11. yüzyılın koltuklarının belirgin özelliği çoğunlunun oval arkalıklı olmalarıdır. Bu koltukların arkaları geniştir. Sırt dayama yerinde köşelerde sıklıkla küçük topuzlar bulunur. Koltukların kolçakları genellikle büyük ve yuvarlak topuzludur. Diğer bir ayırt edici özellik, tabla ile bacaklar arasında kalan kenar boşluklarına sütun ve kemerli bir düzenlemenin yapılmış olmasıdır. Bu dönemde yaygın olarak kullanılan bu düzenleme 12. yüzyılda da sıklıkla karşımıza çıkar. Koltukların neredeyse tamamının bacakları silindiriktir. Ayaklar genellikle üçgen şeklinde tornalıdır. Bu dönemle koltukların genel özelliği oval arkalıklı olmalarıdır.

12. yüzyılda 12 el yazmasında 12 koltuk tespit edilmiştir. 2 kare arkalıklı, 8 oval arkalıklı, 7 kolçaklı, 4 kolçakız, 6 minderli ve 5 mindersiz koltuk örneği görülür. Arkağı oval ve sırt dayama kısmı boş bırakılmış koltuk örnekleri yaygındır. Arkalıktan ön kısma eğimli yatay bir şeritle kolluk kısmı yapılır. Bu kolluk kısımları genellikle dardır. Kolçalar yuvarlak topuzludur. Koltukların kenarlarında boşluklar bulunur. Bu boşluklar içerisine, merkezde bir sütun ve iki yanında yarım daire kemerli, kilise girişini anımsatan dekoratif oymalar yapılmıştır. Bazı örneklerde bu boşluklar içerisine sadece merkezden geçen dikey, düğümlü bir sıra şerit bulunur.

6.3.Sandalye

9 ve 10. yüzyıl el yazmalarında sandalye örneği tespit edilememiştir.

11. yüzyıl sandalyelerinin belirgin özelliği arkalık kısmında ince iplerden yapılan kare boşlukların olmasıdır. Bacaklar silindirik ayaklar ise yivlidir. Ayaklar arasında yatay kayıt destekler yer alır.

12. yüzyıl sandalyelerinin sırt dayama kısımlarında ince ipler ile kare boşluklar bulunur. Arkalık kısmı genellikle karedir ancak oval örnekleride bulunmaktadır. Sandalyenin arkalık kısmında köşeler topuzlu, yatay şeritlerde ise sıra sıra dizilmiş küçük düğme çıkıntılar yer alır. Sandalyelerin tablaları düzdür. Bazı sandalyelerin bacakları sütun, tablanın alt kısmı ise omega kemer şeklinde oyularak dekore edilmiştir. Sandalye bacakları arasında çapraz destekler bulunur. 12. yüzyılda nadir görülen özelliklerden birisi de genelde tabure örneklerinde gördüğümüz çapraz ayağın bu dönemde sandalyede kullanılmış olmasıdır. Sırt dayama kısmı kare olan bu sandalye tipinin ayakları oldukça yüksektir. 11. yüzyılda örneğine rastlamadığımız diğer sandalye ise sırt kısmı kare ve işlemeli, tabla kısmı düz ve minderli, kavisli, dışa taşkın bacaklı örneklerdir.

6.4. Tabure

9.yüzyıla ait 3 el yazmasında 6 tabure tespit edilmiştir. 4 dikdörtgen, 1 kare, 1 çapraz ayaklı, 4 minderli ve 1 mindersiz tabure örneği görülür. Dikdörtgen ayaklı taburelerin aralarında ince şeritli yatay kayıt destekler yer alır. Büyük boyutlu dikdörtgen taburelerin üzerinde uçları düğümlü oval minderler yer alır (Kat No. 9 ve 10). Küçük boyutlu taburelerin ayakları kısa, düz ve oldukça sadedir (Kat No. 13).

10. yüzyılda 4 dikdörtgen, 1 çapraz ayaklı, 4 minderli ve 1 mindersiz tabure yer alır. 10. yüzyıl tasvirlerinde, rahat taşınabilmesi için katlanabilen, çapraz ayaklı ve mindersiz tabureler görülür (Kat. No. 30)Tabla kısmı düz ve yüksek tabureler bu dönemde yaygın olarak kullanılır. Tablanın üzerinde uçları düğümlü oval minderler bulunur. Bazı örneklerde bacakların üzerinde bilezik şeklinde oymalar yer alır. Ayrıca nadir tabure örneklerinde ayaklar üçgen şeklinde tormalıdır. Bu dönem taburelerinin ayakları yivlidir. Ayaklar arasında hem sağlamlaştırmak hemde dekore etmek için yatay ve dikey kayıt destekler yer alır (Kat. No. 29)

11.yüzyılda, dikdörtgen formlu tabureler yüksek bacaklıdır. Tablalarında kenarlardan sarkan oval minderler bulunur. Tabla ve ayaklarında ince kazımlar ile bezenmiştir. Oval tabureler daha karakteristiktir. Tabla kısımlarında minder yer alır. Bacaklar arasında bazı örneklerde çapraz kayıt destekler bulunur. Genelde koltuk ve sandalyelerde tespit edilen kemerli sütun dizisi şeklindeki dekoratif oymalar bu dönemde taburelerde de karşımıza çıkmaktadır. Bu tabure türü başka yüzyılda bulunmamaktadır.

12. yüzyılda 11 tabure örneği tespit edilmiştir. 3 dikdörtgen, 3 oval, 9 minderli ve 2 mindersiz tabure örneği tespit edilmiştir. Tabla kısmı oval olan taburelerin üzerinde kenarlarından taşan oval minderler bulunur. Belirgin özellikleri ise bacaklarının yüksek, ayaklarının ise üçgen şeklinde tormalı olmasıdır. Ayaklar arasında genellikle yatay kayıt destekler yer alır. Bazı örneklerde ise ayaklar arasında çapraz destekler bulunur. Dikdörtgen taburelerin üzerinde uçları düğümlü veya işlemeli minderler bulunur. Silindir bacaklar arasında yatay kayıt destekler bulunur. 12. yüzyılın diğer yüzyıllardan ayrılan tabure örneği ise oval formlu taburelerdir. Tabla kısmının üstünde minder yer alır. Taburenin bacakları tormalıdır. Bacaklar arasında merkeze yakın ince bir sıra yatay bir şerit yer alır. Bu şeritlerde bacaklar ile aynı şekilde tormalıdır.

6.5. Masa

9. yüzyılda 3 el yazmasında 8 masa tespit edilmiştir. 1 dikdörtgen, 4 kare, 3 omega, 5 örtü kaplı ve 3 örtüsüzdür.Kare formlu ve üzeri işlemeli örtü ile kaplı masalar genellikle kiboryum içinde yer alan altar masaladır. Tamamı örtü kaplı olduğu için bu tür masaları tanımlamak güçtür (Kat No. 4,8, ve 10). Omega masalar

bu dönemde yaygın olarak kullanılmıştır(Kat. No.6, 13). Tabla kısmı düz kenarları ise yükseltilmiştir. Yükseltilen kenar kısımlarında boşluklar yapılmıştır. Omega masalarda ayak görülmez veya örtü kaplı olduğu için tanımlama yapılamamaktadır.

10. yüzyılda 6 el yazmasında 5 masa tespit edilmiştir. 3 dikdörtgen, 2 kare, 1 örtü kaplı ve 4 örtüsüz masa örneği görülür. 10. yüzyıl masaları tablaları düz, bazı durumlarda yazı yazmayı kolaylaştırmak için eğimli masalar görülür. Kenarları ince bir sıra şerit ile yükseltilmiştir. Kare formlu masalar örtü kaplıdır(Kat. No. 26). Dikdörtgen masalar ise düz tablalıdır. Bacaklar düz, ayaklar ise yivsizdir. Ayaklar arasında yatay kayıt destekler yer alır (Kat. No. 27, 28 ve 29).

11. yüzyılda, 16 el yazmasında 25 masa tespit edilmiştir.15 dikdörtgen, 7 kare, 2 yuvarlak, 1 örtülü ve 24 örtüsüz masa örneği görülür. 11. yüzyıl, masalarının alt kısmı dolaptır. Tablalar düz kenar kısımları ise ince bir sıra şerit ile yükseltilmiş. Tablaların üzerinde genellikle rahle yerleştirilmiştir. Omega masaların tabla kısımları düz kenar kısımları ise yükseltilmiştir. Ayakları kimi tasvirlerde resimlenmemiş kimisinde ise örtü ile kaplı olduğu için görülmemektedir.

12. yüzyılda, 16 el yazmasında 26 masa tespit edilmiştir.15 dikdörtgen, 7 kare, 3 daire ve 1 örtü kaplı masa örneği görülür.12. yüzyılda, genellikle dikdörtgen ve büyük boyutlu masalar bulunur. Tablası iç kısımda yükseltilmiştir. Bacaklar silindir formludur. Ayaklar üstü yuvarlak, yere değen alt kısmı üçgen şeklinde tornalıdır. Daire formundaki masaların üstü düzdür. Tablanın altında bir sıra yatay şerit yapılmıştır. Silindirik inen bacaklar arasında ayaklara yakın kısımda yatay ve dikey kayıt destekler bulunur. 12. yüzyılda yaygın olarak kullanılan bu masa tipine diğer yüzyıllarda rastlanmamaktadır.

6.6.Dolap

9. yüzyılda dolap örneği bulunmamaktadır.

10. yüzyılda bir dolap tespit edilmiştir. Kare ve ayaksızdır. Küçük boyutlu ve oldukça sadedir. Dolabın gövdesinde iç içe yerleştirilmiş kare motifi bulunur(Kat. No. 25).

11. yüzyılda 17 el yazmasında 14 dikdörtgen, 3 kare olmak üzere 17 dolap tasviri bulunmaktadır. Dolapların üst kısmı masa olarak kullanılmıştır. Gövde

kisimlerinde büyük genellikle iki kapak yer alır. Kapakların üstlerine yapı girişi veya haç motifli oyma bu dönemde başlamıştır. Geometrik oymalar ile derinlik verilen dolapların genellikle tek kapağı açık bırakılmıştır. Dolapların ayakları yüksektir. Sadece bir örnekte kenarlarından büyük metal menteşeler ile tutturulmuş örnek yer alır. Başka yüzyılda örneğine rastlanmamıştır.

12. yüzyılda, 16 el yazmasında 14 dolap tespit edilmiştir. 8 dikdörtgen, 5 kare ve 1 daire dolap örneği görülür. 12. yüzyılda, dolapların kapakları diğer yüzyıllara nazaran daha büyüktür. Bu kapaklar küçük metal bir menteşe ile merkezlerinden birbirine birleştirilmiştir. Açık olan bazı kapakların içinde tek sıra raf bulunur. Dolaplarda süslemeler genellikle kapaklarda yer alır. Her iki kapakta da simetrik yerleştirilmiş, kasetleme sistemi dediğimiz iç içe yerleştirilmiş kare şekli ile oluşur. Bu şeklin iç kısmı daha derin oyularak kapak kısmına bir derinlik verilmiştir. Bazı dolaplarda doğu etkili kıvrım dallar, ince nakışlı bezemeler ve rumi motifleri görülmektedir. Bu süslemenin başka yüzyıllarda örneği bulunmamaktadır.

6.7.Yatak

9. yüzyılda, 3 el yazmasında 9 yatak tespit edilmiştir. 1 şilteli, 8 şiltersiz, 5 tırabzanlı, 4 tırabzansız, 8 ayaklı, ve 1 ayaksız yatak örneği görülür. 9. yüzyılda, dikdörtgen tablalı yatakların tabla kısımları düzgün kesitlidir. Düz tablaların üstü renkli şilteler, yastıklar ve döşekler ile kaplıdır. Silindir bacaklı ve ayakları ince yivlidir. Yatakların ayakları bazende bezemeli bazende tamamen kumaş kaplıdır. Tabla kısmı yere yakın, baş kısmında uzun silindir ayak ile başucu yükseltilmiş yatak örnekleri bu dönemde sık kullanılmıştır(Kat. No. 17-18) Tabla kısmının yere yakın olduğu bu tipteki yatak örneği başka yüzyıllarda bulunmamaktadır. Yatakların başucunda topuzlar kullanılmıştır. 9. yüzyıl yatakları renkli taş kakmalı, oyma teknikği ile bezenmiş oldukça gösterişli mobilyalardır.

10. yüzyılda, 6 el yazmasında 6 yatak tespit edilmiştir. 4 şilteli, 2 şiltersiz, 1 başucu yükseltilmiş, 2 tırabzanlı, 4 tırabzansız, 5 ayaklı ve 1 de ayaksız yatak örneği görülür. 10. yüzyıl yataklarını diğer yüzyıllardan ayıran temel özellik, başucunda ve ayakucunda veya kimi durumlarda da kenar kısmında tırabzan bulunmadır (Çizim 1). Tablaları ince ve düzgün kesimlidir. Tablaların üzerinde şilteler veya döşekler yer alır. Bacaklar birbiri ile simetrik ve genellikle kazıma tekniği ile ince işlemler

yapılmıştır(Kat. No. 33). Bacakları açık kalacak şekilde tablanın altından şilteler sarkar (Kat. No. 35) Bu dönemin tabla kısmı ipler ile kare boşluklar yapılmış, şiltesiz, trabzansız yatak bulunur. Bacakları silindir ayaklar ise yivlidir. Bu yatak örneği başka yüzyıllarda bulunmamaktadır (Kat. No. 34).

11. yüzyılda 16 el yazmasında 2 yatak tespit edilmiştir.11. yüzyılda yataklarda tabla kısmını kaplayan, ayak ucundan başucuna kadar uzanan döşek yer alır. Bu döşek başucunda yüksek bir yastık görevi görür. Ayakları işlemeli kumaş ile kaplanmıştır.

12. yüzyılda yaygın olarak kullanılan yatak tipi, tabla kısmı ve ayakları tamamen şilte kaplı yataklardır. Yataklar ayakucundan başucuna kadar uzanan döşekler veya şilteler ile kaplıdır. Bu döşeklerin başucu oldukça yükseltilmiştir. Tabla kısmında açık renk kumaşlar tercih edilirken ayaklarda genellikle koyu renk kumaş kullanılmıştır.

6.8. Beşik

Beşik örnekleri ile sadece 12. yüzyılda karşılaşılmaktadır. Doğum konulu sahnelerde görülen beşiklerin en belirgin özellikleri tirabzan ve tabla arasında bulunan boşluktur. Bu boşluklar tıpkı aynı dönemde görülen koltuk ve sandalye kenarlarında olduğu gibi sütun ve omega kemer dizisi şeklinde dekore edilmiştir (Kat No.103). Beşiklerin kenarlarında yuvarlak topuzlar yer alır. Bacakları düz olan beşiklerin ayaklarının arasında beşiğin sallanmasını sağlayan kıvrımlı şeritler bulunur.

6.9.Podest

9. – 12 yüzyıllar arasına tarihlenen tüm sahnelerde “podest”tasvir edilmiştir.

9. yüzyılda 3 el yazmasında 26 tespit podest tespit edilmiştir. 2 oval, 15 dikdörtgen, 9 kare, 2 iki katlı, 25 ayaksız ve 1 ayaklı podest örneği görülür. Podestlerin genel özellikleri, dikdörtgen ve oval formlu podestler yer alır. Oval formlu podestler sadece ve büyük boyutludur (Kat No. 5- 16). Birkaç kişinin üstünde bulunduğu büyük boyutlu podestler de bulunmaktadır (Kat. No. 7). Podestlerin üst kısımları düz veya yaldızlı iken kenarları renkli taş kakmalı veya inci dizilidir (Kat No. 14, 15,16, 17 ve 21). İki katlı podest örnekleri de görülür(Kat. No. 16).

10. yüzyılda 6 el yazmasında 11 podest tespit edilmiştir. Bu yüzyılda 6 dikdörtgen, 3 kare, 1 oval ve 1 de iki katlı podest örneği görülür. Podestlerin tabla kısımları düz kenarları ise koyu renklidir. Kenarlarında ince çizgiler ile bezeme yapılmıştır. Ayrıca birkaç kişinin üzerinde bulunduğu oval podest, büyük boyutlu ve geniştir (Kat. No. 31). Renkli taş kakmalı podest örnekleride görülmektedir (Kat. No. 38-39).

11. yüzyılda 16 el yazmasında 35 podest tespit edilmiştir. Bu yüzyılda 22 dikdörtgen, 9 kare, 1 oval, 3 minderli, 1 iki katlı podest örneği görülür. 11 yüzyılda, podestlerin bazı örneklerinde ayaklar arasında omega şeklinde boşluklar görülür. Kare formunda olanların merkezinde düğüm şeklinde oyma yapılmıştır. Dikdörtgen podestlerin üstü yıldızlı kenarları ise koyu renklidir. Kenarları inci dizili nadir örnekler de bulunmaktadır.

12. yüzyılda 16 el yazmasında 37 podest tespit edilmiştir. Bu yüzyılda 17 dikdörtgen, 9 kare, 11 minderli, 7 ayaklı ve 30 ayaksız podest örneği görülür. 12. yüzyılda görülen podestleri diğer yüzyıllardan ayıran özellik podestlerin yüksek ayaklı olmasıdır. Ayak sayısı değişmekle birlikte aralarındaki aralıklar omega şeklindedir. Yaygın olarak oval formulu minder podestler kullanılmıştır. Düz kısmın kenarları bazen inci dizilidir. Diğer bir podest örneği ise tabla kısmı düz ve yıldızlıdır, podestin kenarında kıvrım dal, rumi gibi bezemeler yer alır.

6. 10. Rahle

9. yüzyılda bir örnek tespit edilmiştir. Hiçbir mobilyaya bağlı olmadan, silindirik ayak ile yere oturan rahlenin kitap konulan kısmı dikdörtgendir (Kat. No. 9).

10. yüzyıl rahleleri oldukça sadedir. Düz ayaklı ve kitap koyma kısımları dikdörtgendir (Kat No. 23).

11. yüzyılda 16 el yazmasında 16 rahle tespit edilmiştir. Bu yüzyılda 11 dikdörtgen, 5 kare, 3 balık boyunlu, 2 silindir ve 1 iki katlı rahle örneği görülür. 11. yüzyılda, kitap koyma kısmı dikdörtgen, oldukça uzun spiral ayaklı rahlenin başka bir yüzyılda örneğine rastlanmamaktadır. Üç küçük ayaktan oluşur. Ayakların merkezde olanında düğüm, iki kenarında bulunan ayaklarında ise kıvrımlar yer alır. Spiral ayaklı rahlelerin kitap koyma kısımları genellikle dikdörtgendir. Bu dönemde

rahle ile ayağı balık biçiminde bir parçanın birleştirdiği rahleler yaygın olarak kullanılmaya başlamıştır. Bu rahlelerin hepsinde balık formunun baş kısmı masaya, kuyruk kısmı ise kitabı tutan üst kısma gelecek şekilde yapılmıştır. İki katlı rahle örnekleri bu dönemden itibaren görülmektedir.

12. yüzyılda 16 el yazmasında 23 rahle tespit edilmiştir. Bu yüzyılda 15 dikdörtgen, 8 kare, 6 balık ayaklı, 7 spiral ve 2 kıvrımlı rahle örneği görülür. 12. yüzyılda rahleler, genellikle spiral ayaklıdır. Kitap konulan kısım dikdörtgendir. Balık formunda yapılan rahle boyunları sık kullanılır (Kat. No. 109, 99, 86 ve 81). Balıkların şekillerinde veya yerleştikleri yerlerde değişiklik olsada hepsinin genel özelliği ağız kısmının aşağı, kuyruk kısmının yukarıda kitap konulan yeri destekleyecek şekilde durmasıdır.

Ortaçağ mobilya ve döşemeleri hala büyük ölçüde keşfedilmemiş olan Bizans malzeme kültürünün bir yönünü oluşturur. Vaaz yazılarında ve Azizlerin hayatlarının geçtiği kitaplarda fildişi levhalar, gümüş veya altınla kaplı mobilyalardan bahsedilir (Kazhdan 1991: 809). Ancak 11. ve 15. yüzyılda yer alan listelerde altın, gümüş, bronz ve cam kaplardan bahsedilirken, yatak, masa ve sandalye gibi mobilyalara yer verilmez (Kazhdan 1991: 809). Bu konuda bilgi eksik olduğundan ilgili mevcut bilgiler şu şekilde sınırlandırılabilir (Parani 2003: 159); Bizans arkeolojisi bağlamında elde edilen, genellikle bronz ve diğer metal parçalar mobilyalara ait olabilir, ancak bunların işlevleri hakkında kesin bir şey söylemek her zaman mümkün değildir (Parani 2003: 159). Orta Bizans dönemine tarihlenen fildişi kutuların gövdesinde ve diğer fildişi eserlerde yer alan mobilya tasvirlerinden, tabak, kadeh ve diğer maden eserlerdeki tasvirlerde yer alan mobilya örneklerinden, duvar resimleri ve ikonlardaki mobilya tasvirlerinden bilgi sahibi olunabilir. Manastır vakıf belgeleri ve manastır kuruluşlarının mallarına ait envanterler, vasiyetnameler, evlilik sözleşmeleri ve mülk anlaşmazlıklarına ilişkin mahkeme kararları gibi yasal belgeler, Azizlerin hayatının yer aldığı (homilye) metinler, kullanılan mobilyalar konusunda fikir verir (Parani 2003: 159). Son olarak bu tezin kaynağını oluşturan resimli el yazmalarından yola çıkarak Bizans mobilyaları tanımlanabilir. Ancak bütün bu yazılı ve görsel belgelerdeki mobilya sayısı, özellikleri hakkındaki veriler kuşkusuz yetersizdir.

Yine de, 9. ve 12. yüzyıllar arasında yer alan el yazmalarında tespit edilen mobilyalar, Bizans sarayında, manastırlarda, kiliselerde ve evlerde, kullanılan mobilya türleri hakkında fikir vermektedir.

SONUÇ

Bizanslılar ne tür mobilyalar kullanırdı? Bu mobilyaların biçimleri nasıldı? Hangi mekânlarda ne tür mobilyalar tercih edilirdi? Yüzyıllar içerisinde Bizansın mobilyalarında farklılıklar var mıydı? Yaklaşık 800 yıldır varlığı sonlanmış Bizansın kullandığı mobilyalar ile günümüzde kullanılan mobilyalar arasındaki farklar veya benzerlikler nelerdi? Günümüze ulaşan Bizans mobilya örneği olmamasına rağmen, tasvir sanatı bu konuda oldukça aydınlatıcıdır.

Kataloglarda tanıtılan resimler incelendiğinde Bizans mobilyalarında birbirinden farklı tarzda üretilen pek çok örnek olduğu görülür. Bu mobilyalar düzgün kesilmiş, birbiri ile orantılı ve figürler ile boyut olarak uyumludur. Mobilya tür ve tiplerinin dışında; kullanım alanı, iç ve dış mekanda mobilya kullanımı ve sahnelere göre mobilya dağılımı değerlendirilmesi gereken diğer konulardır. Bu konular ile ilgili bir değerlendirme yapacak olursak;

Bizans mobilyaları çok yönlüdür. Örneğin, üzeri masa olarak kullanılan mobilyaların gövde kısmı dolap şeklindedir. Yemek yemek için kullandıkları bazı masalar aynı zamanda sandık görevi görmektedir. Ayrıca sıradan halkın oturma odalarında bulunan divanları akşamları yatak olarak kullandığı yazılı kaynaklarda belirtilir.

Dolap, koltuk, beşik ve bir örneğin dışında dolap türlerinin 9. yüzyılda örnekleri tespit edilememiştir.

10. yüzyılda sandalye ve beşik örneği tespit edilmemiştir. Beşik sadece 12. yüzyılda tasvir edilmiştir.

Takdim sayfalarının olduğu sahneler genellikle dış mekanda veya belirli bir fon önünde belirsiz mekanda resmedilmiştir.

Son akşam yemeğinin olduğu bütün sahneler dış mekânda geçer ve omega formlu masalarda tasvir edilmiştir. İsa'nın mucizelerinden olan yatalak hastanın iyileştirilmesi gibi yatak temalı sahnelerin hepsi dış mekândadır.

İsanın ilk banyosu ve Meryemin doğum sahnelerinin tamamında dış mekan kullanılmıştır. Bu yatakların çoğu ayaklardan baş kısmına kadar uzanan, başucu yükseltilmiş ve ayakları kumaş kaplı örneklerdir. Ancak isanın mucizelerinin tasvir

edildiği sahnelerdeki yataklar veya aziz ve azizelerin hayatlarının tasvir edildiği sahnedeki yataklar tırabzanlı, tırabzansız, ayaklı, ayaksız, şilteli, şiltersiz gibi farklı yapılmıştır.

-Doğum gibi iç mekanda tasvir edilen sahnelerde dahi dış mekan tercih edilmiştir (Res. 120-121).

Resim 120: İshak'ın Rebeka için Rab'be yalvarması ve Esav ile Yakup'un doğuşu.

Fol. 95v. Oktateukh el yazması: Seraglio, 12. yy. (Kaplan 2017: 169)

Resim 121: Yahudah, Tamar'a üç rehin veriyor ve Fare ve Zerah'ın doğuşu.

Fol.126r. Oktateukh el yazması: Seraglio, 12. yy. (Kaplan 2017: 246)⁶³

⁶³ Aynı el yazmasında görülen diğer mobilya örnekleri folyo nosu; 11v., 22v., 50v., 67v., 69v., 76r., 78r., 89r., 90v., 92v., 94r., 97v., 101r., 102., 120r., 124r., 124v., 127r., 128r., 128v., 129r., 130r., 130v., 131v., 132v., 133r., 134r., 134v., 136v., 137r., 138v., 139r., 140v., 141v., 142r., 142v., 153v., 155r., 156r., 157v., 159r., 171r., 174v., 175r., 190v., 208v., 244r., 251v., 261r., 262v., 265r., 269v., 278v., 285r., 305v., 324v., 329r., 339v., 342r., 362r., 373v., 378v., 401r., 415v., 417r., 456r., 491r., 493r., 494v., 496v., Bkz. (Kaplan 2017)

Katalog dahilinde tek kişinin bulunduğu sahneler ile kalabalık figürlü sahneler arasında farklılıklar vardır. Takdim sayfaların çoğu ve bazı tahtta oturan İsa sahneleri tek kişiliktir. İsanın doğumu, mucizeleri gibi İsa ikonografili sahneler, Meryeme müjde, Koimesis ve diğer Meryem konulu sahneler, azizlerin hayatlarının betimlendiği sahneler, havarilerin betimlendiği sahneler ve Tevrat konulu sahneler ise kalabalık sahnelerdir.

Kalabalık sahnelerde genellikle yatak, masa, taht, tabure, podest, görülür. Tek kişilik sahnelerde masa, dolap, rahle, koltuk, sandalye, tabure ve arkalıksız taht bulunmaktadır.

Bizans el yazmaları özellikle başkent olması sebebiyle Konstantinopolis'te rahipler ve keşişler tarafından yazılır ve resimlenirdi. Yazmalardaki mobilya tasvirleri incelendiğinde şu soru karşımıza çıkar; Bütün bu el yazmaları karşılaştırıldığında peki ne kadarı gerçek Bizans kültürüne ve sanatına ait mobilyalardı? Hangileri saray veyasırardan halkın kullandığı mobilyalara aitti? Günümüze somut bir eser kalmadığından geriye sadece yazılı belgeler ve görsel betimlemelere bakarak mobilya tiplerini tanımlamak kalıyor.

Bizanslı rahip ve keşişlerin bu mobilyaları bir yerlerde gördüğünü bu sebeple de gerçeğe yakın tasvir edildiği kanısındayım. Bizanslı taşra halkının evinde yatak odası veya yatak nadir bulunur. Genellikle gündüzleri oturdukları divanları akşamları yapmak amacıyla kullanmışlardır. Bizans halkının çoğunluğunu okuma yazma bilmeyenler oluşturur. Ancak kitap dolabı, yazı masası ve rahlenin orta Bizans döneminde çok fazla betimlenmesi nedeniyle daha önce bu mobilyaları gördüklerini düşündürür. Toplum için önemli olan el yazması yazarlarının (rahip veya keşiş), saraylara, soylu ailelerin davetlerine veya ayinlerine katıldığında yatak, dolap, taht gibi diğer mobilyalarında bu mekanlarda bulunan mobilya örneklerinden esinlenerek yapılmış olabilir. Bizans resimli el yazmalarında genellikle takdim sayfaları bulunur. Bu takdim sayfalarında oturur durumdaki dört İncil yazarının önünde daima yazı masası bulunur. Tıpkı el yazmasını yazan ve resimleyen din adamları gibi. Bizansta manastır içinde bulunan *Scriptorium* denilen yazıhaneler yer alır. Kitap üretimi için önemli olan bu yerlerde marangozlar tarafından tasarlanan mobilyaların bulunma ihtimali yüksektir. Birden fazla kişinin gece gündüz vakitlerini geçirdikleri bu

mekanlar için özel bir mobilya tasarımı veya üretimi yapılmış olabilir. Bu süreklilikten kaynaklı 10. yüzyılda görülen dolap modeli 12. yüzyılda da karşımıza çıkar. Bu sebeple takdim sayfalarındaki mobilyalar hemen hemen her yüzyılda aynı türlerle resmedilmektedir. Tabure, koltuk veya sandalye, bir yazı masası, üstünde rahle ve alt kısımda kağıtları veya el yazması malzemelerini depolamak için dolap. Bunlar zaten scriptoriumların vazgeçilmez eşyalarıdır. Rahiplerin bu mobilyaları model olarak alması kaçınılmazdır. Ayrıca rahiplerin farklı coğrafyalardan başkente geldiğini düşünürsek geldiği yerin mobilya tarzını veya bezeme kültürünü el yazmalarına yansıtması mümkündür.

Tezimizin konusunu Orta Bizans resimli el yazmaları oluşturduğu için erken dönem (Res. 10) ve geç dönem (Res. 11) resimli el yazmalarındaki mobilya türlerine değinilmemiştir. Ancak Bizans mobilyalarını daha kapsamlı tanımlamak için erken ve geç dönem Bizans resimli el yazmaları, diğer sanat dallarında yer alan mobilya tasvirlerindeki de incelenmek gerekir. Bu sanat dalları içerisinde anıtsal duvar resmi (Res. 12,13 ve14), fildişi eserler (Res. 15- 16), ve maden eserlerin (Res. 17-18) tasvirlerinde yer alan mobilyalar karşılaştırılmalı, bunlar arasında aynı yüzyılda ne tür benzer veya farklı mobilya türlerinin olduğunun tespit edilmesi gereklidir. Sanatın, oluşum sürecinde model kaynaktan esinlenerek ürünler verildiği görüşünden hareketle kitap yazmacılığının da bir modelden ilham alınarak gelişim gösterdiği söylenebilir. Bu bağlamda; çalışmanın konusunun kutsal metin içeren resimli bir Bizans el yazması olması sebebiyle, Bizans tarihi boyunca üretilen dini el yazmalarının resimlerinin kaynağına ve gelişim sürecine, birkaç örnek üzerinden, kısaca değinilmiştir.

Konstantinopolis gibi görkemli sarayları, manastır ve kiliseleri olan kalabalık nüfuslu şehrin kültür yaşamını etkileyen, zanaatını anlamamızda iyi bir kaynak olabilecek mobilyalardan hiçbirinin günümüze ulaşmaması ise üzücüdür.

Resim 122: 6-7. yüzyıl ait mobilya örnekleri (Serdar Dinçer)

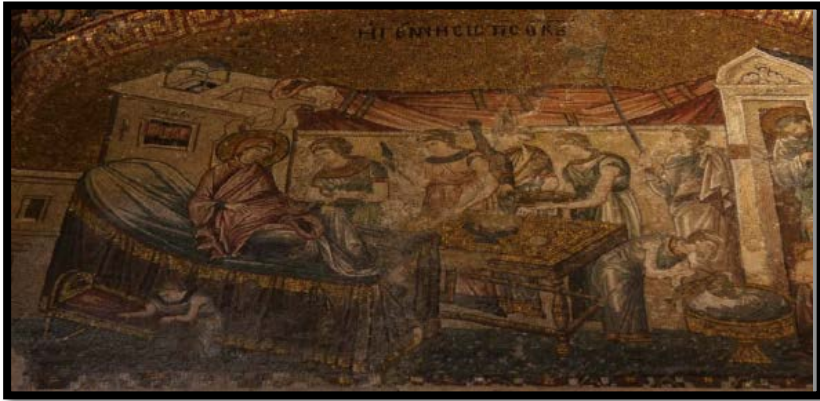
Resim 123: 14. yüzyıla ait mobilya örneği (Grabar 1966: 46)

Resim 124: Khora manastırı taht ve podest örneği (Gacemer, Aslan 2017: 69)

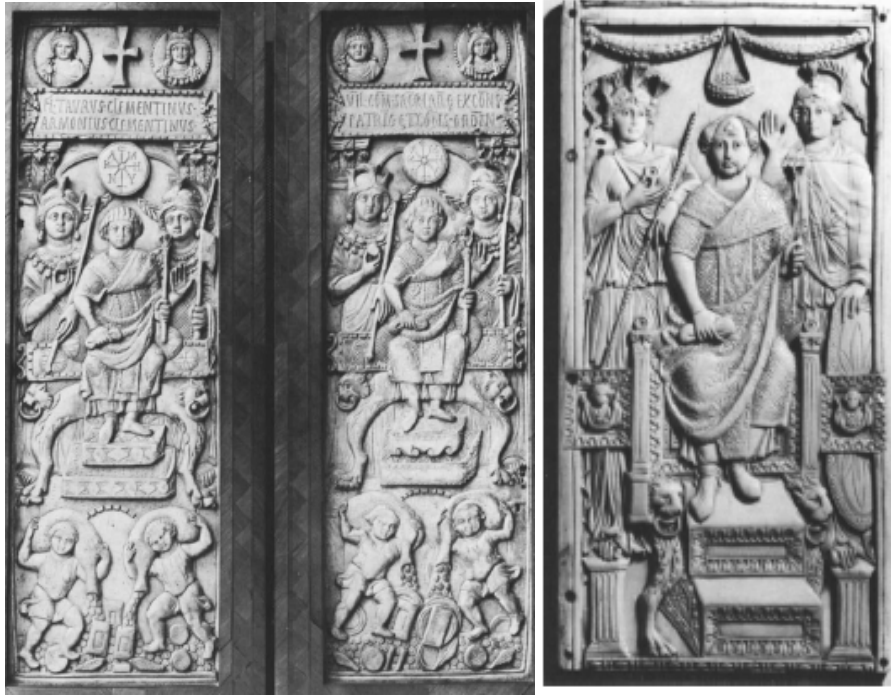
Resim 125: Yatalak hastanın iyileştirilme mucizesinde görülen yatak tasviri (Gacemer, Aslan 2017: 86)

Resim 126:Meryemin doğumu sahnesi, yatak, masa ve beşik tasviri(Gacemer, Aslan 2017: 96)

Resim 127: 10. Yüzyıla ait fildişi eserde yatak ve podest tasviri (Evans 2001: 48)

Resim 128: 5-6.yüzyıl fildişi eserde taht ve podest örnekleri (Weitamn 1978: 49-50)

Resim 129: Maden eserlerinde mobilya örnekleri (Weitzmann 1979: giriş sayfası; Ünal 2010: 217)

Resim 130: Maden eserde mobilya örnekleri (Buckton 1984: 40)

KAYNAKÇA

- Akay, Ayşe Başak. (2007) Madrid Skylitzes Kroniği’de Tören sahneleri, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Arseven, Celal Esat. (1998) “Mobilya” *Sanat Ansiklopedisi*, Cilt 3. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1451-1457.
- Atılğan, Mehmet. (2006) “Antik Çağın en önemli yazı malzemesi Papirüs”, *Bilgi Dünyası*. 7 (2): 293-312
- Buckton, David (Ed.) (1984) *The Treasury of San Marco*. New York: The Metropolitan Museum of Art.
- Büktel, Yılmaz. (2004) “İkonoklazma Döneminde Studios Manastırı’nın Rolü”, *Sanat ve İnanç/ İstanbul: MSGSÜ Türk Sanatı Tarihi Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları*:19-26
- Büktel, Yılmaz. (2010)“İmrahor (Arnavut) İlyas Bey ve İstanbul’daki Kilise Camisi (Studios)”, *Uluslararası Balkan Dil, Kültür ve Medeniyet Sempozyumu Bildirileri, 8-10 Nisan 2010, Tiran-Arnavutluk*. 279-294.
- Calder, Alexander. (1997) “Mobilya”, *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, Cilt 2, İstanbul: Yem Yayınları. 1276- 1278.
- Carter Cron, Cooke Jean, İngelefield Eric vd. (1983) *Sanat- Çağdaş Dünya Ansiklopesi*, Cilt 8, Yayınlayan Erol Erduran, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Dinç, Kemal ve Işık Zafer. (1979) *Mobilya Sanat Tarihi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Dobrynina, Elina (2011) “New Findings on the Khludov Revealed During Restoration,”. *Rivista di ricerche bizantinistiche*, 7, Università delgi Studi di Roma. 57-85.
- Evans, Helen C., Hallman; Robert, and Melanie Holcomb (2011) "The Arts of Byzantium": *The Metropolitan Museum of Art Bulletin*, v. 58, no. 4.

- Gacemer, İsmail ve Mert Aslan. (2017) *Khora Manastır Kilisesi (Kariye Müzesi) Mimari Özellikler ve Resim Programı*. Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü, Denizli.
- Gamillscheg, Ernest. (1991) “Palimpsest” *The Oxford Dictionary of Byzantium*, 3 (Ed. Alexander P. Kazhdan vd.). New York, Oxford: Oxford University Press. 1565.
- Gamillscheg Ernest ve Macormick Michael. (1991) “Codex”, *The Oxford Dictionary of Byzantium*, 1 (Ed. Alexander P. Kazhdan vd.). New York, Oxford: Oxford University Press. 473.
- Gamillscheg Ernest, Talbot Alice Mary. (1991) “Parchment”. *The Oxford Dictionary of Byzantium*, 3 (Ed. Alexander P. Kazhdan vd.). New York, Oxford: Oxford University Press.1587
- Gospel Book*. (2015) Digital Facsimile of Dumbarton Oaks ms 5,” Manuscripts in the Byzantine Collection, Dumbarton Oaks Research Library and Collection, last modified April 6, 2015, Trustees for Harvard University.
- Grabar, Andre, (1966) *The Art of Byzantine Empire*. New York City: Crocn Publighers.
- Herrin, Judith. (2007) *Bizans, Bir Ortaçağ İmparatorluğunun Şaşırtıcı Yaşamı*. (Çev. Uygur Kocabaşoğlu). İstanbul: İletişim yayınları.
- Hoşgör Duygu, (2018). *Representations of Beheading Scenes In The Menologion Of Basil II (Vat.gr.1613). An iconographical survey of a 10th century Byzantine manuscript*. Submitted to the Graduate School of Social Sciences & Humanities in Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Arts in Archaeology and History of Art, Koç University, İstanbul.
- İnar, Yıldız (ty) “Furniture Styles in History Part IV: Furniture and Interior Decoration in Greek Civilisation”. *Greek Furniture and Interior Decoration*. 1-7 independent.academia.edu/AsiehKrimpoor

- Kaplan, Necla. (2017) *Bizans Dönemi Resimli Oktateukh El Yazması:Seraglio (Topkapı Sarayı Gi.8)*, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Bilim Dalı, Eskişehir.
- Kavrus-Hoffmann, N. F. (2004) "Tenth-Century Greek Gospels at the Walters Art Museum: Writing Styles and Ornamental Motifs", *Journal of the Walters Art Museum*. 62: 21-34.
- Kaya Zenbilci, İlknur. (2018) "Bizans Manastır Atölyelerinde Minyatürlü El Yazmalarının Üretim Teknikleri", *Sosyal Bilimler Dergisi*. 30: 238-271.
- Kaya Zenbilci, İlknur. (2016) "İtalo-Grek Üslubuna Bir Örnek: Harley 5535 (Londra, British Library Harley Koleksiyonu)", *Eurasian Academy of Sciences Eurasian Art & Humanities Journal*. 5: 54-79.
- Kazhdan, Alexander. (1991a) "Beds", *The Oxford Dictionary of Byzantium*, 1 (Ed. Alexander P. Kazhdan vd.). New York, Oxford: Oxford University Press. 276.
- Kazhdan, Alexander. (1991b) "Thore". *The Oxford Dictionary of Byzantium*, 3 (Ed. Alexander P. Kazhdan vd.). New York, Oxford: Oxford University Press. 2082-2083.
- Koch, Guntram (2007) *Erken Hristiyan Sanatı*. (Çev. Ayşe Aydın) İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Kurtoğlu, Ahmet. (1987) *Mobilya Stillerinin Tarihi Gelişi*.
- Labarre, Albert. (1994) *Kitabın Tarihi*, (Çev. Galip Üstün) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Lowden, John. (2009), *The Jaharis Gospel Lectionary: The story of an Byzantine Book*. New York, New Heaven, Londra: The Metropolitan Museum of Art.
- Maccoull, Leslie. (1991) "Papyrus". *The Oxford Dictionary of Byzantium*, 3 (Ed. Alexander P. Kazhdan vd.). New York, Oxford: Oxford University Press. 1581.
- Mols, Stephan. (2010) "Ancient Roman Household Furniture And Its Use: From Herculaneum to The Rhine". *Annales de Prehistoria y Arqueologia* (Ed.

- Alicia Fernandez Diaz ve Alejandro Quevedo Sanchez) Murcia: Universidad de Murcia. 145-160.
- Nelson, Robert S., (2007) “*Empathetic Vision. Looking at and With a Performative Byzantine Miniature*”. *Association of Art History*. 30: 489-502.
- Ousterhout, Robert. (2016) *Bizans 'ın Yapı Ustaları*. (Çev: Fügen Yavuz) İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Parani, Maria. (2003) *Reconstructing The Reality of Images: Byzantine Material Culture and Religious Iconography (11th-15th Centuries)*. Leiden, Boston: Brill.
- Parpulov, Georgi R. (2015) “The Codicology of ninth-century Greek manuscripts”, *Semitica et Classica*. 8: 165-170.
- Pekak, M. Sacit. (2000) “İstanbul’da Studios Manastırı, H. Ioannes Prodromos Kilisesi”, *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Dergisi*. 10: 100-121.
- Psalter and New Testament*. (2015) Dumbarton Oaks Research Library and Collection, Washington, D.C., September 2015; Dumbarton Oaks Research Library and Collection, Byzantine Collection, Washington, D.C.
- Scott, Nora (1965) “Our Egyption Furniture”. *The Metropolitan Museum of Art Bulletin*. 24 /4: 129-150.
- Serdar Dinçer, Pınar. (2016a) *Erken Bizans Dönemi Resimli Dini El Yazmaları: Viyana Genesis*, Doktora Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Serdar Dinçer, Pınar. (2016b) “El Yazmasının Kökeni ve Terminoloji Önerileri”, *İdil Dergisi*. 5/23: 931-942.
- Taft, Robert F. (1991) “Lectinary”. *The Oxford Dictionary of Byzantium*, 2 (Ed. Alexander P. Kazhdan vd.). New York, Oxford: Oxford University Press. 1201
- Talbot Rice, Tamarra. (1998) *Bizans 'ta Günlük Yaşam*. (Çev Bilgi Altınok). İstanbul: Göçebe Yayınları.

- Ünal, Ceren. (2010) *Bizans Sikkelerinde Kutsal Kişi Tasvirleri*, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, İzmir.
- Weitzmann Kurt (ed.) (1979) *Age of Spirituality, Late Antique and Early Christian Art, Third to Seventh Century*. New York: The Metropolitan Museum Of Art.
- Willhite, David. (2015) "The Madrid Skylitzes" *History Class Publications*. 19. <https://scholarlycommons.obu.edu/history/19>
- Zakharova, Anna. (2010) "The Relationship between Text and Image in Byzantine Illuminated Gospel Lectionaries". *Bild und Text im Mittelalter*. Köln. 283-312. Mols, Stephan. (2010) "Ancient Roman Household Furniture And Its Use: From Herculaneum to The Rhine". *Annales de Prehistoria y Arqueologia* (Ed. Alicia Fernandez Diaz ve Alejandro Quevedo Sanchez) Murcia: Universidad de Murcia. 145-160.

Elektronik Kaynaklar

- <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b84522082/f19.item>
- <https://digi.vatlib.it/mss/detail/Vat.gr.699>
- https://digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.gr.699
- https://digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.gr.699
- <https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.523#page/10/mode/1up>
- <https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.524#page/16/mode/1up>
- <https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.524#page/182/mode/1up>
- <https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.524#page/465/mode/1up>
- <https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.524#page/295/mode/1up>
- <https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.527#page/6/mode/1up>
- digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.gr.1613
- https://digi.vatlib.it/view/MSS_Reg.gr.1.pt.B

<https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b10515446x/f1.planchecontact>

<http://www.clevelandart.org/art/1942.1512>

<http://www.clevelandart.org/art/1942.1511>

<https://www.themorgan.org/manuscript/121467>

https://digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.gr.463

<https://brbl-dl.library.yale.edu/vufind/Record/3436623>

<https://brbl-dl.library.yale.edu/vufind/Record/3436623>

<https://art.thewalters.org/detail/19629/saint-mark-2/>

<http://ica.themorgan.org/manuscript/page/3/143599>

<https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.521#page/212/mode/2up>

<https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.522#page/5/mode/1up>

<https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.522#page/26/mode/1up>

<https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.522#page/182/mode/1up>

<https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.522#page/286/mode/1up>

<https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.531#page/125/mode/1up>

<https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.531#page/212/mode/1up>

<https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.531#page/213/mode/1up>

<https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.531#page/355/mode/1up>

<https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.530.D-E#page/1/mode/2up>

<https://manuscripts.thewalters.org/viewer.php?id=W.530.D-E#page/2/mode/2up>

<http://ica.themorgan.org/manuscript/page/1/115338>

https://digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.gr.1162

<https://digi.vatlib.it/mss/detail/Vat.gr.746.pt.2>

EKLER

TABLO 1- KATALOGDA YER ALAN EL YAZMALAR VE MOBİLYA SAYILARI

SIRA NO	YAZMANIN ADI	TARİH	BULUNDUĞU MÜZE	ENV. NO	MOBİLYA SAYISI
1	Nazianzoslu Gregorius Homilyesi	9.YY	BNF	Grec 510	54
2	Vat. Gr 699	9.YY	BAV	Vat. gr. 699	6
3	Kludov Psalteri	9.YY	SHM	Ms. Khlud.129	2
4	Gospel Book W 523	10.YY	WAM	W 523	4
5	Gospel Book W 524	10.YY	WAM	W 524	2
6	Gospel Book W 527	10.YY	WAM	W 527	4
7	II. Basil Menologyası	10.YY	BAV	Vat.gr.1613	16
8	Leo İncili	10.YY	BAV	Reg. Gr. 1B	2
9	Paris Psalteri	10.YY	BNF	MS Grec 139	4
10	Gospel Book	11.YY	CAM	-	8
11	Hamilton Lactionary	11.YY	MLM	MS M. 639	17
12	Bristol Psalteri	11.YY	BL	-	4
13	Vat.gr.463 Nolu Elyazması	11.YY	BAV	Vat.gr.463	5
14	Theodore Psalteri	11.YY	MET	MS 19352	6
15	Psalter ve İncil (Ms.3)	11.YY	DOAKS	(Ms.3)	10
16	Psalter ve Yeni Ahit	11.YY	DOAKS	-	12
17	Psalter ve Yeni Ahit	11.YY	BNL	-	14
18	Yuhanna İncili	11.YY	TGM	No. 2580	4
19	Gospel Book (mo-50-154)	11.YY	CAM	(mo-50-154)	9

20	Seymour Gospel	11.YY	BKL	-	8
21	Seymour Gospel W. 530.A	11.YY	WAM	W. 530.A	4
22	Gospel Book Med. Palat.244	11.YY	BML	Med. Palat.244	1
23	Gospel Book MS.M. 647	11.YY	MLM	MS.M. 647	10
24	İmperial Menologyası	11.YY	WAM	W521	1
25	Gospel Book W 522	11.YY	WAM	W 522	16
26	Gospel Lectionary Ms. Gr.205	12.YY	AKM	Ms. Gr.205	5
27	Gospel Lectionary MS. Plut 6.23	12.YY	BML	MS. Plut 6.23	15
28	Gospel Lectionary (Ms. E.D. Clarke 10)	12.YY	BDL	(Ms. E.D. Clarke 10)	5
29	Gospel Lectionary (Ms. Synod Gr. 511)	12.YY	SHM	(Ms. Synod Gr. 511)	5
30	Madrid Skulitzos	12.YY	MUK	-	2
31	Gospel Book (Ms. Gr. 1156)	12.YY	BAV	(Ms. Gr. 1156)	5
32	Gospel Book (Ms. 587)	12.YY	DM	Ms. 587	2
33	Gospel Book (Ms. 2251)	12.YY	OMRH	Ms. 2251	4
34	Gospel Book (Ms. 5)	12.YY	DOAKS	(Ms. 5)	22
35	Trebizond Gospel W 531	12.YY	WAM	W 531	16
36	Trebizond Gospel (W 530 Dr.)	12.YY	WAM	(W 530 Dr.)	4
37	Trebizond Gospel (W 530 Er)	12.YY	WAM	(W 530 Er)	5
38	Lectionary (Ms. M. 692)	12.YY	MLM	Ms. M.692	10
39	Kokkinobaphos Homilyeleri	12.YY	BAV	Vat.Gr.1162	19

40	Jahoris Gospel Lectionary	12.YY	MET	-	20
41	Vat. Gr. 746 nolu El yazması	12.YY	BAV	Vat.gr.746.Pt.2	4

TABLO 2- MOBİLYA TÜRLERİNİN 9. YÜZYIL EL YAZMALARINA GÖRE DAĞILIMI

SIRA NO	YAZMA ADI	YATAK	TABURE	TAHT	PODEST	MASA	RAHLE	TOPLAM
1	Nazianzosl Gregorius Homilyesi	8	5	10	22	8	1	54
2	Vat. Gr 699	1	-	2	3	-	-	6
3	Kludov Psalteri	-	1	-	1	-	-	2
	TOPLAM	9	6	12	26	8	1	62

TABLO 3- 9. YÜZYILDA TAHT

SIRA NO	YAZMA	ARKALIK LI	ARKA LIKSI Z	KARE ARKA LIKLI	OVAL ARKA LIKLI	LİR ARKA LIKLI	MİND ERLİ	MİNDE RSİZ
1	N.G.H-1	X	-	-	-	X	-	X
2	N.G.H-2	-	X	-	-	-	-	X
3	N.G.H-3	X	-	-	-	X	-	X
4	N.G.H-4	-	X	-	-	-	-	X
5	N.G.H-5	X	-	-	-	X	-	X
6	N.G.H-6	-	X	-	-	-	X	-
7	N.G.H-7	X	-	X	-	-	-	X

8	N.G.H-8	-	X	-	-	-	X	-
9	N.G.H-9	X	-	-	X	-	-	X
10	N.G.H-10	X	-	-	-	X	-	X
11	Vat. Gr. 699-1	X	-	X	-	-	-	X
12	Vat. Gr. 699-2	-	X	-	-	-	-	X

TABLO 4- 9. YÜZYILDATAURE

SIRA NO	YAZMA	DİKDÖRTGEN	KARE	ÇAPRAZ AYAKLI	MİNDER Lİ	MİNDER SİZ
1	N.G.H-1	-	-	X	-	-
2	N.G.H-2	X	-	-	X	-
3	N.G.H-3	X	-	-	X	-
4	N.G.H-4	X	-	-	X	-
5	N.G.H-5	-	X	-	-	X
6	Kludov Psalteri-1	X	-	-	X	-

TABLO 5- 9. YÜZYILDA MASA

SIRA NO	YAZMA	DİKDÖRTGEN	KARE	OMEGA	ÖRTÜL Ü	ÖRTÜSÜZ
1	N.G.H-1	-	X	-	X	-
2	N.G.H-2	-	-	X	-	X
3	N.G.H-3	-	-	X	-	X
4	N.G.H-4	X	-	-	X	-

5	N.G.H-5	-	X	-	X	-
6	N.G.H-6	-	X	-	X	-
7	N.G.H-7	-	X	-	X	-
8	N.G.H-8	-	-	X	-	X

TABLO 6- 9. YÜZYILDA YATAK

SIRA NO	YAZMA	ŞİLTELİ	ŞİLTESİZ	TIRABZANLI	TIRANZANSIZ	AYAKLI	AYAKSIZ
1	N.G.H-1	-	X	X	-	X	-
2	N.G.H-2	-	X	-	X	X	-
3	N.G.H-3	-	X	X	-	-	X
4	N.G.H-4	-	X	X	-	X	-
5	N.G.H-5	-	X	X	-	X	-
6	N.G.H-6	X	-	-	X	X	-
7	N.G.H-7	-	X	-	X	X	-
8	N.G.H-8	-	X	-	X	X	-
9	Vat. Gr. 699-1	-	X	X	-	X	-

TABLO 7- 9. YÜZYILDA PODEST

SIRA NO	YAZMA	DİKDÖRTGEN	KARE	OVAL	İKİ KATLI	AYAKLI	AYAKSIZ
1	N.G.H-1	-	X	-	-	-	X
2	N.G.H-2	X	-	-	-	-	X
3	N.G.H-3	X	-	-	-	-	X
4	N.G.H-4	-	X	-	-	-	X
5	N.G.H-5	X	-	-	-	-	X
6	N.G.H-6	X	-	-	-	-	X
7	N.G.H-7	X	-	-	-	-	X
8	N.G.H-8	X	-	-	-	-	X
9	N.G.H-9	X	-	-	-	-	X
10	N.G.H-10	X	-	-	-	-	X
11	N.G.H-11	X	-	-	-	-	X
12	N.G.H-12	X	-	-	-	-	X
13	N.G.H-13	X	-	-	-	-	X
14	N.G.H-14	-	X	-	-	X	-
15	N.G.H-15	X	-	-	X	-	X
16	N.G.H-16	-	X	-	-	-	X
17	N.G.H-17	-	-	X	-	-	X
18	N.G.H-18	X	-	-	X	-	X

19	N.G.H-19	-	-	X	-	-	X
20	N.G.H-20	X	-	-	-	-	X
21	N.G.H-21	X	-	-	-	-	X
22	N.G.H-22	-	X	-	-	-	X
23	Vat. Gr. 699-1	-	X	-	-	-	X
24	Vat. Gr. 699-2	-	X	-	-	-	X
25	Vat. Gr. 699-3	-	X	-	-	-	X
26	Kludov Psalteri-1	-	X	-	-	-	X

TABLO 8- 9. YÜZYILDA RAHLE

SIRA NO	YAZMA	DİKDÖRTGEN BAŞLIKLİ	KARE BAŞLIKLİ	AYAKLI	AYAKSIZ
1	N.G.H	X	-	X	-

TABLO 9- MOBİLYA TÜRLERİNİN 10. YÜZYIL EL YAZMALARINA GÖRE DAĞILIMI

SIRA NO	YAZMA ADI	YATAK	KOLTUK	TABURE	TAHT	PODEST	MA SA	RAH LE	DOL AP	TOPLA M
1	Gospel Book W 523	-	1	-	-	1	1	1	-	4
2	Gospel Book W 524	-	-	-	1	1	-	-	-	2
3	Gospel Book W 527	-	-	1	-	1	-	1	1	4
4	II. Basil Menologyası	4	1	3	-	4	4	-	-	16
5	Leo İncili	1	-	-	-	1	-	-	-	2
6	Paris Psalteri	1	-	1	-	2	-	-	-	4
	TOPLA M	6	2	5	1	10	5	2	1	32

TABLO 10- 10 YÜZYILDA TAHT

SIRA NO	YAZMA	ARKA LIKLI	ARKA LIKSIZ	KARE ARKALIKLI	OVAL ARKALIKLI	LİR ARKALIKLI	KOL DESTE KLİ	MİNDERLİ	MİNDERSİZ
1	Gospel Book W 524	-	X	-	-	-	-	X	-

TABLO 11- 10. YÜZYILDA KOLTUK

SIRA NO	YAZMA	KARE ARKALIKLI	OVAL ARKALIKLI	KOLÇA KLİ	KOLÇAK SIZ	MİNDE RLİ	MİNDERSİZ
1	Gospel Book W 523	-	X	-	X	-	X
2	II.Basil 1						

TABLO 12- 10 YÜZYILDA TABURE

SIRA NO	YAZMA	DİKDÖRT GEN	KARE	ÇAPRAZ AYAKLI	MİNDERLİ	MİNDERSİZ
1	Gospel Book W 527	X	-	-	X	-
2	II. Basil-1	X	-	-	X	-
3	II. Basil-2	X	-	-	X	-
4	II. Basil-3	-	-	X	-	X
5	Paris Psalteri	X	-	-	X	-

TABLO 13- 10 YÜZYILDA MASA

SIRA NO	YAZMA	DİKDÖRT GEN	KARE	ÖRTÜLÜ	ÖRTÜSÜZ
1	Gospel W 523	X	-	-	X
2	II. Basil-1	-	X	X	-
3	II. Basil-2	X	-	-	X
4	II. Basil-3	X	-	-	X
5	II. Basil-4	-	X	-	X

TABLO 14- 10 YÜZYILDA DOLAP

SIRA NO	YAZMA	KARE	AYAKLI	AYAKSIZ
1	Gospel W 527	X	-	X

TABLO 15- 10. YÜZYILDA YATAK

SIRA NO	YAZMA	ŞİLTELİ	ŞİLTESİZ	TIRABZANLI	TIRANZANSIZ	AYAKLI	AYAKSIZ	BAŞLIĞI YÜKSEL TİLMİŞ
1	II. Basil-1	X	-	X	-	X	-	-
2	II. Basil-2	X	-	X	-	X	-	-
3	II. Basil-3	-	X	-	X	X	-	-
4	II. Basil-4	X	-	-	X	-	X	X
5	Leo İncili	X	-	-	X	X	-	-
6	Paris Psalteri	-	X	-	X	X	-	-

TABLO 16- 10 YÜZYILDA PODEST

SIRA NO	YAZMA	DİKDÖRTGEN	KARE	OVAL	İKİ KATLI
1	Gospel Book W 523	X	-	-	-
2	Gospel Book W 524	x	-	-	-
3	Gospel Book W 527	x	-	-	-
4	II. Basil-1	-	X	-	-
5	II. Basil-2	-	X	-	-
6	II. Basil-3	X	-	-	-
7	II. Basil-4	-	-	X	-
8	Leo İncili	-	X	-	X
9	Paris Psalteri-1	X	-	-	-
10	Paris Psalteri-2	X	-	-	-

TABLO 17- 10 YÜZYILDA RAHLE

SIRA NO	YAZMA	DİKDÖRTGEN BAŞLIKLİ	DÜZ BOYUNLU	SİLİNDİR BOYUNLU
1	Gospel Book W 523	X	-	X
2	Gospel Book W 527	X	X	-

TABLO 18- MOBİLYA TÜRLERİNİN 11. YÜZYIL EL YAZMALARINA GÖRE DAĞILIMI

SIR AN O	YAZMA ADI	YATAK	KOLTUK	SANDALYE	TABURE	TAHT	PODEST	MASA	RAHLE	DOLAP	TOPLAM
1	Gospel Book (CSM*)	-	1	-	-	1	2	2	1	1	8
2	Hamilton Lactionary	1	1	1	1	1	4	3	3	2	17
3	Bristol Psalteri	-	-	1	-	1	1	1	-	-	4
4	Vat.gr.463 Nolu Elyazması	-	-	-	1	-	1	1	1	1	5
5	Theodore Psalteri	-	-	-	-	3	3	-	-	-	6
6	Psalter ve İncil (Ms.3)	-	-	1	1	-	2	2	2	2	10
7	Psalter ve Yeni Ahit	1	-	1	3	-	4	1	1	1	12
8	Psalter ve Yeni Ahit	-	2	-	1	1	5	2	1	2	14
9	Yuhanna İncili	-	-	-	1	-	1	1	-	1	4
10	Gospel Book (mo-50-154)	-	2	-	-	-	2	2	1	2	9
11	Seymour Gospel	-	1	-	1	-	2	2	1	1	8
12	Seymour Gospel W. 530.A	-	-	-	1	-	1	1	1	-	4
13	Gospel Book	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1

	Med. Palat.24 4										
14	Gospel Book MS.M. 647	-	-	-	2	-	2	2	2	2	10
15	İmperial Menolog ion	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
16	Gospel Book W 522	-	1	-	3	-	5	4	1	2	16
	TOPLA M	2	8	4	15	7	35	25	16	17	129

TABLO 19- 11. YÜZYILDA TAHT

SIRA NO	YAZM A	ARKA LİKSİ Z	KARE ARKA LİKLİ	OVAL ARKA LİKLİ	LİR ARKA LİKLİ	KOL DESTE KLİ	KOL DESTE KSİZ	MİND ERLİ	MİND ERSİZ
1	Gospel Book	X	-	-	-	-	X	-	X
2	Hamilto n Lactiona ry	X	-	-	-	-	X	X	-
3	Bristol Psalteri	X	-	-	-	-	X	X	-
4	Theodor e Psalteri- 1	X	-	-	-	-	X	X	-
5	Theodor e Psalteri- 2	-	X	-	-	X	-	-	X
6	Theodor e Psalteri- 3	X	-	-	-	-	X	X	-
7	Psalter ve Yeni Ahit	-	-	X	-	-	-	-	X

TABLO 20- 11. YÜZYILDA KOLTUK

SIRA NO	YAZMA	KARE ARKALIKLI	OVAL ARKALIKLI	KOLÇA KLI	KOLÇAK SIZ	MİNDE RLİ	MİNDER SİZ
1	Gospel Book (CSM*)	X	-	-	X	-	X
2	Hamilton Lactionary	-	X	X	-	X	-
3	Psalter ve Yeni Ahit	-	X	X	-	X	-
4	Psalter ve Yeni Ahit	-	X	X	-	X	-
5	Gospel Book (mo-50-154-1)	-	X	X	-	X	-
6	Gospel Book (mo-50-154-2)	-	X	X	-	X	-
7	Seymour Gospel	-	X	-	X	-	X
8	Gospel Book W 522	X	-	-	X	-	X

TABLO 21- 11. YÜZYILDA SANDALYE

SIRA NO	YAZMA	DİKDÖRTGEN ARKALIKLI	KARE ARKALIKLI	OVAL ARKALIKLI
1	Hamilton Lactionary	-	X	-
2	Bristol Psalteri	-	X	-
3	Psalter ve İncil (Ms. 3)	-	-	X
4	Psalter ve Yeni Ahit	X	-	-

TABLO 22- 11. YÜZYILDA TABURE

SIRA NO	YAZMA	DİKDÖRTG EN	KARE	OVAL	ÇAPRAZ AYAKLI	MİNDER Lİ	MİNDERS İZ
1	Hamilton Lactionary	-	-	X	-	X	-
2	Vat. Gr. 463	-	-	X	X	X	-
3	Psalter ve İncil (Ms. 3)	X	-		-	X	-
4	Psalter ve Yeni Ahit	-	-	X	-	X	-
5	Psalter ve Yeni Ahit	X	-	-	-	-	X
6	Psalter ve Yeni Ahit	X	-	-	-	X	-
7	Psalter ve Yeni Ahit	-	-	X	-	X	-
8	Yuhanna İncili	-	-	X	-	X	-
9	Seymour Gospel	X	-	-	-	X	-
10	Seymour Gospel W. 530.A	X	-	-	-	X	-

11	Gospel Book MS.M. 647-1	-	-	X	-	X	-
12	Gospel Book MS.M. 647-2	-	-	X	-	X	-
13	Gospel Book W 522-1	-	-	X	-	X	-
14	Gospel Book W 522-2	-	-	X	-	X	-
15	Gospel Book W 522-3	-	-	X	X	X	-

TABLO 23- 11. YÜZYILDA MASA

SIRA NO	YAZMA	DİKDÖRTGEN	KARE	YUVARLAK	OMEGA	ÖRTÜLÜ	ÖRTÜSÜZ
1	Gospel Book	X	-	-	-	-	X
2	Gospel Book		X	-	-	-	X
3	Hamilton Lactionary-1	X	-	-	-	-	X
4	Hamilton Lactionary-2	-	X	-	-	-	X
5	Hamilton Lactionary-3	X	-	-	-	-	X
6	Bristol Psalteri	-	-	-	X-	-	X
7	Vat. Gr. 463	X	-	-	-	-	X
8	Psalter ve İncil (Ms. 3)-1	X	-	-	-	-	X
9	Psalter ve İncil (Ms. 3)-2	X	-	-	-	-	X

10	Psalter ve Yeni Ahit	X	-	-	-	-	X
11	Psalter ve Yeni Ahit	X	-	-	-	-	X
12	Psalter ve Yeni Ahit	-	X	-	-	-	X
13	Yuhanna İncili	X	-	-	-	-	X
14	Gospel Book (mo-50-154-1)	X		-	-	-	X
15	Gospel Book (mo-50-154-2)	-		X	-	-	X
16	Seymour Gospel	-	X	-	-	-	X
17	Seymour Gospel	-	X	-	-	-	X
18	Seymour Gospel W. 530.A	-	X	-	-	-	X
19	Gospel Book MS.M. 647-1	X	-	-	-	-	X
20	Gospel Book MS.M. 647-2	X	-	-	-	-	X
21	İmperial Menologion	-	X	-	-	-X	-
22	Gospel Book W 522-1	-	-	X	-	-	X
23	Gospel Book W 522-2	X	-	-	-	-	X
24	Gospel Book W 522-3	X	-	-	-	-	X
25	Gospel Book W 522-4	X	-	-	-	-	X

TABLO 24- 11. YÜZYILDA DOLAP

SIRA NO	YAZMA	DİKDÖRTGEN	KARE
1	Gospel Book	X	-
2	Hamilton Lactionary-1	-	X
3	Hamilton Lactionary-2	X	-
4	Vat. Gr. 463	X	-
5	Psalter ve İncil (Ms. 3)-1	X	-
6	Psalter ve İncil (Ms. 3)-2	X	-
7	Psalter ve Yeni Ahit	X	-
8	Psalter ve Yeni Ahit	X	-
9	Psalter ve Yeni Ahit	-	X
10	Yuhanna İncili	X	-
11	Gospel Book (mo-50-154-1)	X	-
12	Gospel Book (mo-50-154-2)	X	-
13	Seymour Gospel	-	X
14	Gospel Book MS.M. 647-1	X	-
15	Gospel Book MS.M. 647-2	X	-
16	Gospel Book W 522-1	X	-
17	Gospel Book W 522-2	X	-

TABLO 25- 11. YÜZYILDA YATAK

SIRA NO	YAZMA	ŞİLTELİ	ŞİLTESİ Z	TIRABZ ANLI	TIRANZ ANSIZ	AYAĞI ŞİLTE KAPLI	AYAĞI ŞİLTESİ Z	BAŞLIĞI YÜKSEL TİLMİŞ
1	Hamilton Lactionary	X	-	-	X	X	-	X
2	Psalter ve Yeni Ahit	X	-	-	X	X	-	X

TABLO 26- 11. YÜZYILDA POEST

SIRA NO	YAZMA	DİKDÖRTGEN	KARE	OVA	MİNDERLİ	İKİ KATLI	AYAKLI
1	Gospel Book-	X	-	-	-	-	-
2	Gospel Book-	-	X	-	-	-	-
3	Hamilton Lactionary -1	-	X	-	-	-	-
4	Hamilton Lactionary -2	X	-	-	-	-	-
5	Hamilton Lactionary -3	X	-	-	-	-	-
6	Hamilton Lactionary -4	-	X	-	-	-	-
7	Bristol Psalteri	-	X	-	-	-	-
8	Vat. Gr. 463	-	X	-	-	-	-
9	Theodore Psalteri-1	X	-	-	-	-	-
10	Theodore Psalteri-2	X	-	-	-	-	-
11	Theodore Psalteri-3	X	-	-	-	-	-
12	Psalter ve İncil (Ms. 3)-1	-	X	-	-	-	-
13	Psalter ve İncil (Ms. 3)-2	X	-	-	-	-	-
14	Psalter ve Yeni Ahit	X	-	-	-	-	-
15	Psalter ve	-	-	-	X	-	-

	Yeni Ahit (
16	Psalter ve Yeni Ahit (-	-	-	X	-	-
17	Psalter ve Yeni Ahit	-	X	-	-	-	-
18	Psalter ve Yeni Ahit	X	-	-	-	-	-
19	Psalter ve Yeni Ahit	X	-	-	-	-	-
20	Psalter ve Yeni Ahit	X	-	-	-	-	-
21	Psalter ve Yeni Ahit	X	-	-	-	-	-
22	Psalter ve Yeni Ahit	X	-	-	-	X	-
23	Yuhanna İncili	X	-	-	-	-	-
24	Gospel Book (mo-50-154-1	X	-	-	-	-	X
25	Gospel Book (mo-50-154-2	X	-	-	-	-	-
26	Seymour Gospel	X	-	-	-	-	-
27	Seymour Gospel	-	X	-	-	-	-
28	Seymour Gospel W. 530.A	-	X	-	-	-	-
29	Gospel Book MS.M. 647-1	X	-	-	-	-	-
30	Gospel Book MS.M.647-2	X	-	-	-	-	-
31	Gospel Book W 522-1	-	-	-	X	X	-
32	Gospel Book W 522-2	X	-	-	-	-	-
33	Gospel Book W 522-3	X	-	-	-	-	-
34	Gospel Book W 522-4	X	-	-	-	-	-

35	Gospel Book W 522-5	-	-	X	-	-	-
----	---------------------	---	---	---	---	---	---

TABLO 27- 11. YÜZYILDA RAHLE

SIR A NO	YAZMA	DİKDÖRTG EN BAŞLIKLI	KARE BAŞLIK LI	BALIK BOYUNL U	SPİRAL BOYUNL U	SİLİNDİ R BOYUNL U	İKİ KAT LI
1	Gospel Book	X	-	-	-	-	X
2	Hamilton Lactionar y-1	X	-	-	-	X	-
3	Hamilton Lactionar y-2	X	-	-	X	-	-
4	Hamilton Lactionar y-3	X	-	-	X	-	-
5	Vat. Gr. 463	-	X	-	X	-	-
6	Psalter ve İncil (Ms. 3)-1	-	X	-	-	X	-
7	Psalter ve İncil (Ms. 3)-2	X	-	X	-	-	-
8	Psalter ve Yeni Ahit	-	X	X	-	-	-
9	Psalter ve Yeni Ahit	X	-	X	-	-	-
10	Gospel Book (mo-50-154)	X	-	-	X	-	-
11	Seymour Gospel	X	-	-	X	-	-
12	Seymour Gospel W. 530.A	X	-	-	-	-	-
13	Gospel Book Med. Palat.244	X	-	-	X	-	-
14	Gospel Book MS.M. 647-1	-	X	-	X	-	-

15	Gospel Book MS.M. 647-2	-	X	-	X	-	-
16	Gospel Book W 522	X	-	-	X	-	-

TABLO 28- MOBİLYA TÜRLERİNİN 12. YÜZYIL EL YAZMALARINA GÖRE DAĞILIMI

SIR A NO	YAZM A ESER ADI	Y AT A K	BE Şİ K	K OL TU K	SA N D AL YE	TA B U RE	TA HT	PO DES T	MA SA	RA HLE	DO LAP	TO PL AM
1	Gospel Lection ary Ms. Gr.205	-	-	1	-	-	-	1	1	1	1	5
2	Gospel Lection ary MS. Plut 6.23	-	-	1	1	1	-	3	3	3	3	15
3	Gospel Lection ary (Ms. E.D. Clarke 10)	-	-	-	-	1	-	1	1	1	1	5
4	Gospel Lection ary (Ms. Synod Gr. 511)	-	-	-	-	1	-	1	1	1	1	5
5	Madrid Skulitz os	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	2
6	Gospel Book (Ms. Gr. 1156)	-	-	-	1	-	-	1	1	1	1	5
7	Gospel Book (Ms.	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	2

	587)											
8	Gospel Book (Ms. 2251)	-	-	-	-	1	-	1	1	1	-	4
9	Gospel Book (Ms. 5)	-	-	2	1	1	1	5	4	4	4	22
10	Trebizond Gospel W 531	-	-	1	1	1	1	4	2	3	3	16
11	Trebizond Gospel (W 530 Dr.)	-	-	1	-	-	-	1	1	1	1	4
12	Trebizond Gospel (W 530 Er)	-	-	-	1	-	-	1	1	1	1	5
13	Lectionary (Ms. M. 692)	-	-	1	-	1	-	2	2	2	2	10
14	Kokkinobaphos Homilyleri	-	2	1	-	3	1	10	2	-	-	19
15	Jahoris Gospel Lectionary	-	-	4	-	-	-	4	4	4	4	20
16	Vat. Gr. 746 nolu El yazması	1	1	-	-	-	-	-	2	-	-	4
	TOPLAM	1	3	12	5	11	4	37	26	23	22	143

TABLO 29- 12. YÜZYILDA TAHT

SIR A NO	TAHT	ARK ALIK LI	ARKAL IKSIZ	KARE ARKA LIKLI	OVAL ARKA LIKLI	MİND ERLİ	MİNDE RSİZ
1	Madrid Skulitzos	X	-	X	-	-	X
2	Gospel Book (Ms. 5)	X	-	-	X	X	-
3	Trebizond Gospel W 531	-	X	-	-	-	X
4	Kokkino baphos Homilyleri	X	-	X	-	-	X

TABLO 30- 12. YÜZYILDA KOLTUK

SIR A NO	KOLTUK	KARE ARKALI KLI	OVAL ARKALI KLI	KOLÇA KLI	KOLÇAK SIZ	MİNDE RLİ	MİNDER SİZ
1	Gospel Lectionary Ms. Gr.205	-	X	X	-	-	X
2	Gospel Lectionary MS. Plut 6.23	-	X	X	-	-	X
3	Gospel Book (Ms. 5)-1	X	-	-	X	-	X
4	Gospel Book (Ms. 5)-2		X	-	X	-	X
5	Trebizond Gospel W 531	X		-	X	X	-
6	Trebizond Gospel (W 530 Dr.)	-	X	-	X	X	-

7	Lectionary (Ms. M. 692)	-	X	X	-	-	X
8	Kokkinobaphos Homilyeleri	?	?	?	?	?	?
9	Jahoris Gospel Lectionary- 1	-	X	X	-	X	-
10	Jahoris Gospel Lectionary -2		X	X		X	
11	Jahoris Gospel Lectionary -3		X	X		X	
12	Jahoris Gospel Lectionary -4		X	X		X	

TABLO 31- 12. YÜZYILDA SANDALYE

SIRA NO	SANDALYE	DİKDÖRTGEN ARKALIKLI	KARE ARKALIKLI	OVAL ARKALIKLI
1	Gospel Lectionary MS. Plut 6.23	-	-	X
2	Gospel Book (Ms. Gr. 1156)	-	-	X
3	Gospel Book (Ms. 5)	-	X	-
4	Trebizond Gospel W 531	-	X	-
5	Trebizond Gospel (W 530 Er)	-	X	-

TABLO 32- 12. YÜZYILDA TABURE

SIRA NO	TABURE	DİKDÖ RTGEN	KAR E	OVA L	DİKE Y AYA KLI	ÇAPRA Z AYAKL I	SİLİND İR AYAKL I	MİNDE RLİ	MİNDE RSİZ
1	Gospel Lectionary MS. Plut 6.23	-	-	X	-	-	-	X	-
2	Gospel Lectionary (Ms. E.D. Clarke 10)	-	-	X	-	-	-	X	-
3	Gospel Lectionary (Ms. Synod Gr. 511)	-	-	X	-	-	-	X	-
4	Gospel Book (Ms. 587)	-	-	X	-	-	-	X	-
5	Gospel Book (Ms. 2251)	-	-	X	-	-	-	X	-
6	Gospel Book (Ms. 5)	X	-	-	-	-	-	X	-
7	Trebizond Gospel W 531	X	-	-	-	-	-	-	X
8	Lectionary (Ms. M. 9692)	X	-	-	-	-	-	X	-
9	Kokkinoba phos Homilyeler i-1	-	-	X	-	-	-	-	X
10	Kokkinoba phos Homilyeler i-2	-	-	X	-	-	-	X	-
11	Kokkinoba phos Homilyeler i-3	-	-	X	-	-	-	X	-

TABLO 33- 12. YÜZYILDA MASA

SIRA NO	MASA	DİKDÖRTGEN	KARE	YUVARLAK	ÖRTÜLÜ
1	Gospel Lectionary Ms. Gr.205	X	-	-	-
2	Gospel Lectionary MS. Plut 6.23 -1	X	-	-	-
3	Gospel Lectionary MS. Plut 6.23 -2	X	-	-	-
4	Gospel Lectionary MS. Plut 6.23 -3	X	-	-	-
5	Gospel Lectionary (Ms. E.D. Clarke 10)	?	?	?	?
6	Gospel Lectionary (Ms. Synod Gr. 511)	X	-	-	-
7	Gospel Book (Ms. Gr. 1156)	X	-	-	-
8	Gospel Book (Ms. 2251)	-	-	X	-
9	Gospel Book (Ms. 5)-1	X	-	-	-
10	Gospel Book (Ms. 5)-2	-	X	-	-
11	Gospel Book (Ms. 5)-3	-	X	-	-
12	Gospel Book (Ms. 5)-4	-	X	-	-
13	Trebizond Gospel W 531 -1	-	X	-	-
14	Trebizond Gospel W 531 -2	-	X	-	-
15	Trebizond Gospel (W 530 Dr.)	X	-	-	-
16	Trebizond Gospel (W 530 Er)	X	-	-	-
17	Lectionary	-	X	-	-

	(Ms. M. 692) - 1				
18	Lectionary (Ms. M. 692) - 2	-	X	-	-
19	Kokkinobaphos Homilyeleri -1	-	-	X	-
20	Kokkinobaphos Homilyeleri -2	-	-	X	-
21	Jahoris Gospel Lectionary -1	X	-	-	-
22	Jahoris Gospel Lectionary -2	X	-	-	-
23	Jahoris Gospel Lectionary -3	X	-	-	-
24	Jahoris Gospel Lectionary -4	X	-	-	-
25	Vat. Gr. 746 nolu El yazması -1	X	-	-	X
26	Vat. Gr. 746 nolu El yazması -2	X	-	-	-

TABLO 34- 12. YÜZYILDA DOLAP

SIRA NO	DOLAP	DİKDÖRTGEN	KARE	DAİRE
1	Gospel Lectionary Ms. Gr.205	X	-	-
2	Gospel Lectionary MS. Plut 6.23 -1	X	-	-
3	Gospel Lectionary MS. Plut 6.23 -2	X	-	-
4	Gospel Lectionary MS. Plut 6.23 -3	X	-	-
5	Gospel Lectionary (Ms. E.D.	?	?	?

	Clarke 10)			
6	Gospel Lectionary (Ms. Synod Gr. 511)	X	-	-
7	Gospel Book (Ms. Gr. 1156)	X	-	-
8	Gospel Book (Ms. 5)-1	X	-	-
9	Gospel Book (Ms. 5)-2	-	X	-
10	Gospel Book (Ms. 5)-3	-	X	-
11	Gospel Book (Ms. 5)-4	-	X	-
12	Trebizond Gospel W 531 -1	-	X	-
13	Trebizond Gospel W 531 -2	-	X	-
14	Trebizond Gospel W 531 -3	-	-	X
15	Trebizond Gospel (W 530 Dr.)	X	-	-
16	Trebizond Gospel (W 530 Er)	X	-	-
17	Lectionary (Ms. M. 692) -1	-	X	-
18	Lectionary (Ms. M. 692) -2	-	X	-
19	Jahoris Gospel Lectionary -1	X	-	-
20	Jahoris Gospel Lectionary	X	-	-

	-2			
21	Jahoris Gospel Lectionary -3	X	-	-
22	Jahoris Gospel Lectionary -4	X	-	-

TABLO 35- 12. YÜZYILDA YATAK

SIR A NO	YATAK	ŞİLTEL İ	ŞİLTES İZ	TIRABZ ANLI	TI RANZAN SIZ	AYAĞI ŞİLTE KAPLI	AYAĞI ŞİLTES İZ	BAŞLI ĞI YÜKSE LTİLMİ Ş
1	Vat. Gr. 746 nolu El yazması	X	-	-	X	X	-	X

TABLO 36- 12. YÜZYILDA PODEST

SIR A NO	PODEST	DİKDÖRTGE N	KAR E	DAİR E	MİNDER Lİ	AYAK LI	AYAKSI Z
1	Gospel Lectionary Ms. Gr.205	X	-	-	-	-	X
2	Gospel Lectionary MS. Plut 6.23 -1	-	X	-	-	-	X
3	Gospel Lectionary MS. Plut 6.23 -2	X	-	-	-	X	-
4	Gospel Lectionary MS. Plut 6.23 -3	X	-	-	X	X	-
5	Gospel Lectionary (Ms. E.D.	X	-	-	-	-	X

	Clarke 10)						
6	Gospel Lectionary (Ms. Synod Gr. 511)	X	-	-	-	-	X
7	Madrid Skulitzos	X	-	-	X	-	X
8	Gospel Book (Ms. Gr. 1156)	-	X	-	-	-	X
9	Gospel Book (Ms. 587)	-	X	-	-	-	X
10	Gospel Book (Ms. 2251)	-	X	-	-	-	X
11	Gospel Book (Ms. 5)-1	X	-	-	X	-	X
12	Gospel Book (Ms. 5)-2	-	X	-	-	-	X
13	Gospel Book (Ms. 5)-3	-	X	-	-	-	X
14	Gospel Book (Ms. 5)-4	-	X	-	-	-	X
15	Gospel Book (Ms. 5)-5	-	-	X	-	-	X
16	Trebizond Gospel W 531 -1	X	-	-	-	-	X
17	Trebizond Gospel W 531 -2	-	X	-	-	X	X
18	Trebizond Gospel W 531 -3	-	X	-	-	-	X
19	Trebizond Gospel W 531 -4	X	-	-	-	X	-
20	Trebizond Gospel (W 530 Dr.)	X	-	-	-	-	X
21	Trebizond Gospel (W 530 Er)	X	-	-	-	-	X
22	Lectionary (Ms. M. 692)-	X	-	-	-	-	X

	1						
23	Lectionary (Ms. M. 692)- 2	X	-	-	-	-	X
24	Kokkinobaph os Homilyeleri - 1	-	-	-	X	-	X
25	Kokkinobaph os Homilyeleri - 2	X	-	-	-	-	X
26	Kokkinobaph os Homilyeleri - 3	-	-	-	X	-	X
27	Kokkinobaph os Homilyeleri - 4	-	-	-	X	-	X
28	Kokkinobaph os Homilyeleri - 5	-	-	-	X	-	X
29	Kokkinobaph os Homilyeleri - 6	-	-	-	X	-	X
30	Kokkinobaph os Homilyeleri - 7	-	-	-	X	-	X
31	Kokkinobaph os Homilyeleri - 8	X	-	-	-	-	X
32	Kokkinobaph os Homilyeleri - 9	-	-	-	X	-	X
33	Kokkinobaph os Homilyeleri- 10	-	-	-	X	-	X
34	Jahoris Gospel Lectionary -1	X	-	-	-	X	-
35	Jahoris Gospel Lectionary	X	-	-	-	X	-

	-2						
36	Jahoris Gospel Lectionary -3	-	X	-	-	X	-
37	Jahoris Gospel Lectionary -4	-	X	-	-	X	-

TABLO 37- 12. YÜZYILDA RAHLE

SIR A NO	RAHLE	DİKDÖRTG EN BAŞLIKLI	KARE BAŞLIK LI	BALIK BOYUN LU	SPİRAL BOYUN LU	SİLİNDİ R BOYUN LU	KIVRIM LI BOYUN LU
1	Gospel Lectionary Ms. Gr.205	X	-	-	-	X	-
2	Gospel Lectionary MS. Plut 6.23 -1	X	-	-	-	X	-
3	Gospel Lectionary MS. Plut 6.23 -2	X	-	X	-	-	-
4	Gospel Lectionary MS. Plut 6.23 -3	X	-	-	-	-	X
5	Gospel Lectionary (Ms. E.D. Clarke 10)	X	-	-	-	X	-
6	Gospel Lectionary (Ms. Synod Gr. 511)	X	-	-	X	-	-
7	Gospel Book (Ms. Gr. 1156)	X	-	X	-	-	-

8	Gospel Book (Ms. 2251)	X	-	-	X		-
9	Gospel Book (Ms. 5)-1	X	-	-	X	-	-
10	Gospel Book (Ms. 5)-2	-	X	-	-	-	X
11	Gospel Book (Ms. 5)-3	-	X	-	-	-	-
12	Gospel Book (Ms. 5)-4	-	X	-	-	X	-
13	Trebizond Gospel W 531 - 1	X	-	-	-	X	-
14	Trebizond Gospel W 531 - 2	X	-	X	-	-	-
15	Trebizond Gospel W 531 - 3	-	X	-	-	-	-
16	Trebizond Gospel (W 530 Dr.)	-	X	X	-	-	-
17	Trebizond Gospel (W 530 Er)	-	X	X	-	-	-
18	Lectionary (Ms. M. 692) -1	-	X	-	-	X	-
19	Lectionary (Ms.	-	X	-	-	X	-

	M. 692) -2						
20	Jahoris Gospel Lectiona ry -1	X	-	-	X	-	-
21	Jahoris Gospel Lectiona ry -2	X	-	-	X	-	-
22	Jahoris Gospel Lectiona ry -3	X	-	-	X	-	-
23	Jahoris Gospel Lectiona ry -4	X	-	X	-	-	-

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Didem GÜZEL
Uyruğu : TC
Doğum Tarihi ve Yeri: 1992 / Sivas
E – posta : didemguzel.58@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	2014
Yüksek Lisans	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	-

İŞ TECRÜBESİ

Tarih	Kurum	Görev
-------	-------	-------

YABANCI DİL BİLGİSİ

Yabancı Dilin Adı KPDS () ÜDS () TOEFL () EILTS ()